

SPRAVODAJ

slovenskeje speleologickeje spoločnosti

2

2024

Pútač Jasovskej jaskyne z päťdesiatych rokov. Zbierka SMOPaJ

Spravodaj SSS 2/2024

ročník LV

Obsah

• Peter Holúbek: Predsedníctvo v roku 2024	3
• Tibor Máté: Výsledky speleologického prieskumu východnej časti Jasovskej planiny, Objavy debradských jaskýň	4
• Matúš Matejka: Hronecká jaskyňa	15
• Alexander Lačný: Mníchove diery ako jeden z fenoménov Smolenického krasu	19
• Zoltán Jerg: Výsledky speleologického prieskumu Koniarskej planiny (3. časť), Okrajové časti planiny	25
• Zdenko Hochmuth: Koreňová sieň: 10 rokov v Domici	34
• Pavol Pokrievka: Ďalšia výprava do podzemia Jakupice v Severnom Macedónsku	37
• Miroslav Šichula: Odpad v priepastiach Silickej planiny, 2023	43
• Trewor Shaw: Významné postavy svetovej speleológie: Adolf Schmidl	46
Spoločenské správy	52
• Petronela Ševčíková: Konal sa 31. ročník nášho Speleomítingu	52
• Ján Šmoll šesťdesiatnikom	56
• Jubilanti v JK Strážovské vrchy	57
• Za Mírom Kováčikom (1953 – 2024)	58
• Adresár Slovenskej speleologickej spoločnosti na rok 2024	60

Fotografie na obálke

- 1. strana obálky:** *Jaskyňa Duva, Jakupica, Macedónsko, priepasť Osemdesiatka. Foto: V. Ruček*
- 2. strana obálky:** *Historický nápis z 31. júla 1788 v Beníkovej jaskyni. Foto: P. Herich*
- 3. strana obálky:** *Pohľadnica Gajdov dóm v Jasovskej jaskyni, vydavateľ Foto Fon Praha, 1924. Jaskyňu sprístupnili verejnosti v rokoch 1919 – 1924 nadšenci zo Sekcie pre výskum východoslovenského krasu v Košiciach. Zbierka SMOPaJ*
- 4. strana obálky:** *Druhý plavba v jaskyni Domica. Foto: P. Staník*

Redakčná rada: Igor Balciar, Martin Budaj, Michal Danko, Ján Kasák, Zdenko Hochmuth, Peter Holúbek, Bohuslav Kortman, Miroslav Kudla, Alexander Lačný, Nela Ševčíková, Ján Tulis

Redakčne spracoval: Miroslav Kudla, e-mail: miro.kudla52@gmail.com

Graficky upravil: Juraj Kačjak, e-mail: j.kacjak@kniharstvogeorg.sk

Adresa redakcie: Slovenská speleologická spoločnosť, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš, e-mail: speleo@sss.sk

Vytlačil: Juraj Štefuň – GEORG, Žilina

PRESEDNÍCTVO V ROKU 2024

Peter Holúbek, predseda SSS

Dňa 22. marca sa uskutočnilo v Liptovskom Mikuláši zasadnutie predsedníctva Slovenskej speleologickej spoločnosti, ktorého účastníci zhodnotili činnosť za uplynulý rok.

Na začiatku sa ocenili čestnými uznaniami jaskyniari pri príležitosti významných životných jubileí. Za speleologickú činnosť boli ocenení striebornou medailou jaskyniari: Peter Čarný (Speleo Bratislava), Pavol Herich st. (Jaskyniarsky klub Demänovská Dolina), Pavol Hučka (SK Banská Bystrica, OS Brezno), Peter Imrich (SK Drienka), Vlastimil Knapp (OS Liptovská Teplička), Ivan Rusnák (SK Muránska planina), Ján Tencer (SK Cassovia) a Vladimír Tencer (OZ jaskyniari Plavecké Podhradie). Za dlhoročnú úspešnú speleologickú činnosť doma aj v zahraničí bol ocenený Ján Šmoll zo Speleoklubu Červené vrchy. Najvyššie ocenenie spoločnosti, čestné členstvo, bolo udelené Rudolfovi Radúchovi z Jaskyniarskeho klubu Liptovský Trnovec. Ide o zakladajúceho člena jaskyniarskej skupiny, ktorý pôsobil v krasovom území Suchej doliny v Západných Tatrách. V roku 1952 bol pri objave Bielej jaskyne a v roku 1953 pri objave Medvedej jaskyne, kde sa našli významné paleontologické nálezky. Po prednesení správ za rok 2023 o činnosti (P. Holúbek),

hospodárení (B. Kortman) a kontrolnej komisie (A. Lačný) a predstavení rozpočtu spoločnosti na rok 2024 (B. Kortman) prebehla diskusia, v ktorej predsedníctvo uložilo výboru a sekretariátu na požiadanie poskytnúť predsedom skupín a klubov prehľad financovania, uzatvárania a čistenia

jaskýň v roku 2023. Na zlepšenie internetovej stránky SSS predsedníctvo kooptovalo M. Zverku ako partnera M. Dankovi. Predsedníctvo prijalo do radov SSS hlasovaním nový Speleoklub Nitra, ktorý vedie jeho predseda Tomáš Lánczos. Stalo sa tak až po dohode medzi SK Tribeč a SK Nitra, ktorú sprostredkoval A. Lačný priamo počas rokovania. Predsedníctvo zobralo na vedomie odstúpenie E. Marekovej z kontrolnej komisie a jej nahradenie M. Zverkom, ktorý dostal štvrtý najväčší počet hlasov pri voľbe jej členov.

Po predsedníctve v rámci vzdelávania predniesol Paľo Herich vyžiadajúcu prezentáciu o dokumentácii jaskýň. V nej sa snažil upozorniť na nové technológie, ktoré sa používajú pri zobrazovaní podzemných priestorov a upozornil na chyby, ktorých by sa mohli jaskyniari vyvarovať. Zápis z predsedníctva, ktorý urobil Martin Budaj, a uznesenie z predsedníctva, ktoré zapísal Jozef Psočka, sú zverejnené na našej internetovej stránke.

VÝSLEDKY SPELEOLOGICKÉHO PRIESKUMU VÝCHODNEJ ČASTI JASOVSKÉJ PLANINY

Objavy Debraďských jaskýň

Tibor Máté

Začiatkom roka 2018 pri povrchovej túre v oblasti Debrade (okres Košice-okolie), upútal moju pozornosť väčší cudzorodý obliak na severnom svahu krasového chrbta k. 390 s miestnym názvom Hosszú-hegy (Dlhý vrch). Tento dobre opracovaný riečny balvan podlhovastého tvaru 50 × 20 cm hnedosivej farby musel jednoznačne pochádzať z kryštalinika Volovských vrchov a ak ho sem z nejakých podivných dôvodov nepriinesol človek, mohol tu byť deponovaný jedine predchodom rieky Bodva. Zameral som sa teda na bližšie okolie tejto lokality s cieľom nájsť viac podobných nekrasových obliakov a prípadne vymapovať ich reliktnú polohu v krasovom teréne západne od obce. Neďaleká poriečna roveň, pozostávajúca práve z takýchto naplavených štrkov, pieskov a ílov, sa tu nachádza približne v rovnakej výškovej úrovni (330 m n. m.). Silno skrasovatený reliéf vápencov je tu však husto rozbrázdnený aj antropogénnymi formami reliéfu – najčastejšie vápennými jamami, čo značne sťažovalo lokalizovanie prípadného ponoru, kde by zrážkové vody – sústredené na tejto hypotetickej lokálnej polohe štrkopieskov – mohli kdesi na ich okraji prenikať do útrob vápencového masívu.

Náhodný nález exotického obliaku z kryštalinika Volovských vrchov v krasovom reliéfe Jasovskej planiny odštartoval jaskyniarsky prieskum širšieho okolia

Ani po detailnom povrchovom prieskume širšieho okolia sa mi nepodarilo nájsť viac takýchto obliakov a dalo sa myslieť, že nájdený kus je celkom ojedinelý. Tunajší kras so svojimi povrchovými formami tak trochu pripomína okolie Domice a priamo v obci Debraď pramení aj silná krasová vyvierka, do hydrologického systému ktorej sa jaskyniarom ešte nepodarilo dostať. A tak sme sa do oblasti vrátili s otcom Samom na jeseň onoho roku...

V nasledujúcich riadkoch uvádzam poznámky z jaskyniarskeho zápisníka, týkajúce sa prieskumu tejto východnej časti Jasovskej planiny pri obci Debraď doplnené odstupom času o ďalšie informácie. Počas roka 2019 sme tu v spolupráci s jaskyniarimi zo Speleoklubu Drienka výkopovými prácami objavili dve nové väčšie jaskyne, nazvané ako Debraďská priepasť a Debraďská jaskyňa, ktoré pravdepodobne predstavujú vstupné časti jedného jaskynného systému, a pod vedením S. Mátého sondaovali na niekoľkých ďalších lokalitách. Ani pôvodné prepadlisko Debraďskej priepasti, ani pôvodná prepadlinka Debraďskej jaskyne, ako ani ostatné záujmové lokality, neboli poznačené predchádzajúcou činnosťou jaskyniarov pôsobiacich na tomto území. Tieto prirodzené povrchové krasové formy nám naznačovali, že tu v podzemí môžu existovať neznáme jaskynné dutiny. Medzi ďalšie indície dobrého skrasovatenia patrili početné vápenné jamy (pálením vápna bola Debraď v minulosti preslávnená) – čo svedčí o vysokej čistote wettersteinského vápna, ako aj nálezy zvetraných sintrových útvarov či sporadických cudzorodých obliakov na povrchu. Záznamy z jaskyniarskych akcií vedených v tabuľkovej forme sú uvádzané vo formáte: dátum akcie, lokalita, hlavná činnosť alebo trasa, účastníci a užitočné poznámky vrátane počasia.

Pôvodný stav prepادلiska Kerek-hegy – budúcej Debraďskej priepasti (D1)

Zvetraný kus sintra nájdený v závrte s prepadliskom

Sonda založená na predĺžení výraznej pukliny v skalnej stene prepادلiska

Debraďská priepať

20. 10. 2018. Okrúhly vrch (maďarsky Kerek-hegy). Dolinkou smerom na prm. sv. Ladislava, prieskum svahov k. 448 Kerek-hegy: nájdenie zaujímavého prepادلiska s kolmou puklinou v skalnej stene vo výške cca 390 m. S. Máté, T. Máté. Slniečno, polooblačno. V prepadlisku sme našli 2 ks starých kryštálických sintrov a akúsi antropogénnu strusku.

31. 10. 2018. Prepادلisko Kerek-hegy. Vykopanie sondy na predĺžení pukliny S-J so sklonom pukliny 80° na Z. S. Máté, T. Máté. Vykopaných 1 m. Slniečno. Na SV strane prepادلiska sú zachované kryštály sintra. V sonde sme našli akýsi porézny obliak tehlovej farby.

30. 3. 2019. Sondovanie. S. Máté, T. Máté. Vykopaných 1 m. Slniečno, teplo, vetrík, kvietky. Pokračovali sme v hĺbení sondy vo väčšom prepadlisku nad obcou vo výške cca 390 m. Vytiahli sme mnoho skál a čierneho humusu. V ďalšej práci nás zastavil veľký balvan v hĺbke -1,8 m, ktorý bude treba vytiahnuť.

12. 6. 2019. Navrtanie veľkého balvana a jeho vytiahnutie, odkrytie malého otvoru do neznámej priepasti. S. Máté, T. Máté. Vykopaných 0,3 m. Slniečno, veľmi teplo. Vo východnom rohu sondy v -2 m sme odkryli malú dierku, kde kamene prepádajú do hĺbky asi 5 sekúnd. Spustil sa pulzný prievan, čo sme overili dymom.

19. 6. 2019. Prehĺbenie sondy a sprístupnenie ústia novoobjavenej priepasti do šachty padajúcej kolmo dolu. S. Máté, T. Máté. Vykopaných 0,5 m. Zamračené, dusno, blízkosť búrky. Sondou na dne menšieho závrta sme po 4 akciách a necelých 3 m kopania objavili vchod neznámej priepasti s odhadovanou hĺbkou aspoň 20 m.

22. 6. 2019. Rozšírenie vstupnej úžiny a osadenie kotvení, povrchový prieskum: starým chodníkom po J upätí Kerek-hegy, závrť v dolinke JZ od Kerek-hegy, dolinka pod sv. Ladislavom, Debraď vyvieracka. S. Máté, T. Máté. Polooblačno, teplo, v KE poobede silná

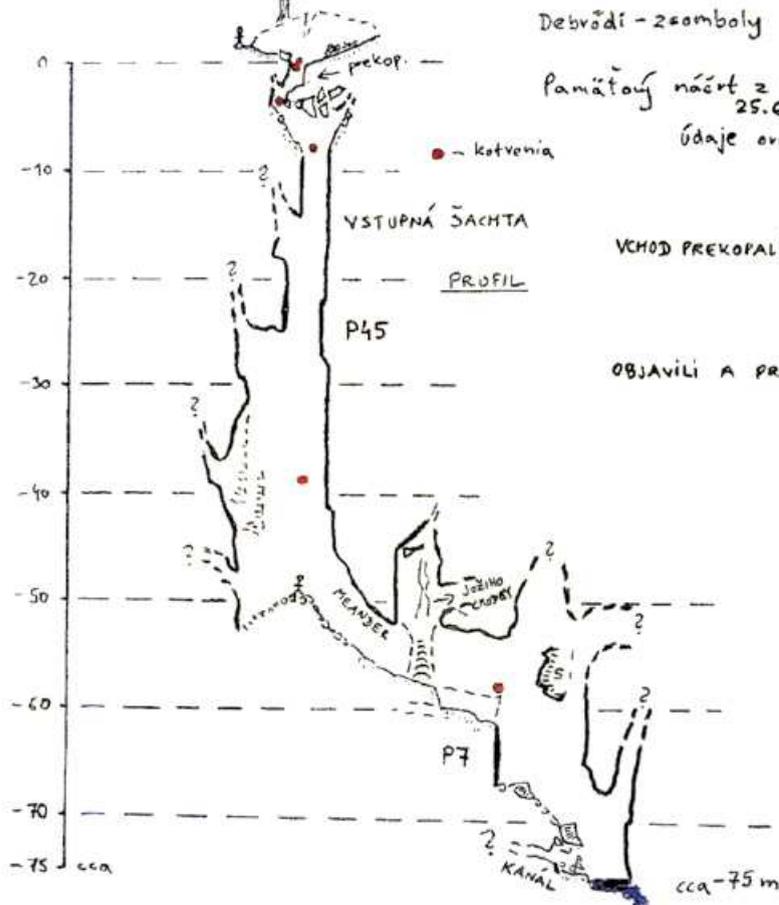
Jasovská planina

DEBRADSKÁ PRIEPASŤ

Debráď - zomboly

Pamätový náčrt z prého prieskumu
25.6.2019

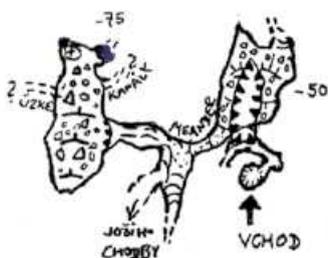
Údaje orientačné

VCHOD PREKOPALI : S. MÁTĚ
T. MÁTĚ
2018-2019

OBJAVILI A PRESKÚMALI :
G. LEJINSKÝ
T. MÁTĚ
J. PSOTKA
S. MÁTĚ
25.6.2019

PŮDORYS

kreslil: T. MÁTĚ
26.6.2019

búrka. Dnes sme spriechodnili vstupnú úžinu a osadili tri kotvenia pre plánovaný prvozostup do neznámej šachty. Dýchanie jaskyne – pulzný prievan a ozvena zo šachty.

25. 6. 2019. Prepadlisko Kerek-hegy = Debraďská priepasť (D1). Prvozostup do novoobjavenej priepasti, vystrojenie vstupnej šachty a prieskum priestorov po sífón v hĺbke asi –75 m. G. Lešínský, J. Psoťka, T. Máté (S. Máté na povrchu). Objavených cca 200 m. Slniečno, teplo. Objavili sme novú významnú priepasť Jasovskej planiny. Vstupná šachta má kolmú hĺbku asi 45 m, z jej dna klesajú ďalšie meandrovité priestory poznačené vodnou činnosťou. Výskyt zrútených starých sintrov, nekrasových štrkov a pieskov, ďalšie nepreskúmané okná, komíny a vodný sífón.

Niekoľkých ďalších prieskumných akcií Speleoklubu Drienka do priepasti, kedy sa podarilo objaviť aj ďalšie nové priestory napr. nad koncovým sífónom, sa autor článku nezúčastnil.

Debraďská jaskyňa

10. 8. 2019. Prameň v dolinke pod sv. Ladislavom, Debraďská priepasť – detailný prieskum závrta a obnaženie plytkého lievika asi 20 m na Z od vchodu, zostup z kopca, prepادلinka Debraďská 2 (D2) pri vápenných jamách v závrtovej forme – začiatok sondovacích prác na lokalite. S. Máté, T. Máté. Vykopaných 0,5 m. Slniečno, teplo. Na obed som vyrazil za otcom, ktorý šiel už ranným vlakom. Otec pracoval na malom prameni v dolinke pod sv. Ladislavom, kde obnažil

zvodenú puklinu. Potom sme spolu vyšliapali ku Debraďskej priepasti a tu vyčistili plytký lievik, ktorý môže viesť do niektorého z komínov, čím by sa obišiel nebezpečný balvan visiaci vo vstupnej šachte. Depresiu v zime skontrolujeme. Potom na úpätí Kerek-hegy, sme začali sondovacie práce v zaujímavej prepادلinke tesne nad dnom „závrta“ s vápennými jamami, ktorú som našiel 4. 7. 2019 pri povrchovom prieskume, po zostupe J. Hetešihho a G. Lešínského do Debraďskej priepasti. Zistili sme, že táto prepادلinka ukázkovo spĺňa kritériá typickej iniciálnej depresie v zmysle G. Lešínského (1997) a že ju obývalo aj nejaké lesné zvieratko (asi myška alebo plch), ktoré tu teoreticky mohlo mať teplé zimovisko (chodbičky v hline) z vystupujúcich jaskynných pár.

17. 8. 2019. Pokračovanie sondovania a objav priepasti, úprava okolia. S. Máté, T. Máté. Vykopaných 1 m. Slniečno, občas závan vetrička. Dňa 15. 8. bol otec kopať v nádejnej depresii a sám vykopal 1 m, pričom narazil na malý otvor s prievanom! Dnes sme pokračovali v prehlbovaní sondy, ktorá z dvoch strán má už pevné vymodelované steny a z dvoch strán pevný íl typu terra-rossa, ktorý sa len veľmi ťažko kope. V hĺbke 2,5 m sa otvorila úzka puklina so zaklivenými kameňmi, hlboká cca 20 m. Vanie odtiaľ prievan smerom von. Nástup do pukliny bude potrebné ešte uvoľniť od kameňov a osadiť kotvenie. Vykopané kamene sme nahádzali do najbližšej vápenej jamy a haldu vykopanej červenej hliny zamaskovali lístím.

19. 8. 2019. Rozširovanie vstupnej úžiny a prvý prieskum priepasti. J. Psoťka, G. Lešínský, J. Heteši, T. Máté. Vykopaných 1,5 m, objavených 20 m. Slniečno, teplo. Pomocou vrtačky a 10 dier sme rozšírili vstupnú úžinu novej priepasti, do ktorej ako prvý zostúpil J. Heteši a T. Máté. Ide o mladú korozívnu priepasť s unikátnymi ostrými skalnými rebami. Končí sa zatiaľ v hĺbke 20 m v neprieleznej úžine odkiaľ vanie výrazný prievan. Na stenách sú prievanové pizolity a spoza úžiny vychádza tiahla ozvena. Bude potrebné ďalej rozširovať túto perspektívnu lokalitu.

Lokalita D2 po vyčistení od lístia a konárov – pôvodný stav budúcej Debraďskej jaskyne

tu, ktorá sa nachádza len cca 200 m od Debraďskej priepasti a cca 50 m nižšie.

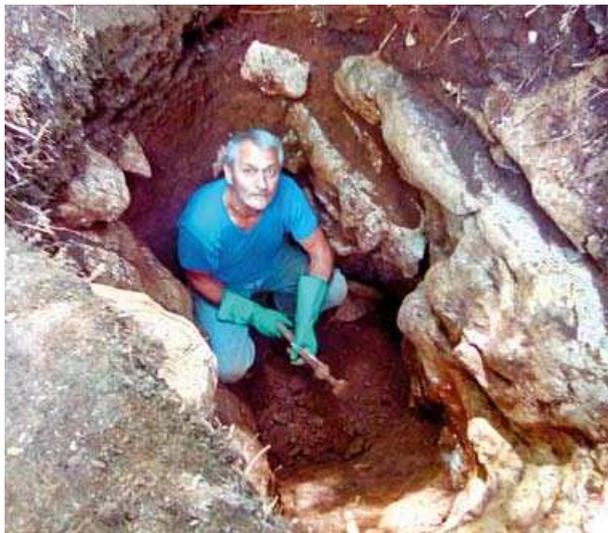
24. 8. 2019. Rozširovanie vstupnej úžiny a koncovej úžiny v -20 m. J. Psoťka, M. Gaško, J. Heteši, P. Kupčík, G. Lešínský, T. Máté. Vykopaných 1 m. Slniečno, teplo. Vstupnú úžinu sme rozšírili na „pohodlné“ rozmery a začali rozširovacie práce na koncovej úžine. Prieňan ťahá von a plazí sa z vchodu dolu svahom.

30. 8. 2019. Zostup do priepasti a vypratanie čelby po predchádzajúcej rozširovacej akcii. J. Psoťka, T. Máté (S. Máté na povrchu). Vykopaných 1 m. Slniečno, veľmi teplo. Po vypratání čelby od kameňov sme zistili ďalšie pokračovanie, zatiaľ nepriehľadnej pukliny do hĺbky, s ozvenou a prieňanom, kde vŕhodené kamene padajú min. ďalších 10 m.

1. 9. 2019. Navŕtanie 7 diery na čelbe a osadzovanie roxorovových stúpačiek. M. Gaško, J. Heteši, T. Máté. Slniečno, veľmi teplo. Martin vŕtala diery v koncovej pukline. S Jožom sme osadzovali stúpačky na uľahčenie pohybu vo vstupnej priepasti. Na ďalšej akcii bude možné odpratať rozšírené steny a zistiť, či sa dá už preliezť do nových priestorov.

4. 9. 2019. Vypratanie čelby a rozšírenie úžiny pred čelbou. J. Psoťka, T. Máté (S. Máté na povrchu). Vykopaných 0,5 m. Zrána chladno, slnečno, teplo. Pomocou sekáča a kladiva sme rozšírili a vypratali čelbu po predchádzajúcej rozširovacej akcii. Kamene sme transportovali na dno vstupnej priepasti. Na priehnik úžinou bude treba ešte jednu rozširovaciu akciu.

8. 9. 2019. Rozširovanie úžiny a objavný priehnik za úžinou, zostup na horizont v hĺbke asi -50 m. J. Psoťka, M. Gaško, J. Baroš, J. Heteši, V. Papáč, T. Máté. Vykopaných 0,3 m, objavených cca 100 m. Po dažďi, vlhko, zamračené. Dnes sa nám podarilo preniknúť úžinou a dvo-

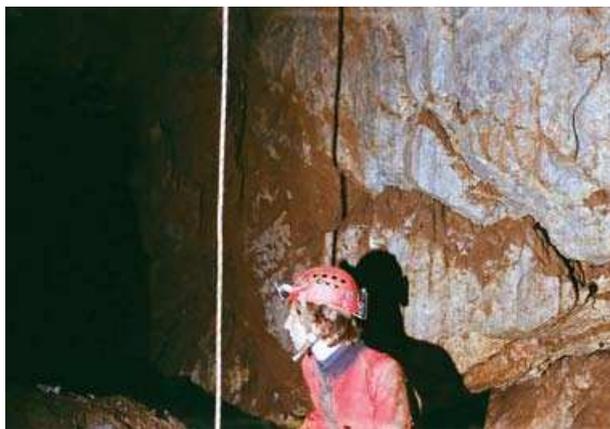
Tvrdá fľovitá výplň typu terra-rossa sondy D2, vpravo dierka s prieňanom

Vstupná priepasť členená korozívnymi skalnými rebrami (pohľad zdola)

Skalný balkónik s ústím 1. studne za rozšírenou úžinou

Na dne 2. studne začína blatistý horizont v hĺbke asi -50 m (cca 280 m n.m.)

ma studňami zostúpiť do hĺbky asi -50 m do horizontálnej chodby, ktorá má výraznú modeláciu vodou. Dno chodby vyplňajú mohutné nánosy ílu. Asi na piatich miestach má chodba prepadnuté dno do akéhosi hlbšieho horizontu, kde v najvzdialenejšom z nich sa črtá ďalšie pokračovanie do hĺbky asi 8 m. Do chodby smerujúcej na SV však spadajú aj ďalšie komíny i studne a tiež úzky prítokový meander z juhu preskúmaný na 8 m.

14. 9. 2019. Osadenie dvoch stupačiek vo vstupnej priepasti, zostup na dno, rozšírenie koncovej priepasti v blatistej chodbe, prieskum priepasti a dvoch komínov v koncovej sieni, nájdenie nenápadnej plazivky s prievanom a začatie prekopávania tejto plazivky. J. Heteši, J. Baroš, T. Máté (S. Máté na povrchu). Vykopaných 1,5 m, objavených cca 35 m. Slniečno, vetrík. V západnom výklenku blatistej chodby sa podarilo objaviť nenápadný kanálik, odkiaľ vane prievan a začali sme ho prekopávať. Na konci akcie už bolo možné nazrieť dnu a vidieť pokračovanie v dĺžke asi 5 m, ale dno je silne zanesené a bude potrebné dlhšie prekopávanie. Jozef za istenia Jara vyliezol komíny v koncovej sienke, pričom západný končí slepo asi 10 m vysoko a východný pokračuje ďalej do nepriehľadnej úžiny asi 15 m vysoko. Preskúmal aj asi 10 m hlbokú náročnú priepasť vedúcu do recentných odtokových úžin, ktoré sú silne zablatené a pokračujú nepriehľadne v komplikovaných úžinách. Najväčšiu nádej preto vkladáme do plazivky s prievanom, ktorá je vyššie v hlav-

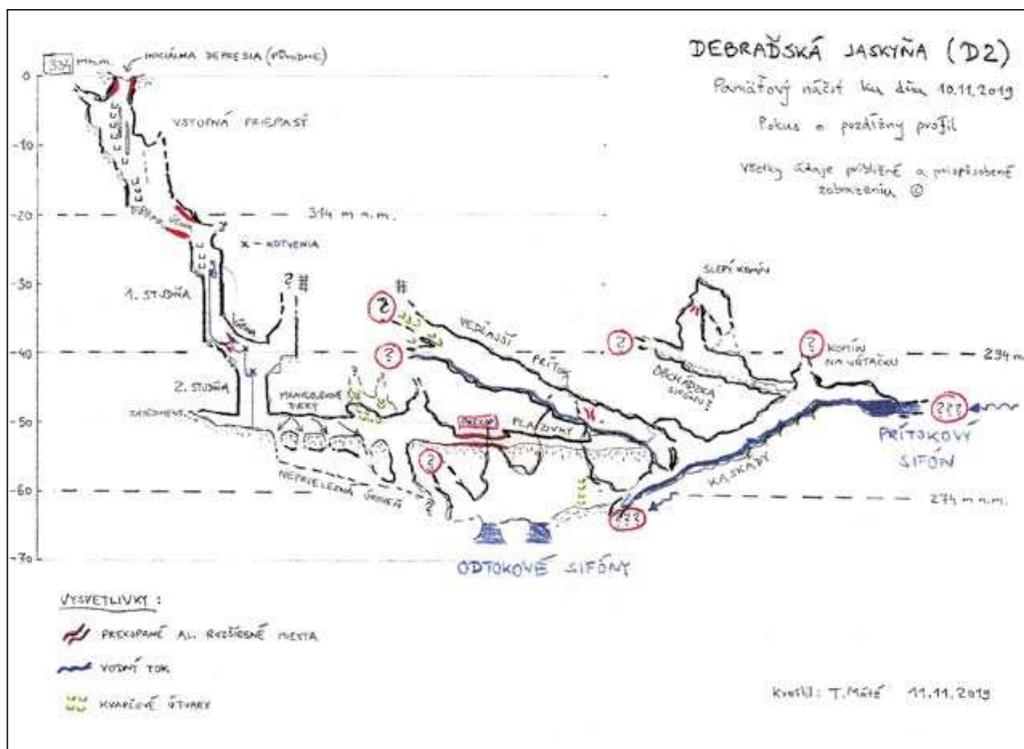
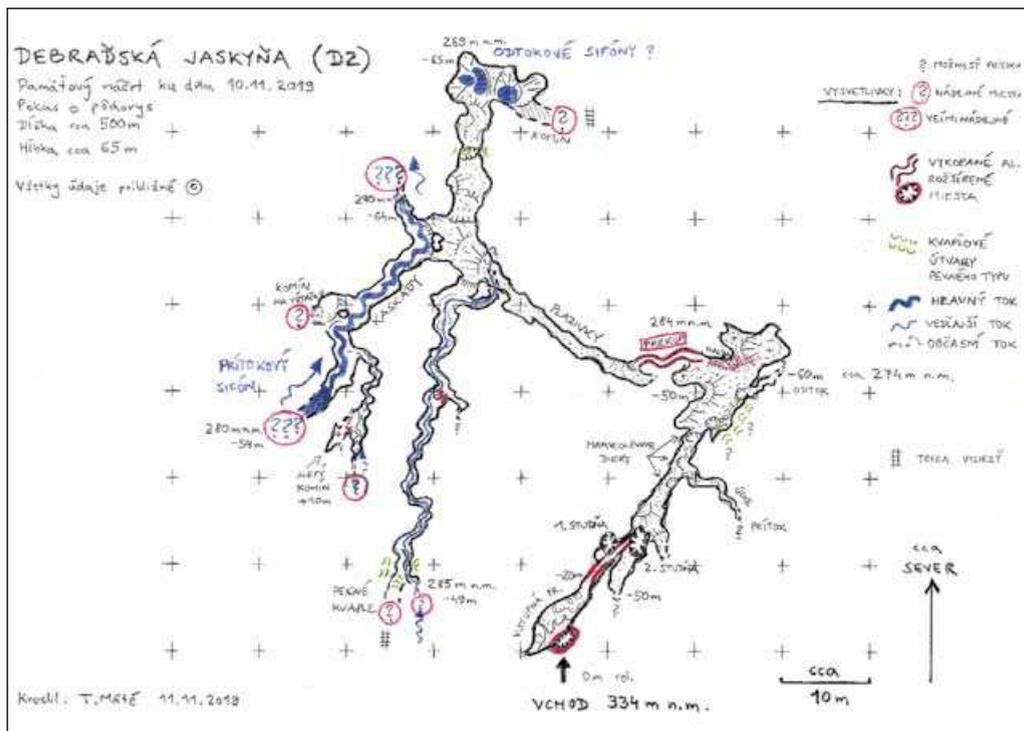
nom koridore a tiež je asi odtoková. Otec na povrchu zatiaľ kopal asi 100 m východne od vchodu, kde to však skončilo na masíve a potom kopal menšiu prepadlinku asi 50 m východne od vchodu, kde to vyzerá lepšie, ale úzko.

21. 9. 2019. Rozširovanie úžiny na dne 1. studne, osadenie 5 stupačiek v ústí 1. studne, sondovanie v prepadlinku pri rohu plotu obory, povrchový prieskum J svahu Kerek-hegy, nájdenie plytkého lievika nad lúčkou s trigasmi v cca 425 m n. m. JZ od vrcholovej kóty, Za bogdánom - prieskum závrstu SV od Kerek-hegy (S, T) a oblasť Selyedés.

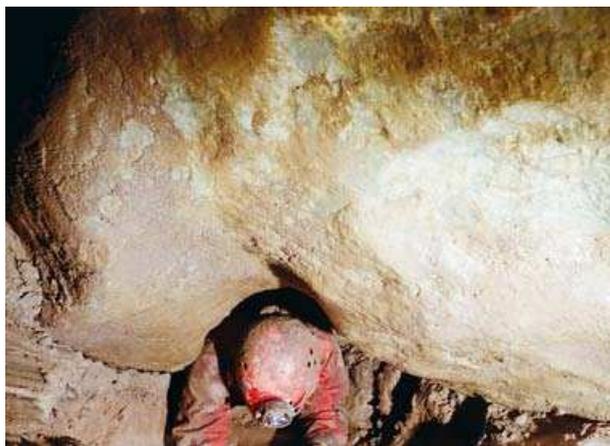
J. Heteši, T. Máté (S. Máté na povrchu). Vykopaných 0,5 m. Slniečno, zrána len 2 °C. Osadili sme stupačky a rozširovali úžinu. Otec kopal v plytkej depresii pri rohu plotu obory, ale po 0,5 m dosiahol skalný masív. Tu bol uviaznutý 1 ks dokonale opracovaného 6 cm svetlého obliaku nekrasového pôvodu, ktorý dokladá pontský piedmont až do tejto výšky cca 330 m n. m., teda min. až po vchod Debraďskej 2. Neďaleko som našiel dokonca dokonale opracovaný sivozelený obliak fylitu s mikrovráskami, ktorý ležal priamo na povrchu. Uložil som ho neďaleko depresie medzi dve vetvy mohutnejšieho stromu.

28. 9. 2019. Kerek-hegy. Určenie nadmorskej výšky D1 a D2 z kóty 448,45 m, detailný prieskum a mapovanie s GPS v oblasti vrcholu a južných svahov. T. Máté. Polooblačno, k večeru dážď. Medzi stromami som meral prevýšenia pomocou laserového diaľkometra, ktorý určuje aj sklon zámery. Na vrchole asi 30 m od kóty priamo na lesnej ceste je výskyt úlomkov tmavošedých dolomitov (overené s HCl). Dokumentoval som geologické nálezy a pozbieral plné vrece odpadkov po drevorubačoch, ktorí tu zanechali aj vyschlé pne storočných stromov a kopy suchých konárov. Všimol som si, že ich radi vhadzujú do depresných foriem reliéfu, čím dochádza k zamaskovaniu potenciálnych speleologických objektov.

10. 10. 2019. Transport materiálu, rozširovanie 2. úžiny (medzi dvoma studňami), osadenie 3 kotiev s plaketkami. J. Psoťka, T. Máté. Vyk-

Posledné náčrty Debraďskej jaskyne

Nástup do prekopanej plazivky vedúcej k aktívnemu riečisku

paných 0,5 m. Polooblačno, poobede veterno. Vypratali sme úžinu po minulej akcii a rozšírili ju ešte pomocou 2 dier. Úžina je pohodlnejšia, ale dá sa ešte viac porozširovať. Niesli sme dolu vaničku na kopanie, plastovú rohož určenú na zablatený nástup na lano pod 2. studňou a kovový rošt, ktorým spevníme nakopené skaly na dne vstupnej priepasti.

12. 10. 2019. Prekopávanie plazivky s prievanom v koncovej sieni. J. Heteši, T. Máté (S. Máté na povrchu). Vykopaných 3 m. Slnečno, teplo, vetrík. Osadili sme kotvu v poslednej studni a prekopávali plazivku s prievanom pomocou čakana, lopatky a vaničky. Na čelbe J. Heteši vykopal 3 m dopredu na rozmer sediacej polohy. Plazivka je vyplnená hutným ílom neznámej mocnosti, ale v jej strope je voľné stropné koryto 40 × 20 cm kade prúdi prievan. Z čelby vidieť 2,5 m dopredu, potom sa plazivka dvíha a počuť už ozvenu z neznámeho priestoru. Prievan vane smerom k nám, raz silnejšie, raz slabšie. Pomocou laseru sme určili hĺbku prvej studne na 18 m a hĺbku druhej studne na 15 m. Otec na povrchu kopal depresie vo vrcholových častiach Kerek-hegy južne od kóty. V oboch však do 1 m narazil na skalné dno.

17. 10. 2019. Zariadenie suťáku na dne vstupnej priepasti kovovým roštom, úprava dna a vytiahnutie lana z ústia druhej šachty, fotografovanie. S. Máté, T. Máté. Zrána s mrholením hmly, potom slnečno a teplo. Neďaleko vchodu poľovníci postavili nový posed pri rohu obory. Kovový rošt sme osadili v nástupe do pukliny pomocou 3 kotiev a úchyto. Otec (vo veku

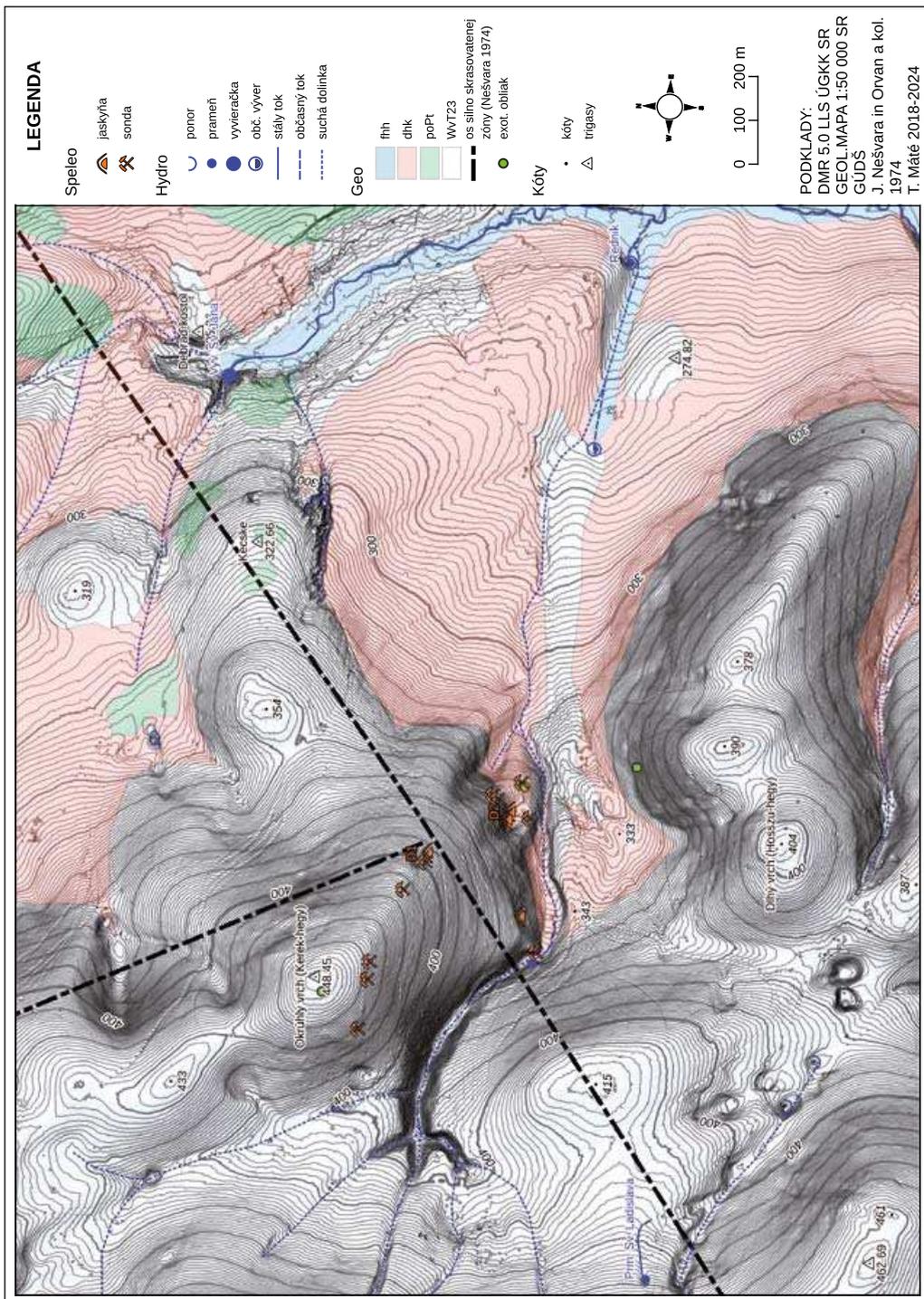
70 r.) zostúpil vstupnou priepastou až k ústiu prvej studne. Urobili sme prvé snímky starým oprášeným fotoákom Smena 8.

3. 11. 2019. Prekopávanie plazivky s prievanom, prienik do nových priestorov, objavenie aktívneho riečiska. J. Heteši, T. Máté. Vykopaných 4 m. Objavených cca 100 m. Slabší dážď počas celého dňa. Po Jozových slovách, že „v jaskyni predsa neprší“, sme sa vo dvojici rozhodli vyraziť na akciu aj v nepriaznivom počasí. Rýchlo sme zostúpili studňami a o 10.00 začali prekopávať plazivku s prievanom. Ten bol dnes veľmi slabý (vyrovnané teploty 9 °C). Pomocou

lana, upevnenom na vaničke, som vyťahoval ťažké mazľavé blato, ktoré kopal, nakladal a posúval cez ohyby plazivky Jozef. Celkovo sme postúpili 4 m vpred a okolo 18.00 sme sa výkopom mohli konečne pretiahnuť na druhú stranu! Odtiaľ sme sa cez ďalšie plazivky dostali až k aktívnemu riečisku, voda priteká cez pekné kaskády zhora. Preskúmali sme vysokú chodbu v smere odtoku. Boli sme už značne dehydrovaní a objavenie živej vody bolo naším veľkým šťastím. Z jaskyne sme vyliezli okolo 20. 00.

10. 11. 2019. Debraďská 2 = Debraďská jaskyňa. Prieskum novoobjavených priestorov: k odtokovým sifónom, prítokový sifón, meander k slepému komínu, prítokový meander s vedľajším tokom. J. Heteši, J. Baroš, T. Máté (G. Lešínský na povrchu). Vykopaných 1 m, objavených cca 200 m. Vytrvalý dážď. Na naše veľké sklamanie, Gabi tesne pred zostupom vyhlásil, že sa prieskumu z nejakých dodnes nevyjasnených dôvodov nezúčastní. Hlavný tok počas dňa silnel. Objavený prítokový sifón sa bude dať vypustiť, ale v suchšom období. Našli sme niekoľko nádejných miest na ďalší postup. Zhodli sme sa na novom názve Debraďská jaskyňa.

Niekoľkých ďalších prieskumných akcií Speleoklubu Drienka do jaskyne v roku 2020, kedy sa J. Hetešimu napr. podarilo vyliezť vysoký komín pred prítokovým sifónom, sa autor nezúčastnil. Následkom „pandemickej situácie“ došlo k všeobecnému ochromeniu prieskumu. Napokon došlo aj k zatopeniu prístupovej plazivky do

Mapa speleologickej oblasti západne od obce Debráď. Interval vrstevníc 1 m.
 Vysvetlivky ku geologickej časti: fhh – fluviaľné sedimenty; dhk – prevažne terra-rossa; poPt – treťohorné štrky, piesky a íly (pont); WvT23 – prevažne wettersteinské vápence (trias)

Orientačný rozbor sedimentu z kopanej plazivky Debraďskej jaskyne
 Vyhodnotenie:

Odobratá vzorka sedimentu z kopanej plazivky pozostáva: štrk 30%, piesok 5%, jaskynná hlina 65%. Frakcia štrku (A, B, C) pozostáva: A – svetlé zrnká 18% (najmä kremeň a iné cudzorodé rozpadnuté obliaky), B – tmavé zrnká 63% (čierne, hnedé, bronzovo-hnedé a bordové železité kôry a konkrécie: nemagnetická časť 87% + čierny magnetit 13%), C – neurčitý zvyšok 19% (badať v ňom vápenc, sinter, možno kremeň a iné). Frakcia piesku (D) je zložená zo zmesi vyššie popísaných súčiastok; pozn.: kremenné zrníčka sú často priehľadné a oválne. Frakcia jaskynnej hliny (E) má po vysušení svetlohnedú farbu a obsahuje lesklé šupinky. Priemer kruhov 9 cm.

zadných častí a jediný pokus o jej odvodnenie na jeseň r. 2020, kedy sa zúčastnili J. Psočka, M. Gaško a V. Papáč, nebol zatiaľ úspešný. V novembri 2020 došlo pod vedením I. Balciara zo SSJ k osadeniu uzáverov oboch jaskýň, ktoré vhodne zabraňujú aj ďalšiemu zosúvaniu či zanášaniam vstupných častí hlinou a pod.

Občasná vyvieracia Redník

Občasná vyvieracia zv. Redník sa nachádza na južnom konci Debrade, kde vyviera spod nízkej vápencovej terasky, na ktorej bolo vybu-

dované miestne JRD. V čase našej prvej návštevy v lete 2019 bolo vyschnuté miesto vyvierania zasutené a zahádzané odpadkami. Pod mohutnou storočnou búľtavou vrbou došlo zásluhou Samuela Mátého k vyčisteniu miesta suchého výveru od odpadu a krovia, v dôsledku čoho sa na počudovanie obnažil aj skalný vápencový masív s erozívnymi jamkami tesne pod úrovňou okolitého terénu. To podnietilo Sama k založeniu sondy, čím sa zanedlho odkryla zvislá puklina, ktorú potom na mnohých akciách (2020 – 2021) sám prácne rozširoval a prekopával do hĺbky asi 3 m. Párkrát som mu pomohol s rozšírením neprielezných častí a dokonca sa na nás raz prišiel pozrieť aj bratranec Zoli Jerg s vrtačkou. Keďže ani v hĺbke 4 m sa neobjavil prievan a puklina sa neprielezne zúžila, otec práce (na naliehanie autora) ukončil, no nadviazal kontakt s miestnymi jaskyniarimi (S. Danko a kol.), aby prípadne pokračovali v začatej práci na tejto nádejnej lokalite. V čase zvýšených vodných stavov odtiaľ totiž vyteká veľké množstvo vody. Tesne nad miestom výveru bol r. 1974 vrtný hydrogeologický vrt JP-9a, ktorý ani v hĺbke 22 m nenarazil v rozpukanom vápenci na výraznejšie zvodnenie (Orvan a kol., 1974). Asi 60 m po koryte tejto vyvieracky sa nachádza aj starý deštruovaný hydrologický merný profil, ktorý už neslúži svojmu účelu, no pre objasnenie zaujímavého kolísavého režimu by bolo prínosné ho zrekonštruovať. Ústie pukliny vyvieracky by bolo tiež vhodné lepšie zabezpečiť proti zosúvaniu zeme. Ak by sa v budúcnosti jaskyniarom podarilo preniknúť do tejto jaskynnej sústavy, treba mať na pamäti, že prieskum tu môže byť potenciálne nebezpečný pre rýchle zaplavenie chodieb prívalovými vodami počas búrky.

Záver

V priebehu rokov 2019 až 2022 boli vo východnej časti Jasovskej planiny pri obci Debraď

Občasná vyvierajúca Redník po vyčistení

objavené nové podzemné priestory. Objavy Debraďských jaskýň, ktorých súhrnná dĺžka môže dosiahnuť 1 km, potvrdili silne skrasovatené zóny – ako ich na svojej mapke krasových oblastí zaznačil už J. Nešvara (in Orvan a kol. 1974). Reálna sa stala tiež možnosť preniknutia do aktívneho hydrologického systému cez iniciálnu depresiu v zmysle G. Lešinského, 1997. Hoci na začiatku úsilia bol povrchový prieskum so zameraním na spoznávanie okolitej prírody, v rámci čoho boli nájdené aj zaujímavé lokality – k objaveniu vchodov týchto jaskýň došlo hlavne vďaka húževnatej vytrvalosti Samuela Mátého, ktorý tu inicioval sondovacie práce. Po prvotnom prieskume Debraďských jaskýň členmi Speleoklubu Drienka, Samo ďalej pokračoval v kopaní na ďalších lokalitách. Na asi piatich neúspešných sondách sa mu nepodarilo preniknúť do jaskyne, avšak v ďalších sa črtajú isté perspektívy. Medzi ne patrí aj tzv. Podkovovitá diera (Patkós-lyuk) v dolinke so zelenou značkou vedúcej z Moldavy ku prameňu sv. Ladislava, kde sa asi po 3 m kopania otvorila úzka puklina. Táto lokalita je zaujímavá aj odlišnou fáciou miestnych vrstevnatých vápencov v modrosivých odtieňoch. Aj blízko vchodu Debraďskej jaskyne, po vyko-

paní asi 1 m, odkryl zatiaľ neprielezný komín (tzv. D3), kde kameň padá pomerne hlboko, možno do ešte neznámych priestorov samotnej Debraďskej jaskyne. O niečo ďalej (asi 220 m západne) vo svahu toho istého kopca – pred malým, no stálym prameňom – sa mu podarilo odkryť ďalšiu úzku, tzv. Orliu diery (Sas-lyuk), kde to vyzereá nádejne. Ujal sa aj neďalekého rozptýleného prameňa v dolinke pod sv. Ladislavom, kde pôvodné bahnisko upravil na spôsob jazierka a okoloidúci si tu teraz môžu naberať aj pitnú vodu z rúrky. Nie je vylúčené, že práve tento malý pramienok, ktorý sa asi po 50 m pozvoľne tratí v sedimentoch, napája jeden z bočných prítokov členitého systému Debraďských jaskýň.

Literatúra

- Lešinský G., 1997: Depresia v krase – inšpirácia pre nespokojných. Spravodaj SSS 4/1997, s. 19–23.
- Orvan J. a kol., 1974: Hačavsko-Jasovská hydrogeologická štruktúra – podrobný hydrogeologický prieskum. IGHP Žilina, archív GÚDŠ, 591 s.

Autor fotografií: T. Máté

HRONECKÁ JASKYŇA

Matúš Matejka

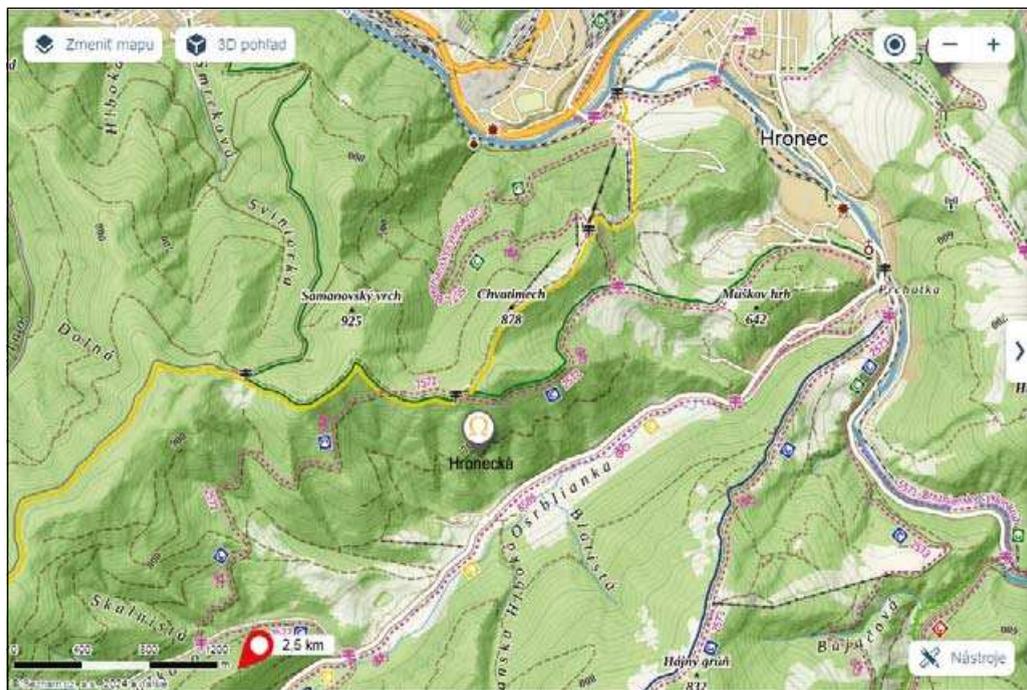
Hronecká jaskyňa alebo Hrončianska jaskyňa sa nachádza vo Veporských vrchoch, podcelok Čierťaž. Jaskyňu každý spomína, či je to Skupina na ochranu netopierov na Slovensku, Správa slovenských jaskýň, alebo výročná správa OS Brezno, terajšie Speleo Brezno. To je asi všetko, viac sa o jaskyni nedozvieme nič, ani o jaskyniaroch, ktorí tam roky pracovali na objavoch, ako aj na prieskumných prácach (výkopové práce). Jaskyňa sa nachádza na južnej strane masívu Chvatimech, na konci obce Hronec, presnejšie v časti Hruškovo. Bola objavená pravdepodobne baníkmi v 19. storočí.

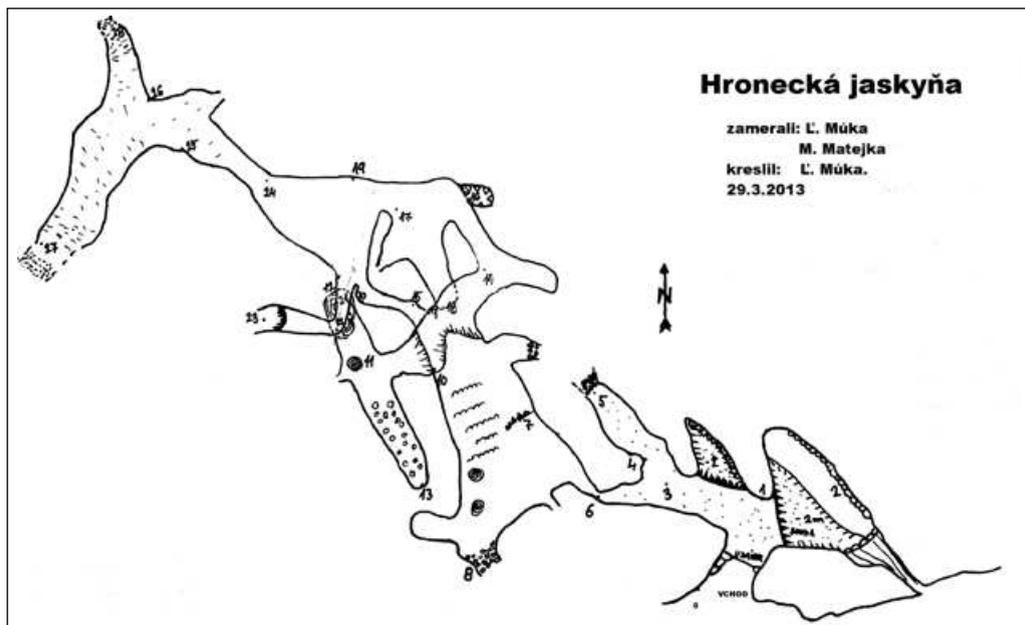
Vchod do Hroneckej jaskyne bol miestnym známym dlhodobo, ale pracovné akcie a postupné objavovanie podzemných priestorov boli vykonávané miestnymi jaskyniarimi z Hronca. Spomeniem tých, o ktorých máme doložené pracovné akcie. Sú to predovšetkým: Laco Mora, Milan Štéc, Tomáš Perichta, Stano Najzer, Ján Múka, t. j. v OS Brezno starí páni. My mladí v OS Brezno sme na lokalite pracovali v rokoch 1999 až 2006 a to v zložení Ľubomír

Múka, Daniel Pilař, Matúš Matejka, Tomáš Amtman, Peter Molčanyi a Maťo Heger vždy pod vedením Laca Moru. V Hroneckej jaskyni sme pracovali v blativej chodbe a v sondách v jaskyni a v blízkom okolí s predpokladom objavu nových priestorov. Pre dlhodobu známy vchod do jaskyne sme ho v roku 2000 uzavreli v spolupráci so Slovenskou agentúrou životného prostredia, pretože jaskyňa je zimoviskom netopierov a bola devastovaná.

Opis jaskyne

Hronecká jaskyňa je korózna, čiastočne vertikálna, vytvorená v sivých vrstevnatých ramsauských dolomitoch, v jaskyni sa nachádzajú šošovkovité gutensteinské vápence. Vchod Hroneckej jaskyne je situovaný v päte skalnej steny na juhozápadnej strane v nadmorskej výške 636 m n. m. o rozmeroch 2×1 m. Hneď sa vchodom sa jaskyňa vetví na dva smery. Po pravej strane sa dostaneme k prvej sonde, kde sa nachádza staršia výzdoba v podobe sintrových rebier, pri ktorej veľmi radi zimujú

chladnomilné netopiere, keďže tam im prúdi chladný vzduch z povrchu cez úzku puklinu. Dno sondy je vyplnené hlinou. Po ľavej strane od vchodu pokračuje jaskyňa k druhej sonde tiež so zahľinením dnom. Cez krátku úžinu

sa otvorí priestor do pekne vymodelovanej šikmej chodby so sintrovými nátekmi a výzdobou. Následne sa dostávame do kaplnky. Jaskyňa pokračuje do chodby so zahľinením dnom a sintrovou výzdobou, kde sa v minulosti sondovalo.

Z kaplnky jaskyňa pokračuje šikmým komínom do vyšších priestorov jaskyne. Do zadných častí jaskyne sa dostávame ponad sintrovú platňu a cez úžinu, kde jaskyňa pokračuje blativou chodbou, na konci ktorej sa sondovalo bez významnejších úspechov. Hneď za sintrovou úžinou je vpravo úzka chodba pri m. b. č 23, kde padajú vhožené skaly do voľného priestoru. Jaskyňa ďalej pokračuje sintrovou šikmou chodbou, v ktorej sa nachádza lano pre lepší výstup do najvyšších priestorov jaskyne. V najvyšších častiach jaskyne je strop premodelovaný vodou a zasintrovaný, so skromnou sintrovou výzdobou. Z horných častí sa dostaneme cez šikmý komín dolu do Kaplnky. Jaskyňa má dĺžku 100 m a deniveláciu 8 m. V jaskyni sa už nepracuje, ale každoročne spolu so skupinou na ochranu netopierov na Slovensku robíme monitoring hibernujúcich netopierov. Hronecká jaskyňa pre svoju jednoduchosť a dobrý prístup bola zaradená na poobedňajšie exkurzie na 63. ročníku JT SSS, na ktorom bol veľký záujem o exkurzie. Zuzane Podmanickej

Šikmá chodba v Hroneckej jaskyni. Foto: R. Magaň

Pohľad von z Obrej jaskyne. Foto: M. Matejka

sa podaril objav nových priestorov na konci hlinenej chodby o dĺžke 3 m so skromnou výzdobou, ktorá smeruje už k hore spomínaným padajúcim skalám k možným voľným priestorom.

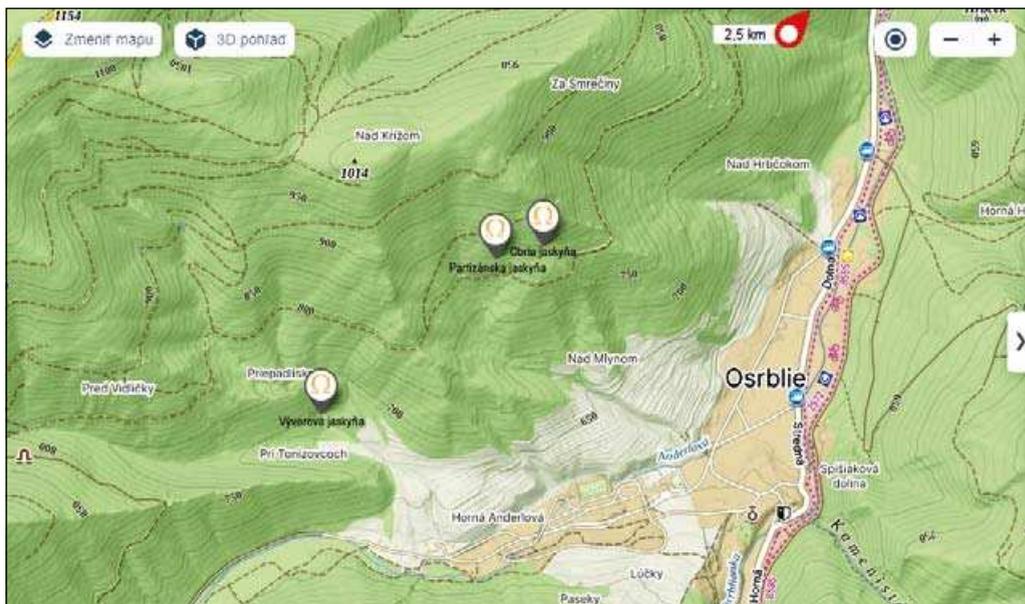
Geológia územia

Masív Chvatimechu, kde sa na južnej strane masívu nachádza aj Hronská jaskyňa, je skromne skrasovatnený. Je to málo známe krasové územie vytvorené v mezozoických horninách, ktoré prechádzajú naprieč dolinou Hrona z Bystriansko-valaštianskej sústavy pri obci Valaská na druhú stranu Hrona. Pokračujú v páse severozápadným smerom vo Veporských vrchoch, až kým sa neponárajú pod vulkanity Poľany (Z. Hochmuth, 2008). Možné jaskyne sa nachádzajú v hlbokom podzemí. V osemdesiatych rokoch tu vodohospodári urobili niekoľko vrtov do hĺbky temer sto metrov, kde v doline Riť narazili na zvodnené krasové dutiny (M. Štéc, 2023). Vrty teda potvrdili Kubínyho hypotézu o hlbokom skrasovatnení, no jedna informácia o ponáraní sa časti vôd Hrona pod bralom v lokalite doliny Riť doslova vyráža dych (M. Štéc, 2023).

Pod Samanovým vrchom sa nachádzajú krátke jaskyne, kde sa sondaovalo bez väčších objavov. Najbližšie jaskyne v krase Hronec – Osrblie sa nachádzajú nad obcou Osrblie a sú to: Obria jaskyňa v nadmorskej výške 857 m n. m. Má dĺžku 10 m, ale vchod s rozmermi 11,5 × 5,5 m, a strop vo výške 18,6 m, Partizánska jaskyňa v nadmorskej výške 835 m n. m. a dĺžke 18 m, vchod s rozmermi 3 × 1,5 m, Výverová jaskyňa s aktívnym vodným tokom o dĺžke 20 m, v nadmorskej výške 606 m n. m., Líščia jaskyňa dlhá 20 m a Veterná diera. Všetky jaskyne sú korózne vytvorené v dolomitoch.

Záver

Opisom Hroneckej jaskyne som chcel doplniť chýbajúce údaje o málo známej krasovej lokalite a málo známych jaskyniach v danom území a o jaskyniaroch, ktorí tam pracovali. Prvá nepublikovaná mapa je od M. Štéca z roku 1986. Jaskyňu sme nanovo zamerali a nakreslili mapu v zložení Eubomír Múka a Matúš Matejka v roku 2013. V Hroneckej jaskyni je možný postup pri meračskom bode č. 23, kde padajú vhodne kamene do voľného priestoru.

Literatúra

Technické denníky OS Brezno, SMOPaJ.
 Výročné správy OS Brezno.
 Geologická mapa SR.

Geographia Cassoviensis, ročník II., 2/2008
 Z. Hochmuth. Krasové javy a jaskyne Slovenska.
 Spravodaj SSS č. 4/2023, str. 36–37

Pohľad von z Partizánskej jaskyne. Foto: M. Matejka

MNÍCHOVE DIERY AKO JEDEN Z FENOMÉNOV SMOLENICKÉHO KRASU

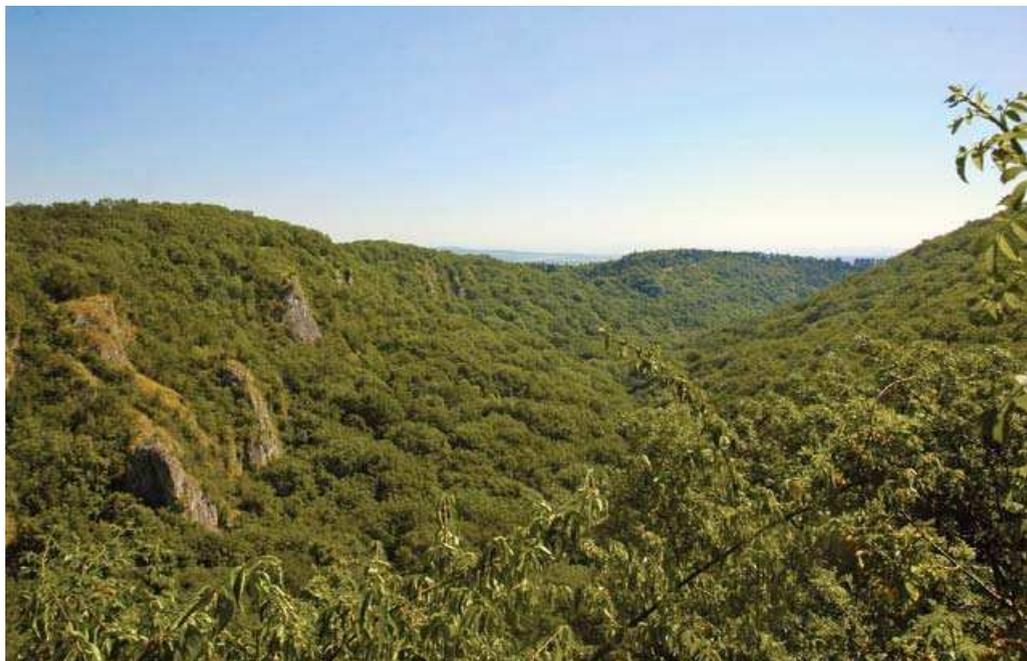
Alexander Lačný

Popudom na napísanie tohto článku bol realizovaný inventarizačný výskum krasových javov za účelom vyhlásenia Mníchovej diery 1 za verejnosti voľne prístupnú jaskyňu v roku 2024. Počas neho sa podarilo lokalizovať a zaevidovať tri nové Mníchove diery. Keďže niektoré z nich sa nachádzajú povedľa seba, môže prísť v budúcnosti (a už aj prišlo v minulosti) k zamieňaniu ich názvov. Dokopy teda evidujeme v súčasnosti šesť Mníchových dier roztrúsených v severnom svahu doliny Hlboča, dotvárajúcich celkový obraz o Smolenickom krase.

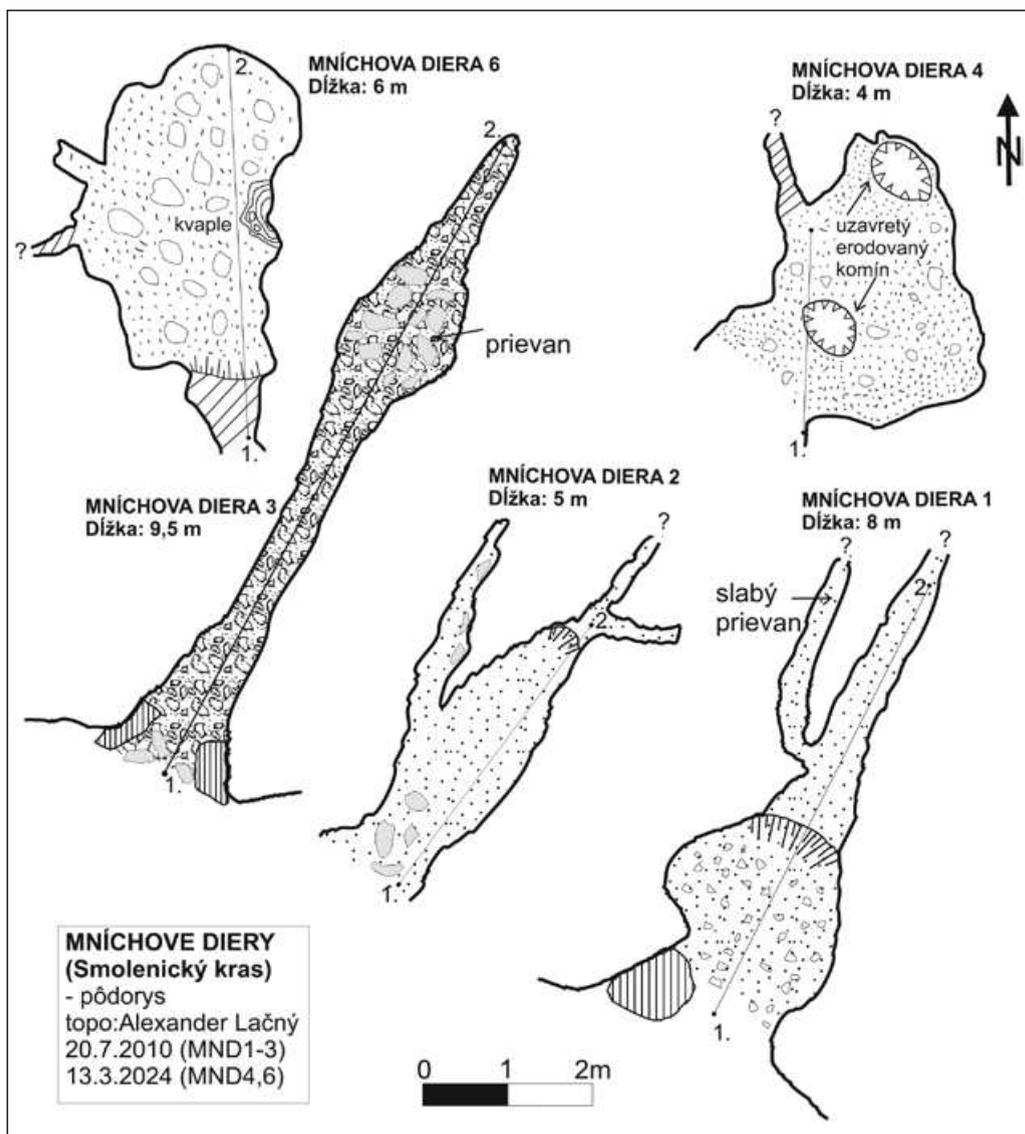
Dolina Hlboča a fenomén Mníchových dier

Smolenický kras, relatívne malé krasové územie v Malých Karpatoch s rozlohou iba 5,2 km² (Lačný et al., 2022) ukrýva okrem jaskyne Driny aj viacero menších jaskýň, ktoré však nedosahujú viac ako desiatky metrov. Veľká časť z nich je súčasťou výraznej krasovej

doliny Hlboča, ktorá sa nachádza západne od Smoleníc. Je najväčšou a najkrajšou poloslepou dolinou Smolenického krasu. Táto riečno-krasová vrecovitá dolina je miestami hlboká až vyše 100 m. Možno čiastočne vznikla deštrukciou jaskynného systému. Dolina oddeľuje masív Cejtachu (484 m n. m.) od Molpíra (354 m n. m.). Ide o typ subsekventného (priečného) údolia vytvoreného v smere vápencových vrstiev. Charakter údolia udáva tektonika. Južná strana údolia je vytvorená na sklone vrstiev, a preto je hladká a plochšia. Naopak, severným svahom dominujú skalné bralá vysoké niekoľko desiatok metrov, a to najmä povedľa vodopádu Padlá voda. Občasný vodný tok dotovaný atmosférickými zrážkami pri topení snehu a výdatných dažďoch vytvára predovšetkým počas jari na skalnej stene 9 metrov vysoký vodopád. Vodopád Padlá voda, ktorý je vytvorený na padlovodských vápencoch (titón – berias), je jediným občasným vodopádom v Malých Karpatoch.

Pohľad na krasovú dolinu Hlboča od východnej strany. Foto: A. Lačný

Mapy Mnichových diery.

Tesne nad vodopádom sa chemickým rozpúšťaním a mechanickým pohybom vody za pomoci kameňov, štrku a piesku, ktoré sem prinášal najmä v minulosti silnejší povrchový tok, vytvorili krútnavové hrnce nazývané aj kotlíky. Dosahujú priemer až 1,5 m.

Súvrstvia sú tu uklonené monoklinálne na sever až severozápad, a ponárajú sa pod štruktúru Plaveckého krasu pod sklonom približne 50 - 60°. To ovplyvnilo aj predispozíciu na vznik jaskýň v jej severnej časti.

Práve tu, v severných, častokrát ťažko prístupných strmých skalných útvaroch vznikli jaskyne označované ako Mnichove diery. Väčšina z nich (okrem Mnichovej diery 2) vznikla v nadmorskej výške v rozsahu 350 - 360 m n. m., teda približne 70 až 80 m nad súčasným dnom údolia. Je predpoklad, že na tejto výškovej úrovni vtedy tvoriacej sa doliny, vody tiekli dostatočne dlhý čas na tvorbu fluviokrasových jaskýň, ktoré sú ponormi niekdajšieho povrchového toku (Drop-

pa, 1952). Proces však netrval tak dlho, že by tu vytvoril významné a rozsiahle jaskynné priestory. Ak však hľadať ešte nejaké menšie jaskynné priestory roztrúsené v bralách, treba sa sústrediť na tieto nadmorské výšky. V tejto súvislosti treba spomenúť ešte zanesený ponor, ktorý v súčasnosti už neexistuje a bol opísaný Droppom (1952) pod vodopádom Padlá voda. Je zjavné, že vodný tok už po pár metroch úplne mizne v podzemí a nepreteká ďalej dolinou. Na začiatku doliny v obci Smolenice je zachytených niekoľko prameňov, ktoré indikujú možnosť, že sa v tejto oblasti môže nachádzať podzemný vodný tok. V roku 2015 sa v doline uskutočnili geofyzikálne merania metódou elektrickej rezistívnej tomografie. Výskum potvrdil porušenie masívu a infiltráciu vôd od vodopádu Padlá voda do koncentrovanej štruktúry – anomálie (Lačný et al., 2017). Interpretácia anomálie nás dovedla k dvom hypotézam: ide buď o otvorenú jaskynnú dutinu, alebo len o priestor vyplnený zvodneným sedimentom. Druhá hypotéza o vyplnení zvodneným sedimentom sa nám javí ako pravdepodobnejšia. Otázka ostáva otvorená a môže byť predmetom ďalšieho výskumu v tejto oblasti. Napríklad aj z dôvodu, že môže ísť o voľnú dutinu preplachovanú vodou, ktorá má zvodnené okraje, a preto preukazuje nízke odpory.

Čo sa týka geologickej charakteristiky územia, Smolenický kras je viazaný na jursko-

-kriedové sekvencie vysokého príkrovu fatrika (Polák et al., 2011). Vo vyššej časti jurského komplexu v doline Hlboča pribúda tmavých bridlíc a kremítých hornín. Jurský sled pod vodopádom Padlá voda sa končí červenkastými hľuznatými vápencami jaseninského súvrstvia (kimeridž – titón). Na nich spočívajú skalné steny tvorené spodnokriedovým súvrstvom Padlej vody, prekryté bridličnatými hľbočskými vápencami veku valangin – barém.

Inventarizačný výskum Mníchových dier

Ako už bolo vyššie spomenuté, Mníchove diery sú lokalizované v pôdoryse usporiadanej línií, v skalných častiach severnej strany doliny Hlboča od jej uzáveru vodopádom Padlá voda, východným smerom k obci Smolenice.

údolím Hlboče, v odkrytých vrstevných čelách južného svahu Molpíra asi v 80 m výške nad údolím spozorujeme jaskynné otvory, nazvané „Mníchove diery“. Prvá z nich je oválneho tvaru, je vysoká 2,2 m a široká 1,5 m. Vznikla rozšírením pukliny v smere severnom, jej sklon je 64° na západ a dosahuje dĺžku 9,5 m. Vo východnej strane brala, v relatívnej výške 6 m od tejto diery, je otvor, vedúci tiež do jaskynnej dutiny, ktorá sa tiahne paralelne so spodnou v dĺžke 5,5 m a je úzkym komínom, dnes zavaleným skalami, spojená so spodnou.

Asi 50 m od týchto jaskynných otvorov na tom istom svahu zjavuje sa podobná diera, založená na pukline v smere 45°, so sklonom 47° na juhovýchod. Dosahuje prístupnú dĺžku 3 m, kým ďalej pokračuje kanálom priemeru 0,5 m, čoraz väčším sa zužujúcim (viď obraz č. 11).

Puklinové otvory „Mníchových dier“ ležia len 10 m od plošinového vrcholu Molpíra a svojím charakterom predstavujú bývalé ponory niekdajšieho povrchového toku, tečúceho terajším suchým údolím Hlboče.

Prvý detailný opis Mníchových dier (Droppa, 1952).

Lokalizačná mapa - číslom sú vyznačené Mníchove diery (Zdroj podkladu: GKÚ).

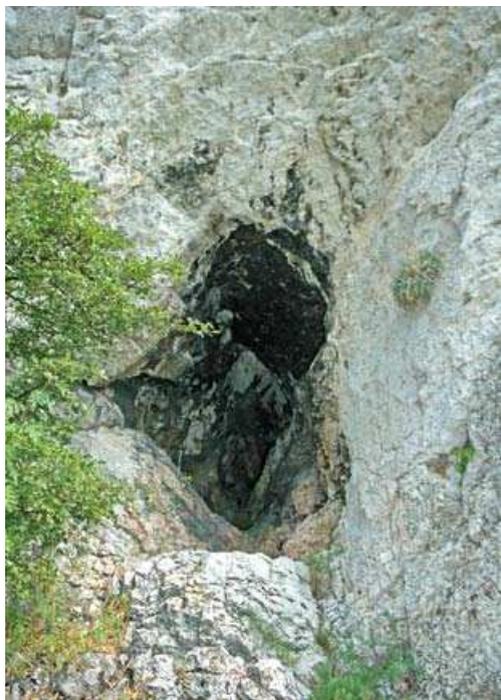
Línia začína od uzáveru Mníchovou dierou 3, pokračuje Mníchovou dierou 4, 2, 1, 6 a končí Mníchovou dierou 5. Zaevidované boli doposiaľ tri z nich (1-3). V roku 2024 prišlo k evidencii ďalších troch. Samotný názov Mníchove diery som v historickom opise po prvýkrát zaznamenal v práci Droppu (1952). Tento opis sa venuje jaskyniam Mníchova diera 1 (prvá opisovaná), Mníchova diera 6 (druhá opisovaná) a Mníchova diera 2 (tretia opisovaná).

Možno sa iba domnievať, že názov vznikol ako odkaz na nejakého mnícha-pustovníka, ktorý mohol prebývať v jednej z jaskynných dier. Jedna z Mníchových dier údajne zohrala úlohu v šesťdesiatych rokoch minulého storočia. Podľa tvrdenia Vojtecha Czobora tu mala byť ukrytá akási magnetofónová páska, ktorá dorazila na smolenickú faru až z Ríma. Túto historku mi pán Czobor potvrdil ako pravdivú v roku 2024. Úsudok, či bola táto udalosť hodnoverná, nechávam na čitateľa románu Potomkyňa od spomínaného pána.

Jaskyne vznikli v jursko-kriedových sekven-
ciách vysokého príkrovu fatrika, ktoré tu

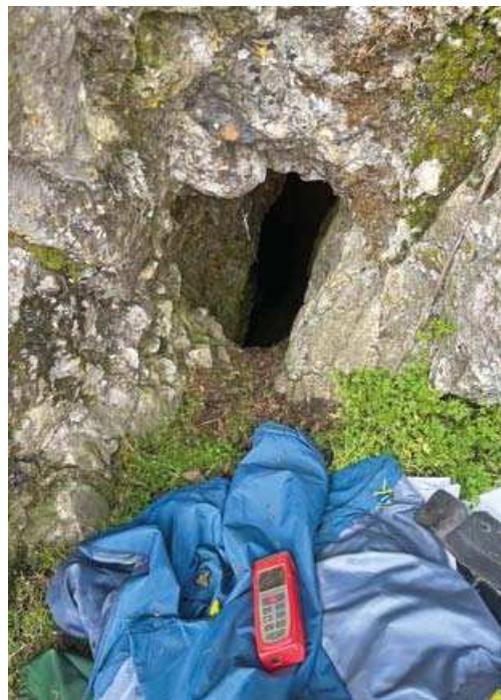
reprezentujú sivé lavicovité rohovcové vápence. Rohovce sú usmernené zväčša do vrstvových plôch. Sú v spodnom komplexe načervenané, a vo vrchných častiach dominujú sivé až čierne rohovce. Väčšinou na vrstvových plochách vznikajú vrstvovité a puklinové škrapy. Na subhorizontálnych plochách možno nájsť jamkovité škrapy.

Asi najznámejšou je Mníchova diera 1, ktorá sa nachádza asi 10 m pod turistickým chodníkom na Molpíre. Ide o fluviokrasovú jaskyňu dĺžky 8 m, ktorá sa rozvetvuje na dve úzke chodbičky smerujúce do masívu. Oválny tvar nasvedčuje modeláciu v aktívnom fluviálnom režime. Po stenách chodby sa nachádza pizolitová výzdoba. Jaskyňa je často navštevovaná, s odymenými stenami vstupnej časti. Iba pár metrov vyššie v ťažko dostupnom skalnom reliéfe sa nachádza Mníchova diera 6. Jaskyňa dĺžky 5 m obsahuje drobnú krasovú výzdobu a pri mapovaní som tu zaregistroval troch podkovárov malých. Má podobnú genézu ako ostatné diery a pri inventarizácii mi ju náhodne ukázal občan Smoleníc, s tým, že jaskyňa je ťažko

Otvor do Mníchovej diery 1.

Foto: A. Lačný

Ťažko prístupný vchod do Mníchovej diery 6.

Foto: A. Lačný

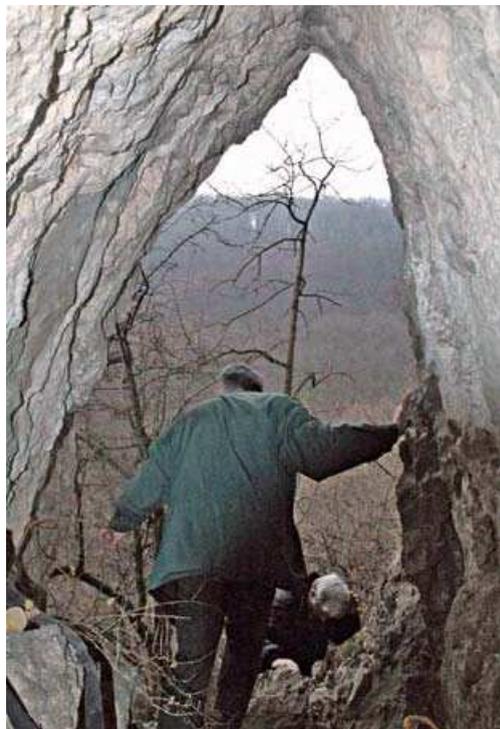
*Menšia krasová výzdoba v Mníchovej diere 6.
Foto: A. Lačný*

dostupná a vedú o nej iba miestni. Pred vchodom sa nachádza stará hrdzavá skoba, takže sa sem dalo dostať zospodu pomocou lana. Šesťdesiat metrov západne od Mníchovej diery 1 sa nachádza Mníchova diera 2. Steny zdobia pizolity a sú tu zastúpené aj erózne stropné formy. Jaskyňa smeruje do masívu v smere azimut 40° až do neprielezna. Jej celková dĺžka je 5 m. Povedľa hlavnej sienky zľava vedie úzka chodbička.

Mníchova diera 3 sa nachádza 60 m severovýchodne od občasného vodopádu Padlá voda v nadmorskej výške 350 m. Fluvio-krasová horizontálna jaskyňa, čiastočne so znakmi fluviálnej modelácie a dĺžkou 9,5 m, upadá pod sklonom -27° do masívu azimutom 30° . Z väčšieho jaskynného otvoru jaskyňa pokračuje úzkou puklinou širokou miestami iba cca 30 cm širokou do úplného zúženia. Spod skál tu vane prievan. Mníchova diera 4 sa nachádza 40 m západne od Mníchovej diery 3. Ide o torzo jaskyne v podobe menšej sienky, kde sa zmestí stojaci človek. Jaskyňa je dlhá asi 4 m a na strope

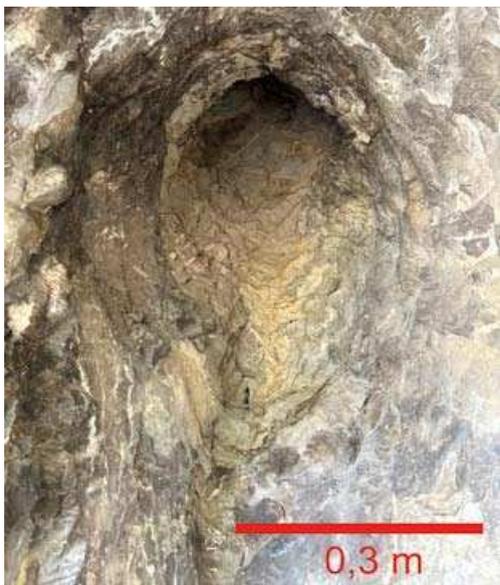
*Vchod do Mníchovej diery 2.
Foto: A. Lačný*

*Pomerne väčší vchod do Mníchovej diery 3.
Foto: A. Lačný*

Torzo jaskynnej dutiny označenej ako Mníchova diera 4. Foto: A. Lačný

Slepý komín na stope Mníchovej diery 4. Foto: A. Lačný

Takmer neprístupný otvor do Mníchovej diery 5. Foto: A. Lačný

sa nachádzajú dva slepé komíny vytvorené prúdiacou vodou v čase jej vzniku.

Poslednú opisovanú, Mníchovu dieru 5 lokalizoval zamestnanec Správy slovenských jaskýň Pavol Staník, keď hľadal Mníchovu dieru 1 v roku 2024. Otvor sa nachádza 100 m juho-východne od Mníchovej diery 1, v nadmorskej výške 354 metrov. Jaskyňa je pravdepodobne fluviokrasového pôvodu. V súčasnosti je zasypaná takmer po vrch zeminou. Dalo by sa

naplaziť po vyčistení ďalej. V súčasnosti vidno iba pár metrov dopredu. Počas mojej návštevy v roku 2024 jaskyňu obýval jazvec a nachádzala sa pred jaskyňou haldička, ktorú zrejme vytvoril tento živočích. Zatiaľ má jaskyňa prieznu dĺžku asi 2,5 m. V blízkosti som zaznamenal červené hľuzy vo vápenci, preto sa domnievam, že jaskyňa bola vytvorená už v súvrství vrchnej jury.

Použitá literatúra

Droppa A. 1952: Kras na juhovýchodnej strane Malých Karpát. In: Virsík M. et al. [eds.]: Kras a jaskyne Malých Karpát. Sprievodca Slovakotouru. Tatran, Bratislava, 63–138.

Lačný A., Michalíková S., Csibri T., Klučiar T., Dostál I., Putiška R. & Kušnirák D. 2017: Nový súhrn poznatkov o Smolenickom krase (Malé Karpaty). Slovenský kras, 55/1, 23–46.

Lačný A., Dušeková L. & Galová M. 2022: Krasové územia Malých Karpát. Ochrana prírody, 40, 54–73.

Polák M., Plašienka D., Kohút M., Putiš M., Bezák V., Filo I., Olšovský M., Havrila M., Buček S., Maglay J., Elečko M., Fordinál K., Nagy A., Hraško L., Németh Z., Ivančíka J. & Broska I. 2011. Geologická mapa regiónu Malých Karpát v M = 1 : 50 000. MŽP SR, Štátny geologický ústav Dionýza Štúra.

VÝSLEDKY SPELEOLOGICKÉHO PRIESKUMU KONIARSKEJ PLANINY (3. ČASŤ) Okrajové časti

Zoltán Jerg

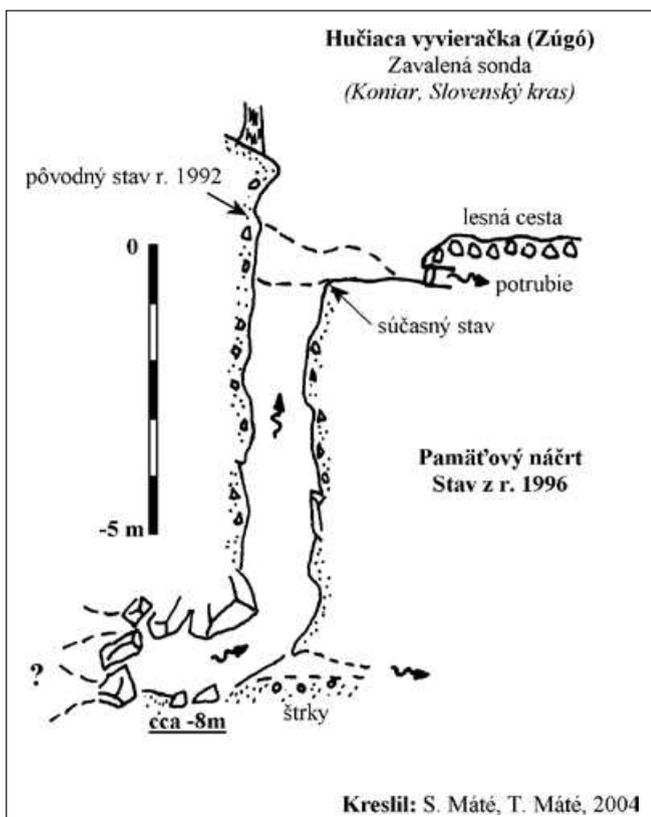
Úvod

Týmto príspevkom chcem nadviazať na naše predchádzajúce príspevky, publikované v Spravidajoch SSS ešte v roku 2018 (Jerg, 2018; Jerg – Máté, 2018a, 2018b), a dokončiť sériu článkov o našich aktivitách v najzápadnejšej časti Slovenského krasu. Systematickému prieskumu Koniarскеj planiny sme sa venovali od roku 2000. Predmetom nášho záujmu bola najmä centrálna časť Koniarскеj planiny, a tiež bližšie okolie Gemerskej Hôrky, ale sporadicky sme sa venovali aj prieskumu okrajových častí planiny. Patria sem dve oblasti: oblasť od Strieborníka po Veterník (severná časť planiny medzi Jelšavskou Teplicou a Rozložnou), a oblasť od Hucína po Drieňovú studňu (západná časť planiny).

Do tohto príspevku som zaradil známe, aj nové lokality, ktoré boli predmetom nášho záujmu v rokoch 2000 – 2014. Všeobecná charakteristika územia Koniarскеj planiny, vrátane jej okrajových častí, už bola publikovaná v inom našom príspevku (Máté – Jerg Z. – Jerg A., 2000, s. 29–30). Tento príspevok venujem pamiatke p. Františka Szarku, posledného hrnčiara zo Šivetíc a spoluobjaviteľa dodnes najhlbšej, aj najdlhšej jaskyne Koniarскеj planiny (Striebornej jamy a Gemerskoteplíckej jaskyne).

Oblasť Veterníka (severovýchodná časť planiny)

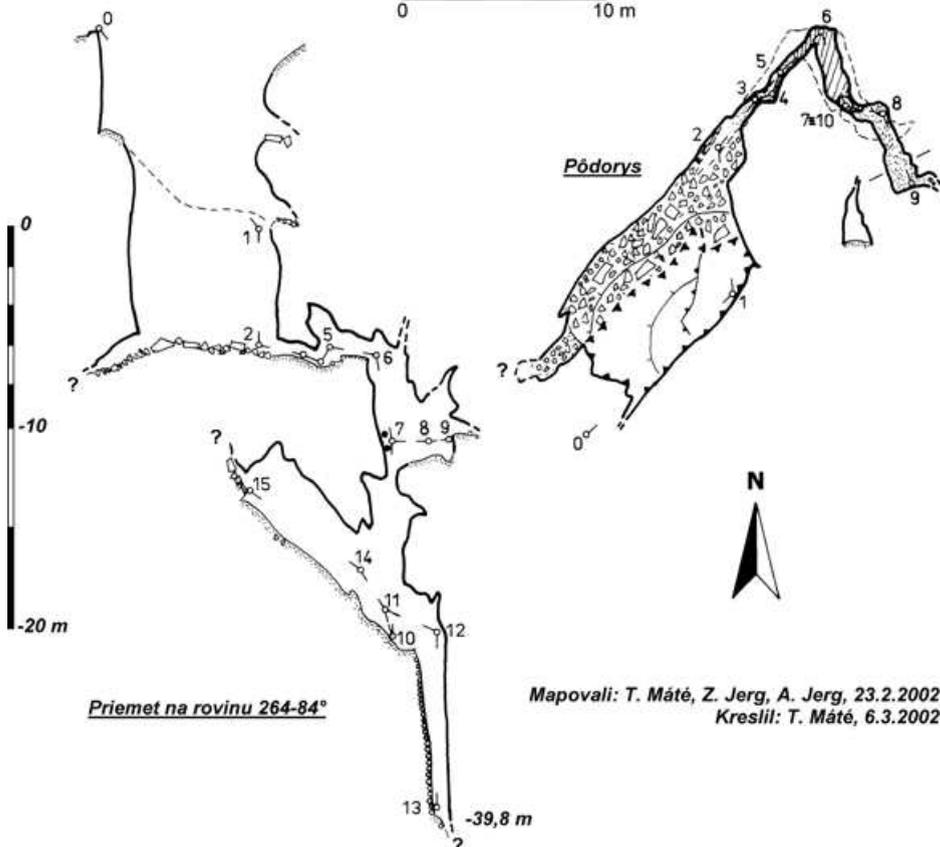
Prvý povrchový prieskum na Veterníku (k. 609,6 m) sme uskutočnili už 10. februára 1996, keď sme sa neúspešne pokúsili lokalizovať Priepasť pod Veterníkom. O jej existencii sme sa dozvedeli od jaskyniarov zo SK Badizer, keď počas jednej akcie (koncom roka 1995) išli

kopať do priepasti a zastavili sa pri vyvierajúcej Zúgó (Hučiacja) severozápadne od Paškovej, kde sme od roku 1992 pod vedením S. Mátého vtedy pioniersky sondaovali (pre viac informácií okrem tu priloženého pamäťového náčrtu pozri aj: Máté – Jerg Z. – Jerg A., 2000, s. 30). Priepasť sa nám napokon podarilo lokalizovať až 23. novembra 1996, a o týždeň neskôr sme jej úvodné partie orientačne preskúmali (obr. 1). 17. marca 2001 sme v rámci povrchového prieskumu skontrolovali početné sondy na vrchole kopca Veterník (tie sú pozostatkom činnosti hľadačov pokladov z minulosti; Jerg, 2020). Potom, čo sme po roku 2001 vážne uvažovali aj o spracovaní dokumentácie Koniarскеj planiny formou atlasu, začali sme s postupnou kompletizáciou chýbajúcich dokumentačných

PRIEPASŤ POD VETERNÍKOM

0 10 m

Priemet na rovinu 264-84°

Mapovali: T. Máté, Z. Jerg, A. Jerg, 23.2.2002
Kreslil: T. Máté, 6.3.2002

Obr. 1. Už historická fotografia z nášho prvého prieskumu Priepasti pod Veterníkom z roku 1996. Na snímke autor v spojovacej plazivke. Foto: Tibor Máté.

materiálov. Nakoľko z Priepasti pod Veterníkom podľa našich vtedajších vedomostí existoval iba orientačný náčrt od Jozefa Grega (Kankula, 1997, s. 24; o nepublikovanej mape lokality od členov bývalej OS Šafárikovo z roku 1981, uloženej v Archíve ochrany prírody a jaskyniarstva – AOPaJ Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva – SMOPaJ, sme vtedy ešte nevedeli), 23. februára 2002 sme priepasť preskúmali a zamerali. V ten deň sme sa pokúsili tiež lokalizovať Dvojotvorovú priepasť, ale neúspešne. Napokon sme túto malú, 8 m

hlbokú priepasť, ktorá bola v minulosti asi celá vykopaná hľadačmi pokladov (Jerg, 2020, s. 37, 39), preskúmali až 18. apríla 2003. O dva dni neskôr sme počas povrchového prieskumu preskúmali oblasť západne a na severozápad od kopca Veterník (609,6 m), pričom sme našli jeden malý opustený vápencový lom, a v oblasti zvanej Kosová sme preskúmali najväčší závrť Koniarskej planiny (a možno aj Slovenského krasu?!) s priemerom cca. 600 m, a hĺbkou cca. 70 m. V ďalších rokoch sme už v oblasti Veterníka nevyvíjali žiadnu vážnejšiu činnosť. Sporadické návštevy tejto časti Koniarskej planiny boli zamerané zväčša na povrchový prieskum (napríklad v oblasti Rysej skaly sme nenašli žiadne nové jaskyne), kontrolu známych lokalít a spresňovanie základnej mapy SR 1 : 10 000 (ďalej len ZM 10).

Oblasť Strieborníka (severozápadná časť planiny)

Našu prvú akciu v oblasti Strieborníka (k. 553 m) sme uskutočnili 7. júla 2000, kedy sme lokalizovali vchod do Gemerskoteplíckej jaskyne a orientačne preskúmali jej úvodné zaplavené časti. Bol to vlastne začiatok nového prieskumu a dokumentácie tejto náročnej plazivkovitej jaskyne (obr. 2), ktorú v roku 1959 objavili jaskyniari z bývalej OS Gemer-Licince pod vedením Františka Szarku. Podrobné výsledky prieskumu boli publikované v samostatnom príspevku (Máté, 2002).

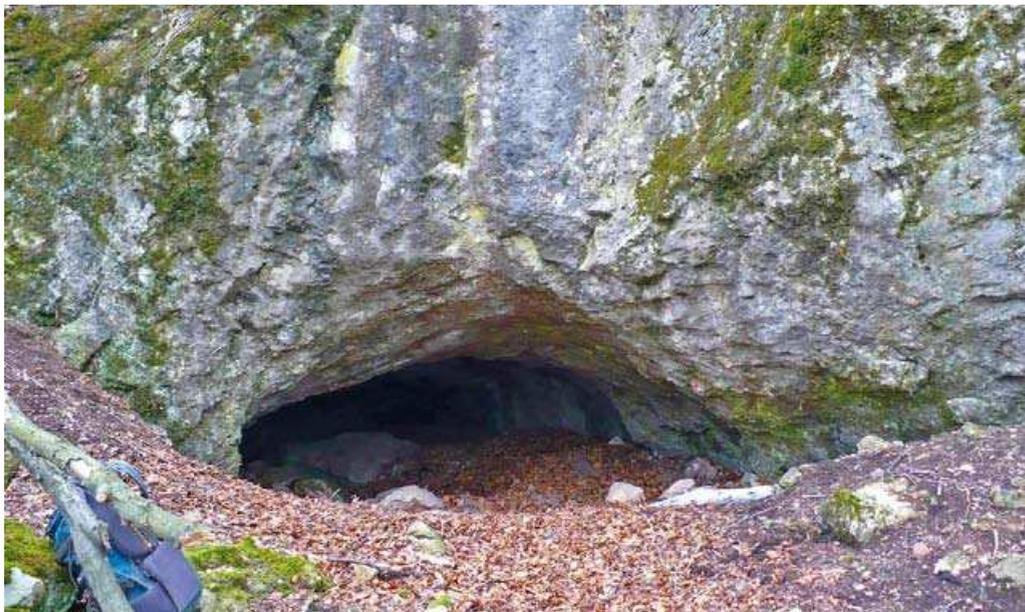
Obr. 2. Typický charakter „chodby“ (plazivky) na začiatku Gemerskoteplíckej jaskyne. Už len také vyvrátenie a osadenie meračského bodu v takýchto stiesnených priestoroch dalo autorovi s jeho dlhými nohami poriadne zabráť. Foto: Gabriel Lešínský, 2000.

20. januára 2001 sme v rámci zimného povrchového prieskumu preskúmali oblasť Strieborníka, vrátane Striebornej lúky. Lokalizovali sme a preskúmali tri známe jaskyne v tejto oblasti: Striebornú jamu (ktorú v 50-tych rokoch minulého storočia taktiež objavili jaskyniari z bývalej OS Gemer-Licince), Jaskyňu v Zízelnom (obr. 3), a Malú striebornú jaskyňu.

V roku 2002 sme sa intenzívne venovali (najmä autor) mapovaniu ciest a spresňovaniu topografických máp ZM 10. Ako zaujímavosť by som spomenul, že počas jednej povrchovej akcie (12. 3. 2002) v oblasti medzi Striebornou dolinou a dolinou Rozložnice bol autorom nájdený vedľa lesnej cesty, v západnom svahu kóty Dlhá lúka (516 m), veľký kus starého rekrystalizovaného sintra. Ako sa tam dostal, nevedno. Po dokončení prieskumných a dokumentačných prác v Gemerskoteplíckej jaskyni a jej vyčistení, sme (T. Máté a autor) 31. októbra 2003 uskutočnili povrchový prieskum svahu nad jaskyňou, ako aj na povrchu planiny, zameraný na geologické mapovanie, avšak žiadne speleologicky zaujímavé miesta sme nezaregistrovali. Neskoršie sporadické akcie v tejto oblasti boli zamerané na spresňovanie ZM 10, resp. polohy známych lokalít, zameranie nadmorských výšok vchodov jaskýň, kontroly lokalít a povrchový prieskum.

Oblasť medzi Hucínom a Drieňovou studňou (západná časť planiny)

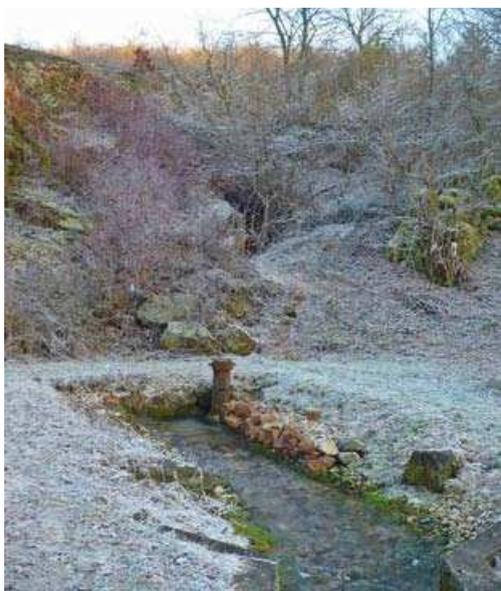
Oblasť západne od Drieňovej studne (*Somkút*), až po Hucín, bola pre nás spočiatku „terra inkognita“ – úplne neznámou a nepreskúmanou oblasťou. Jozef Grego nás vopred upozornil, aby sme neboli sklamaní, ak tam nič zaujímavé nenájdeme, nakoľko táto oblasť sa – na rozdiel od centrálnej časti Koniarskej planiny – vyznačuje pomerne pestrou geologickou stavbou. Dozvedeli sme sa však o existencii na pomery Koniarskej planiny pomerne veľkej jaskyne priamo nad obcou Hucín. Pomerne málo známu a doposiaľ nikde nepublikovanú, 51 m dlhú Hucínsku jaskyňu v opustenom lome v Hucíne sme lokalizovali a preskúmali 28. júla 2002. Až neskôr sme sa do-

Obr. 3. Vchod Jaskyne v Zízelnom. V pravej časti vchodu je ešte dobre viditeľný červený meračský bod Dr. Juraja Bárta z roku 1955. Foto: Zoltán Jerg, 2008.

zvedeli, že v AOPaJ SMOPaJ o nej tiež existuje pekná mapa, ktorá je tu publikovaná prvýkrát. Horizontálna chodba tejto senilnej fluviokrasovej jaskyne, ktorá bola nafáraná pri lámaní

kameňa, leží vo výške cca 270 m n. m., asi 50 m nad dolinou rieky Muráň s terasovým systémom, a po vytrvalejšom sondovaní je nádejná na ďalšie pokračovanie.

Obr. 4. Vyvieracia Rybník pri Nováčanoch vyviera z gutensteinských vápencov len pár metrov od skalnej steny. V kríkoch (v strede obrázka) je zavalená prieskumná štôlna. Foto: Zoltán Jerg, 2010.

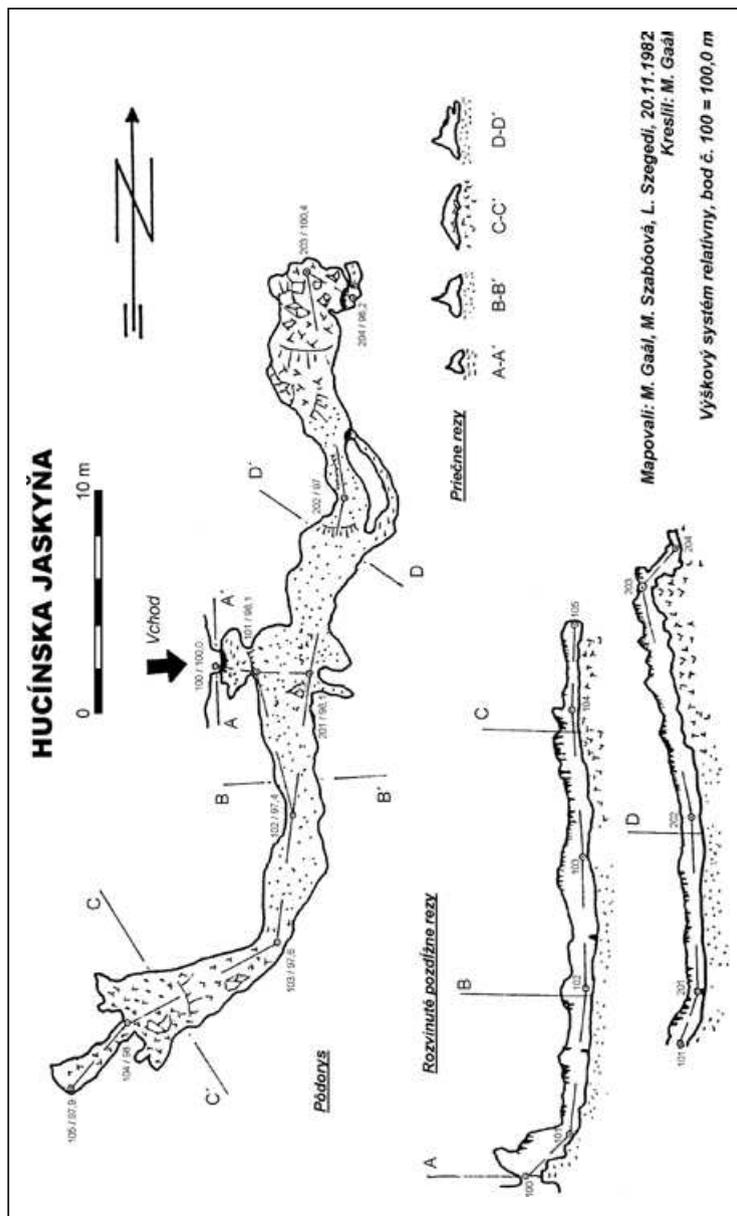
Jednou zo speleologicky najzaujímavejších lokalít západnej časti Koniarskej planiny je krasová vyvieracia Rybník. Nachádza sa na severnom úpätí planiny, južne od obce Gemerský Sad – časť Nováčany. Svojou výdatnosťou patrí medzi najväčšie vývery vód spod Koniarskej planiny. Vyvieracia bola v minulosti monitorovaná Slovenským hydrometeorologickým ústavom (SHMÚ). Pre zaujímavosť tu uvediem zopár základných údajov, dokumentovaných SHMÚ v rokoch 1993 – 2003: Q min 3,8 l. s., Q priem. 35 l. s., Q max 339 l. s., T priem. 10,2 °C. Je jediným významnejším výverom vód na severnom úpätí celej Koniarskej planiny (prevažná väčšina známych vyvieraciek sa nachádza na východnom a juhovýchodnom úpätí planiny, v širšom okolí obcí Pašková a Gemerská Hôrka). Voda tu vyviera z gutensteinských vápencov; od vyvieracky sa smerom na juh – na planinu – tiahne výrazný zlom. Jej vodozberná oblasť nie je známa (stopovacia skúška v tejto oblasti ešte nikdy nebola realizovaná), pravdepodobne však odvodňuje väčšiu časť planiny juhovýchodne od vyvieracky.

Vyvieračku Rybník sme lokalizovali a prvýkrát preskúmali (S. Máté a autor) počas povrchového prieskumu 14. apríla 2000, a skontrolovali sme ju aj 7. júla 2000 (T. Máté a autor). Už vtedy sa nám javila ako veľmi perspektívna, veď voda vyvierala len pár metrov od výraznej skalnej steny (obr. 4). Vysekaný nápis na stene – rok 1979 – dokazoval, že sme už neboli prví, koho táto lokalita zaujala. Neskôr sme zistili, že na vyvieračke v minulosti pracovali členovia OS Šafárikovo, ale nepodarilo sa nám zistiť, z akého dôvodu toto pracovisko opustili. Od tej doby sa ich vykopaná sonda zavalila. Napadlo nás, že by bolo dobre pokračovať v šlapajach našich predchodcov, sondu opätovne otvoriť a zhodnotiť možnosti eventuálnych ďalších prieskumných prác na lokalite.

V rokoch 2000 – 2001 nás okrem intenzívnych dokumentačných prác na Plešiveckej planine zamestnávali aj aktivity v Gemerskoteplíckej jaskyni, preto sme k otváraní starej sondy nad vyvieračkou Rybník pristúpili až v druhej polovici roka 2002. V období

medzi 29. júlom a 31. októbrom 2002 sme tu odpracovali šesť kopacích akcií (prevažne dvojica S. Máté a autor). K lokalite sme chodievali z Paškovej na bicykloch. Vyťažili sme niekoľko sto vedier zeminu a kameňov, pričom sme sa dostali (bez akejkoľvek výstuže) v horizontálnom smere do vzdialenosti 5,5 m. Počas výkopových

prác sme narazili na pozostatky starej výstuže (niekoľko železných U profilov a zhnitých drevených trámov). Na štvrtej akcii sme sa už dokonca prekopali k hladine vody (výstupného sifónu?)! Výsledkom nášho úsilia bolo iba čiastočné vykopanie zavalenej sondy po predchádzajúcich prieskumníkoch. Po šiestich akciách

Doposiaľ nikde nepublikovaná mapa Hucínskej jaskyne, ktorú ešte v roku 1982 zamerali členovia vtedajšej OS Šafárikovo pod vedením Mateja Gaála. Zdroj: SMOPaJ, Archív ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš.

Mapovali: M. Gaál, M. Szabóová, L. Szegedi, 20.11.1982
Kreslil: M. Gaál

Výškový systém relatívny, bod č. 100 = 100,0 m

sme napokon skonštatovali, že ďalej tu kopat' vo dvojici nemá význam. Lokalitu považujem za perspektívnu, ktorá však bude vyžadovať náročné sondovanie s postupným budovaním kvalitnej výstuže. Aby tu bola práca efektívna, takáto lokalita – aj vzhľadom na svoju odľahlú polohu – vyžaduje vážne rozhodnutie, dobré členské i finančné zázemie a materiálno-technické zabezpečenie (dostatočný počet aktívnych jedincov, terénne auto, atď.). V neskoršom období sme vyvieračku už len príležitostne kontrolovali. Vykopaná sonda sa za niekoľko rokov opätovne zavalila a tak sme ju nestihli ani zamerať.

Keďže od roku 2004 sme vyvíjali intenzívnu činnosť najmä v Gemerskej Hôrke a jej blízkom okolí, prieskumy v tzv. hucínskej oblasti Koniarskej planiny sme opäť obnovili až od roku 2010. Už 16. januára sme sa venovali (S. Máté a autor) povrchovému prieskumu v oblasti medzi Drieňovou studňou a vyvieračkou Rybník. Pri vyvieračke sme vtedy stretli jedného miestneho občana z Nováčan, a využijúc príležitosť, sme sa ho hneď opýtali, či nevie náhodou o nejakých jaskyniach v tejto oblasti. Alexander Benó bol veľmi ústretový. Nielen, že nám povedal o dvoch lokalitách, ktoré poznal, ale bol ochotný s nami ihneď

vyjsť na planinu, aby nám ich aj ukázal (!). Jednou z nich bola sonda nad vyvieračkou Rybník – pracovisko jaskyniarov z OSS Rimavská Sobota. (Poznámka: Jaskyniari z Rimavskej Soboty nadviazali na činnosť svojich predchodcov – členov OS Šafárikovo, a od roku 2005 obnovili prieskum Koniarskej planiny. Nepustili sa však znova do otvárania vyvieračky Rybník, ale venovali sa povrchovému prieskumu svahu nad vyvieračkou, kde našli jedno podozrivé miesto – úzku puklinu s riečnou modeláciou. Do konca roka 2009 sa tam už prekopali do hĺbky 11 m. Neskôr dali pracovisku názov *Kinkova päť* po bývalom členovi OS Šafárikovo, Štefanovi Kinkovi, ktorý v minulosti taktiež pracoval na vyvieračke Rybník. Stručné informácie o postupe prác na tejto lokalite boli publikované vo výročných správach OSS Rimavská Sobota v Spravodajoch SSS.)

Druhou lokalitou, ktorú nám Alexander Benó ukázal, bola krásna lievikovitá depresia s priemerom asi 1,5 m, a hĺbkou 0,6 m (obr. 5a). Lokalita sa nachádza v severnom svahu trojzávrtu, cca. 1 km na juho-juhovýchod od vyvieračky Rybník. Na prvý pohľad bolo zrejmé, že nejde o vývrat, ale o ukázkovú inici-

Obr. 5a, 5b. Lievikovitá depresia na planine nad vyvieračkou Rybník. Pôvodný stav a stav po zasondovaní. Foto: Zoltán Jerg, 2010 a 2013.

álnu depresiu (Lešínský, 1997), kde sa hlina evidentne stráca niekde do podzemia. Hneď sme skonštatovali, že by stálo za to tu trošku zasondovať. V období od 25. mája do 12. októbra 2010 sme tu uskutočnili minimálne šesť akcií (väčšinou dvojica S. Máté a autor). Už na prvej akcii sme po vykopení asi 40 vedier hliny obnažili skalný masív – úzku puklinu smeru S-J. Bolo zrejmé, že ďalej sa tu bude dať pracovať už len s vrtačkou. Počas leta, kedy bol autor pracovne zaneprázdnený, uskutočnil na lokalite minimálne dve sólo sondážne akcie Samuel Máté. Asi tri metre západne od depresie našiel Samo malú dierku, do ktorej vošla aj dva metre dlhá palica. Na nasledujúcej akcii sa preto rozhodol aj toto podozrivé miesto overiť a v pomerne úzkom profile tam vykopal asi dva metre hlbokú sondu. Nakoľko tu už vedľa seba boli dve sondy, pracovne sme ich nazvali Lievik č. 1 a Lievik č. 2. Na ďalšej akcii 21. septembra 2010 sme sa pokúsili rozšíriť úzky profil novej sondy č. 2, ale nakoľko v tom čase sme mali k vrtačke už iba jednu slabšiu batériu, dosiahli sme iba minimálny výsledok. 12. októbra 2010 sme pomocou pyropatrón rozširovali profil sondy č. 2, a v stiesnenom profile sme horkoťažko prehĺbili dno do hĺbky dva a pol metra. Skonštatovali sme, že aj tu sa bude dať ďalej pracovať už len s vrtačkou. Poslednú akciu na lokalite sme uskutočnili 17. apríla 2013. Pomocou pyropatrón sme rozširovali úzky profil pôvodnej sondy č. 1. (lievikovej depresie), ktorá už v dosť úzkom profile dosiahla hĺbku asi dva metre (obr. 5b). Skonštatovali sme, že bude možné dno ďalej prehĺbovať len vtedy, ak bude mať sonda dostatočne veľký profil. Na jednotlivých pracovných akciách sme toho veľa nestihli spraviť. Najmä preto, lebo na samotnú prácu v sondách sme mali pomerne málo času. Lokalita sa nachádza na dosť odľahlom mieste a keďže auto sme nemali, väčšinu času nám zabrala cesta k lokalite a potom cesta domov. K lokalite sme chodievali z Paškovej na bicykloch, a to buď severnou trasou (okolo kopca Pipiš, Drienovej studne, k vyvieračke Rybník a potom hore na planinu), alebo

južnou trasou (po štátnej ceste z Paškovej, cez Gemerskú Hôrku smerom na Hucín a potom poľnou a lesnou cestou na sever na planinu). Práca na lokalite tak bola dosť neefektívna. Sondy považujem za perspektívnu, a určite by stálo za to tu pokračovať vo výkopových prácach. Bolo by užitočné lokalitu skontrolovať v zime a odmerať v nej teplotu. Lievik č. 1 by mohol byť hlavným komínom, vedúcim do podzemia, a Lievik č. 2 akýmsi bočným neprieľzným komínom, ktorý sa nižšie zrejme napojí na hlavný komín. Práve v tejto časti planiny sa tiahne výrazný zlom medzi steinalmskými a gutensteinskými vápencami. Výškový rozdiel medzi sondami a vyvieračkou Rybník je cca. 110 m, pri vzdušnej vzdialenosti 1100 m.

Ako zaujímavosť by som spomenul, že Alexander Benó z Nováčan nám na planine ukázal aj niekoľko veľkých vápencových blokov – monolitov, ktoré boli vytesané v tvare kvádra a nachádzali sa na rôznych miestach (obr. 6). Podľa neho ani najstarší obyvatelia obce si nepamätali, že z akého obdobia môžu pochádzať, kto a za akým účelom ich vyhotovil. Na tom sme sa však hneď zhodli, že to bola kvalitná ručná práca. Podľa ich rozmerov sme vypočítali, že niektoré vážili aj viac ako jednu tonu. Podobné, ručne opracované vápencové bloky nám boli známe aj z okolia vchodu Ardovskej jaskyne. V novembri 2011 bol o týchto monolitoch nakrútený dokument (Attila a Előd Vörösovci z OSS Rimavská Sobota), a v tom čase sa objavili aj názory, že by tie monolity

Obr. 6. Dva veľké ručne opracované vápencové bloky na Koniarskej planine. Foto: Zoltán Jerg, 2010.

mohli pochádzať až z praveku. Napokon však Gabriel Lešínský zo SK Drienka zistil, že sú staré ani nie 100 rokov, a mali byť použité ako základné kamene pri výstavbe kultúrneho domu v Plešivci v roku 1936 (Lešínský a Psotka in Holúbek 2022, s. 30). Jeden takýto veľký nedokončený vápencový monolit je dokonca vystavený ako dekorácia v areáli nedávno otvoreného zdravotného strediska, vedľa kultúrneho domu.

Náš známy Adrián Lázok z Gemerskej Hôrky nám spomínal, že v oblasti Slaného vrchu vie o jednej jaskyni, preto sme sa rozhodli (tradičná dvojica S. Máté a autor) 18. mája 2011 spraviť povrchový prieskum v oblasti Slaného vrchu a pokúsiť sa ju lokalizovať. „Adriánovu“ jaskyňu sme síce vtedy nenašli, ale úplnou náhodou sme počas tejto povrchovej akcie objavili v dutine jedného stromu dva krásne, iba niekoľkotýždňové jedince mačky divej (pozri fotografiu na 3. strane obálky Spravodaja). Takýto cenný nález sme samozrejme hneď zadokumentovali a fotografický materiál sme poskytli pracovníkom Správy NP Slovenský kras (okrajové časti Koniarskej planiny nie sú súčasťou NP Slovenský kras, nachádzajú sa iba v jeho ochrannom pásme).

Ďalšou objavenou a preskúmanou lokalitou v hucínskej oblasti Koniarskej planiny bola malá Priepešť pod Slaným vrchom (iné alternatívne názvy: Slaná diera, Sós-lyuk, Adriánova priepešť). O jej existencii sme sa taktiež dozvedeli od Adriána, ktorý sa v rámci poľovačiek často pohyboval aj v oblasti medzi Hucínom a Drieňovou studňou. Počas jednej poľovačky našiel v oblasti Slaného vrchu malý otvor v zemi s priemerom asi 20 cm, vedúci do neznámej podzemnej dutiny. Vhodené kamene ale padali iba do menšej hĺbky. Niekedy v lete 2010 Adrián túto lokalitu ukázal Samovi, ktorý ju potom na nasledujúcej akcii vykopal. Vhodené kamene padali odhadom iba do hĺbky menšej ako 10 m. 16. októbra 2010 sme sa potom už vo väčšej zostave (A. Ambrus, S. Máté, T. Máté a autor) vybrali do oblasti Slaného vrchu s cieľom lokalitu preskúmať a zdokumentovať, veď objavy na Koniarskej planine sú pomerne zriedkavé. Zároveň sme sa v ten deň venovali aj povrchovému prieskumu v širšom okolí Slaného vrchu a taktiež sme skontrolovali známe lokality nad vyvieracou Rybník.

Nenápadný malý otvor Priepešti pod Slaným vrchom (obr. 7) sa nachádza v severo-severozápadnom svahu závrtovej dolinky a zároveň v východnom svahu kóty Slaný vrch (429 m; od nej asi 300 m na východ). Po prieskume sme zistili, že je to iba jedna pomerne úzka, šikmá puklina s dĺžkou asi šesť metrov a celkovou hĺbkou iba štyri metre. Ide o sotva prielezný priestor medzi vrstvami horniny. Škáry v hornine sú vyplnené stvrdnutou hlinou. Pre šikovnejších lezcov je priepešť voľne zleziteľná. Zo speleologického hľadiska je síce neperspektívna, ale je veľmi zaujímavou lokalitou v tejto – geologicky pestrej – časti Koniarskej planiny. Korózna priepešť sa vytvorila v reiflinských vápencoch s rohovcami na vrstevnej ploche uklonenej 45° k východu.

Záver

V tomto príspevku som sa pokúsil zhrnúť výsledky našich aktivít, ktoré sme vyvíjali v minulosti v okrajových častiach Koniarskej planiny. Napriek snahe sme tam však významnejšie objavy nezaznamenali, ale aj negatívny výsledok je výsledok. Za najvýznamnejšie výsledky našich aktivít v okrajových častiach Koniarskej planiny považujem hlavne nový

Obr. 7. Samuel Máté pri ústí malej nenápadnej Priepešti pod Slaným vrchom. Foto: Zoltán Jerg, 2011.

Priepasť pod Slaným vrchom

5 m

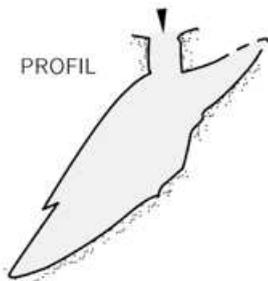
Koniarska planina, Slovenský kras

Dĺžka: 6 m

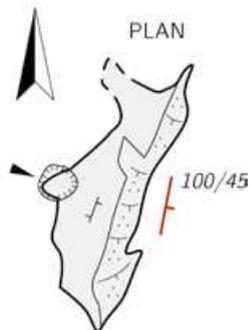
Prevýšenie: 4 m

Náčrt: T. Máté 2010

PROFIL

PLAN

prieskum, zmapovanie a vyčistenie Gemerskoteplíckej jaskyne v rokoch 2000 – 2003, a tiež postupnú kompletizáciu základnej dokumentácie jaskýň Koniarskej planiny. Potom, čo sme v roku 2016 definitívne prišli na naše dlhoročné zázemie v Paškovej, viac-menej skončili aj naše prieskumné aktivity v najzápadnejšej časti Slovenského krasu. Uzavrela sa tak jedna kapitola z histórie speleologického prieskumu Koniarskej planiny.

Teší ma, že o Koniarsku planinu časom prejavili záujem aj ďalší jaskyniari – či už jaskyniari z OSS Rimavská Sobota v okolí vyvieracky Rybník, alebo členovia Speleoklubov Drienka a Šariš v oblasti Gemerskej Hôrky. Dúfam, že budú mať viac šťastia, ako my, a podarí sa im ešte čo-to odhaliť z tajomstva podzemia tejto málo atraktívnej časti Slovenského krasu.

Na prieskume okrajových častí Koniarskej planiny (okrem Gemerskoteplíckej jaskyne) sa v rokoch 2000 – 2014 podieľali: Samuel Máté, bratia Attila a Zoltán Jerg (v tom čase členovia SK Minotaurus) a Tibor Máté (SK Drienka). Hlavným hnacím motorom a iniciátorom mnohých prieskumných prác bol jednoznačne najstarší a najvýkonnejší člen našej malej partie – S. Máté, keďže ako jediný z nás sa zúčastnil všetkých kopáckych akcií.

Poďakovanie. Za poskytnutie mapových a fotografických príloh ďakujem Tiborovi Mátému a Gabrielovi Lešinskému zo SK Drienka. Za možnosť publikácie mapy Hucínskej jaskyne ďakujem Mgr. Eve Greschovej z Archívu ochrany prírody a jaskyniarstva Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši. Moje poďakovanie patrí aj nejasky-

niarom – Alexandrovi Benóovi z Gemerského Sadu – Nováčan, Alexandrovi Ambrusovi a Adriánovi Lázokovi z Gemerskej Hôrky, za pomoc a spoluprácu pri získavaní nových poznatkov o Koniarskej planine.

Literatúra

- Holúbek, P. (2022): Správa o činnosti Slovenskej speleologickej spoločnosti za rok 2021. Spravodaj SSS, 53, 1, 6–91.
- Jerg, Z. (2018): Prvé zmienky o jaskyniach a vyvierackách Koniarskej planiny v Slovenskom krase. Spravodaj SSS, 49, 2, 70–74.
- Jerg, Z. (2020). Hľadači pokladov na Veterníku. Spravodaj SSS, 51, 4, 32–39.
- Jerg, Z. – Máté, T. (2018a): Výsledky speleologického prieskumu Koniarskej planiny (1. časť). Hydrologický systém Ponor slepej dolinky – Výverová jaskyňa (Päťročnica). Spravodaj SSS, 49, 3, 8–20.
- Jerg, Z. – Máté, T. (2018b): Výsledky speleologického prieskumu Koniarskej planiny (2. časť). Centrálna časť planiny. Spravodaj SSS, 49, 4, 4–13.
- Kankula, J. (1997): Priepasť pod Veterníkom. Spravodaj SSS, 28, 1, 23–25.
- Lešinský, G. (1997): Depresia v krase – inšpirácia pre nespokojných. Spravodaj SSS, 28, 4, 19–23.
- Máté, T. (2002): Gemerskoteplická jaskyňa – najdlhšia jaskyňa Koniarskej planiny. Spravodaj SSS, 33, 3, 14–19 + vložená mapová príloha.
- Máté, T. – Jerg, Z. – Jerg, A. (2000): Koniarska planina (konečne) odkrýva svoje tajomstvo. Spravodaj SSS, 31, 1, 27–35.

KOREŇOVÁ SIEŇ: 10 ROKOV V DOMICI

Zdenko Hochmuth, Speleoklub UPJŠ

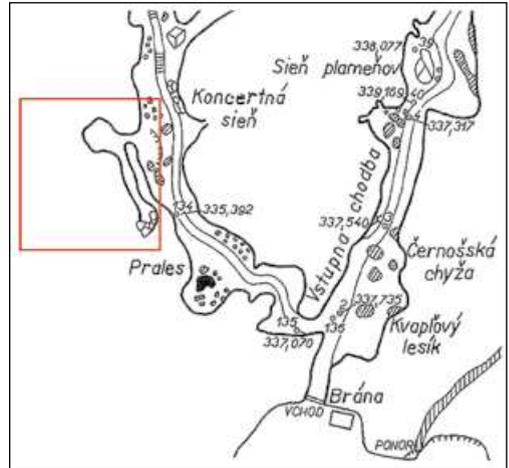
Pred cca 10 rokmi začali členovia Speleoklubu UPJŠ pôsobiť v Domici. Vedecký projekt „Spatial 3 D“, na ktorý získali pracovníci Ústavu geografie Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach financie z prostriedkov APVV (Agentúra na podporu výskumu a vývoja), ako aj sústreďenie vedeckých kapacít podnietil bádanie v tejto jaskyni, ktorá sa zdala vhodná pre testovanie moderných technológií zobrazovania. Šlo hlavne o 3D skenovanie jaskynných priestorov a príslušného povrchu. Získali sa originálne výsledky, publikované v renomovaných zahraničných periodikách (Gallay et al. 2015) <https://digitalcommons.usf.edu/ijs/vol44/iss3/6/>.

Vedľajším produktom „vedy“ bol ale aj praktický speleologický prieskum a mapovanie. Počas náročného skenovania priestorov podzemným „Lidarom“ sme si všimli fyzické pozostatky predchádzajúcich mapovaní, rôznych speleologických výkopov a tiež chodieb, ktoré doposiaľ neboli na žiadnej mape, prípadne znázornené iba povrchno. Zistili sme, že neexistuje kompletný a jednotný polygónový ťah, na ktorý by sa dalo pripájať pri prieskume a mapovaní týchto nových, aj keď na pohľad menej významných častí. Toto sme riešili sústreďením všetkých dostupných podkladov rôznej kvality a metodiky (meračské zápisníky) a prevedenie na súvislý polygónový ťah. Informujeme o tom v príspevku v Slovenskom krase (Hochmuth Z. 2015).

Najviac „bielych miest“ bolo v najzápadnejšej časti systému, Čertovej diere. Postupne sme ich mapovali a pripájali na existujúcu či rekonštruovanú polygónovú sieť. Informácie a mapy sme priebežne publikovali v Spravodaji (Hochmuth Z. 2014 a, b, 2015, 2016, 2020). Mapovali sme tiež v oblasti od konca 2. plavby po št. hranicu. Takto potom utešene rástla dĺžka zameranej časti systému: v r. 2013: 5368 m, v r. 2014: 5656m, v r. 2015: 6236 m, v r. 2016: 6603, 2017: 6882, 2018: 7495, 2019: 8127 m. Pandémia, odchod časti členov skupiny a útlm „vedy“ paradoxne zvýšili mapovaciu aktivitu, došlo aj na väčšie objavy. V roku 2020 sme Domicu predĺžili na 8439 m, v r. 2021 na 8894 m, r. 2022 na 9394 a v r. 2023 na 9656. Domici sa znova stala najdlhšou v Slovenskom krase. Predbehla

Skalistý potok a je iba otázkou času, kedy ťah dosiahne 10 km. Jednu z mnohých odbočiek sme vybrali ako príklad.

Koreňová sieň

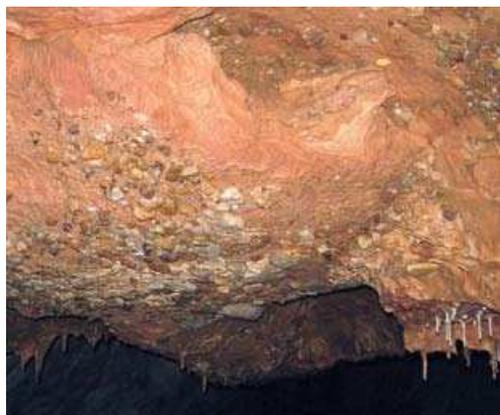
Poloha Koreňovej siene v Domici

Počas mapovania došlo aj na časti, ktoré odbočovali priamo z prevádzkového okruhu – sprístupnenej časti. Neďaleko vstupných častí jaskyne sme si všimli, že tu, v blízkosti výklenku zv. „Čínska čajovňa“ odbočuje nejaká chodba, ktorá nebola zachytená v mape jaskyne od A. Droppu (1970). Neskôr sme zistili, že priestory už boli schematicky zamerané pracovníkmi Geologického prieskumu pri vytváraní mapy prevádzkového okruhu.

Puklinovitý vstup doslova niekoľko metrov od prevádzkového chodníka klesal nadol. Zbežne sme to preskúmali a pustili sme sa do podrobného mapovania, metodikou ako vo vyššie citovaných dielach, v mierke 1 : 300. Udivilo nás, že časti boli v minulosti dokonca osvetlené. Ostali tu držiaky po svetlách a považujú sa tu kusy káblov, podobne ako v iných neprístupných častiach Domici. Mapovania sa zúčastnil osvedčený tím – autor, Jožo Kovalík, J. Mikloš-Mufi. Väčšinu sme zvládli ešte roku 2019, až neskôr sme zistili ešte chodbu vedúcu na sever, ktorú sme počas pandémie zamerali v r. 2021.

Palicovité stalaktity na okraji siene. Foto: Z. Hochmuth

Okruhliaky v strope Balkóna. Foto: Z. Hochmuth

Čo zaujímavé je možné v mapovanej chodbe vidieť? Krátky puklinovitý úsek vedie do menšieho sieňovitého priestoru, hore s neprístupným „Balkónom“. Sintrové kôry tu visia v dôsledku vyplavenia jemnejšieho materiálu spod nich. Napokon, ako upozorní sprievodca, je podobný jav i v spomínanej Čínskej čajovni. Zaujímavejšie sú okruhliaky pritmelené v spodnej časti visiacej platne, teda v strope. Snáď v budúcnosti to zaujme vedcov, snažiacich sa uhádnuť genézu a typ jaskyne. Po šikmom strmom hlinenom svahu je možné vydiapať sa hore, kde pokračuje vodorovná chodba s prerušením niekde v priestore „Čajovne“.

Zaujímavejšie sú však priestory vedúce opačným smerom, teda na juh, k povrchu. Zas je tu sintrový „balkón“, až to napokon vyúsťuje do sieňovitého priestoru. Na západ vedúca sieň stúpa strmo sutinovým svahom, objavujú sa pekné palicovité stalagmity. Pokračuje už tesnejšími komínmi, v ktorých vidno zasahujúce korene. Takže od toho pochádza názov doteraz bezmennej siene. Spodnejšia balvanitá vetva vedie viac-menej vodorovne. Na konci by snáď bola šanca na prekopávanie. Ale tiež v komínoch s koreňmi, ktoré sa blížia k povrchu niekde v lesíku nad prevádzkovou budovou. Celková dĺžka zameraného polygónového ťahu je 110,17 m.

Opísané priestory predstavujú drobný prínos k poznávaniu jaskyne Domica, kde podobné „objavy“ prinášajú možno efektívnejšie poznatky ako hrđlačenie pri dlhoročných výkopoch či blúdenie po planinách. Je to kamienok do mozaiky poznania.

Literatúra

- Droppa A., 1970: Príspevok k vývoju jaskyne Domica. Československý kras r. 22, 65–72, mapa v prílohe
- Gallay, M., Kaňuk, J., Hochmuth, Z., Hofierka, J., Meneely, J., Sedlák, V., 2015: Large-scale and high-resolution 3-D cave mapping by terrestrial laser scanning: a case study of the Domica Cave, Slovakia In: International Journal of Speleology. Vol. 44, no. 3, s. 277–291.
- Geologický prieskum v Sp. Novej Vsi, geologická oblasť Rožňava, 1976: Domica, mapa 1 : 500, mnsr. Map. Archív SMOPaJ, ev. č.9725
- Hochmuth Z., 2014: História mapovania a vytvorenie spojitého meračského ťahu ako podkladu pre reambulovanie mapy Domice. Projekt: APVV 0176-12. Slovenský kras, Acta Carsologica Slovaca. 52, 2, s. 173–190
- Hochmuth Z., 2014: Mapovanie prepojenia Čertovej diery a Domice Spravodaj SSS. 45, 3, s. 18–23.
- Hochmuth Z., 2015: Prieskum a mapovanie chodieb „Za Nebezpečným dómom“ v systéme Domice Spravodaj SSS. 46, 4, s. 10–13.
- Hochmuth Z., 2016: Mapovanie Domice – Čertovej diery prináša výsledky – objav Klimentovej siene. Spravodaj SSS. 47, 3, s. 26–29.
- Šupinský J., Hochmuth, Z., Kaňuk, J., Sedlák, V., Šašak, J., 2019: Spracovanie a zdieľanie dát z pozemného laserového skenovania komplexného jaskynného systému na príklade jaskyne Domica In: Slovenský kras, Acta Carsologica Slovaca. r. 57, 2, s. 165–176.

Koreňová sieň v Domici

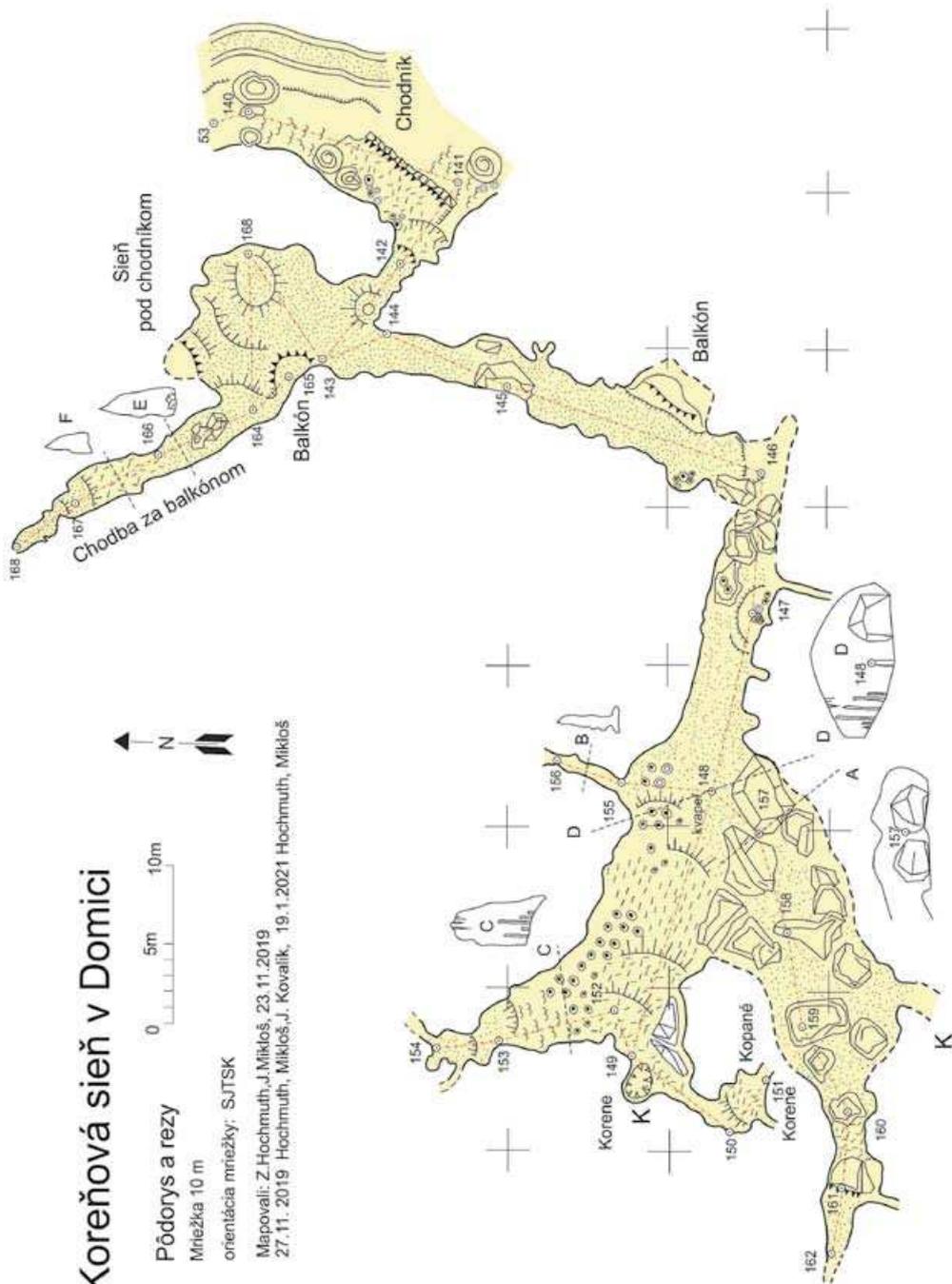
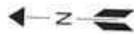
Pôdorys a rezy

Mriežka 10 m

orientácia mriežky: SJTSK

Mapovali: Z Hochmuth, J. Mikloš, 23.11.2019

27.11. 2019 Hochmuth, Mikloš, J. Kovalik, 19.1.2021 Hochmuth, Mikloš

ĎALŠIA VÝPRAVA DO PODZEMIA JAKUPICE V SEVERNOM MACEDÓNSKU

Pavol Pokrievka

Tento rok sme odchod do Macedónska posunuli netradične z piatka na nedeľu 3. 9. 2023, kvôli Jaskyniarskemu týždňu SSS. Z Martina vyrážame v zložení Pavol Pokrievka, Martin Konfala (Konfík) a Juraj Míšaný. Pripájajú sa k nám Vlado Ruček a Tomáš Hampl. Na Šahách sa stretávame s Miroslavom Kudlom (Kudlička) a Petrom Holúbekom. Na diaľnici za Budapešťou sa stretávame s Mišom Vrbičanom, Silvestrom Votoupalom (Silvoš), Ľubom Očkaikom a Radom Dočolomanským. Do Skopje k Žežovi (Ivan Žežovský) prichádzame večer, kde nás už čaká aj Ľuboš Suchý, ktorý sa vydal na výpravu sólo na motorke. Spíme u Žeža, ráno nakupujeme zásoby na týždeň a vydávame sa na cestu na planinu. Prístupová cesta je v relatívne dobrom stave, a tak sa na horskú chatu Karadžica (1467 m n. m.) dostanú všetky autá. Odtiaľ na dvakrát vyvážame na L 200 a Nive. Stavíme tábor. Prvýkrát máme so sebou aj gitarku, na ktorej nás sprevádza Ľuboš do nočných hodín.

5. 9. Ráno robíme plány. Rozhodneme sa, že dnes pôjdeme vystrojiť Duvu, zabezpečiť a zapeniť zával pod Železnou studňou. Do jaskyne zostupujeme v trojici Suchý, Míšaný a Pokrievka. Minulý rok sme tu v hĺbke -180 m prekopali zával, kde hrozilo ďalšie zosunutie skál. Aby sme minimalizovali riziko, rozhodli sme sa spevniť prekopaný zával purpenou. Druhá časť partie pod vedením Silvoša išla kopať do jednej z lokalít, ktoré má Silvoš rozpracované v svahoch nad Begovým polom.

6. 9. Okolo deviatej ráno vyrážame do jaskyne. Ja s Konfíkom začíname mapovať od nástupu do meandra. Miško s Radom pokračujú vo vystrojovaní Vajsovhovho dómu, od miesta, kde sme skončili minulý rok. Stretávame sa na dne dómu, respektíve priepasti. Dáme krátke občerstvenie a rozliezame sa na prieskum priestorov. V mieste, kde voda dopadá na dno a mizne popri stene do blokoviška, sa nám to nepozdáva. Obchádzame dóm po obvode. Zisťujeme, že okrem šachty, ktorou sme zostú-

Tradičné táborisko neďaleko vchodu do Duvy. Foto: V. Ruček

pili dolu, sa do dómu pripája ešte jedna šachta, kde laserom nameriame +60 m. Pod stenou dómu v jeho západnom výbežku vlezame do závalu a vyzerá to len na kopanie. Vyliezame von zo závalu s tým, že budeme kopať ďalej. Tu si Konfík všimne nad závalom okienko vo výške asi 4 m. Vylieza hore a dostáva sa do kompaktnej horizontálnej chodby. Preliezame odbočky bez výraznejšieho pokračovania. Na konci chodby sa však dostávame nad ďalšiu priepasť. Najprv sa nám nástup pozdával, s tým, že to bude dáka šikmina a ďalej bude asi pokračovať horizont. Keď však hodíme dole voľné skaly, rachot a burácanie v hĺbke pod nami nám vraveli niečo iné. Zostúpime šikmou priepastou asi 20 m a tu nad veľkým priestorom sa otáčame a nechávame si to na ďalší deň. Úspešný deň v podzemí ukončujeme Kudličkovým záchvatom, ktorý vznikol z nadmernej kamarátskej lásky...

7. 9. O deviatej sa ešte popletáme v tábo-re. Nie je dobré počasie, slnko zatiaľ ani raz nesvietilo. V podzemí je však prekvapujúco málo vody, neporovnateľné s minuloročnou akciou. Uvidíme, čo dnes. Som unavený, ale treba ísť dole. V zložení Pokrievka, Mišaný, Suchý a Vrbičan vyrážame do útrob planiny. Relatívne rýchlo schádzame na dno druhého golema – Vajsovhó dómu. Mišo s Ľubošom vystrojujú dopredu a ja s Jurom mapujeme. Zastavujeme sa nad nástupom do šachty. Počujeme, že chalani ešte nie sú na dne, tak radšej čakáme, aby sme im niečo nezahodili. Tu nás dobehnú aj chalani z druhej skupiny (Silvoš a Vlado), ktorí mali v pláne pofotiť priestory Duvy. Šiel s nimi aj Tomáš, ten sa však otočil vyššie. Dohovárame sa, že nebudú čakať a idú hore naspäť. Už nám je zima, keď chalani dávajú povel na zostup. Schádzame

Pred zostupom do podzemia. Zľava: T. Hampl, M. Vrbičan, E. Suchý, P. Pokrievka, S. Votoupal, dole: J. Mišaný. Foto: V. Ruček

za chalanmi, ale nie na dno, ako sme si mysleli, ale na závalovú hrádzu, ktorá tvorí nad dnom dómu vyvýšené miesto. Chalani vystrojujú ďalší stupeň a my meriame odbočku k meandru zhora, odkiaľ tečie voda a mizne v sutine pod nami. Celý dóm je poznačený rútením, ktoré hlavne pôsobí dosť „čerstvo“, takže sa tu človek moc dobre necíti. Zostupujeme ďalší stupeň, na dno samotného dómu. Preliezame priestory a hľadáme pokračovanie. V hlavnom smere dómu treba ísť smerom hore, do okna. Na najhlbšom mieste vlezame do pekne vyzdobených častí, ktoré prechádzajú do úzkeho blativého kanála, ktorým pravdepodobne občasne preteká vodný tok. Dalo by sa tu perspektívne kopať, ale koniec je závalový s množstvom blata. Ľahší postup sa nám zdá po vylezení

Tu končia pohodlné priepastky a začína nástup do Osemdesiatky. Foto: V. Ruček

Účastníci expedície Duva 2023: R. Dočolomanský, S. Votoupal, M. Kudla, L. Suchý, P. Holúbek, M. Vrbičan, T. Hampl, J. Míšaný, M. Konfala, L. Očkaik, P. Pokrievka, V. Ruček. Foto: V. Ruček

záverečnej steny dómu, kde vidieť otvor v strope. Už pri zostupe týmto posledným dómom bolo vidieť vo vrchnej časti mohutné pokračovanie v hlavnom smere jaskyne. Von z jaskyne vyliezame po dvadsiatinách hodinách.

8. 9. Dnes sme si dali oddych od dna Duvy, ale Maťo, Tomáš a Mírko šli liezť do plusu v Duve. Ostatní šli so Silvošom do Kadiny. Ľuboš dnes odchádza na motorke domov. Chlapcom sa podarí vystrojiť traverz a vyliezť niekoľko metrov do plusu, pričom ich zastavilo zúženie. V noci odchádza aj Maťo Konfala, ktorého ide Peťo s Mirkom odviezť na letisko. Z tábora na letisko je to približne päť hodín tam a päť naspäť, čo je riadna štreka.

9. 9. Ráno začíname u baču na káve. Dohadujeme, že nám pripraví na večer jahňa. V trojici Pokrievka, Míšaný a Vrbičan o ôsmej vyrážame na dno Duvy. Za nami idú aj Vlado s Radom, ktorí chcú ísť fotiť 80-tku. Na dne sme v dobrom čase. Hrejeme obed a pripravujeme veci na lezenie stupňa do plusu. Na ľavej strane stupňa sa ťahá vertikálna puklina, ktorou

Vchod do jaskyne Duva. Foto: P. Holúbek

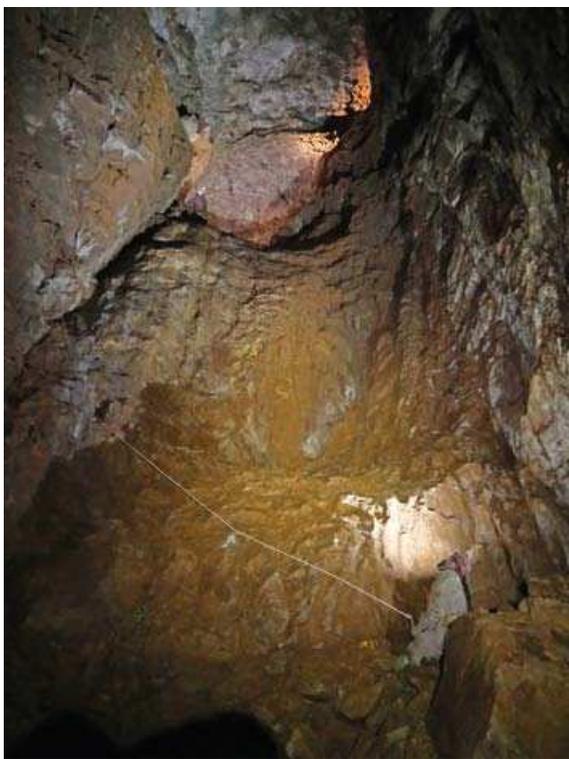

„Jagne“ a záverečné posedenie na „bačile“. Foto: V. Ruček

sa rozhodneme postupovať. Víťame postupové kotvenia a vyliezame asi dvadsať metrov do plusu, kde sme predpokladali horizontálne pokračovanie. Tu je to však uzavreté, ale vpravo od nás vidieť okno. Treba pretraverzovať asi 10 m a vyliezť tak 5 m do okna, za ktorým vidieť mohutný priestor s kvapľami. Je však už dosť hodín, tak sa rozhodneme si to nechať na ďalší rok. Lepšie je mať otáznik, aby bola motivácia sa tu vrátiť. Pri výstupe z jaskyne rovno balíme laná na štandy. Z jaskyne vyliezame okolo 19-tej. Ideme rovno na salaš, kde nás čaká bača s pripraveným jahňatom. Natlačením okolo piecky si vychutnávame parádnu večeru. Smejeme sa s bačom, rozprávame o živote „rukami-nohami“. Najviac sa nám pozdáva bačovo heslo: „Sedí užívaj“, ktoré nám pripomína, aby sme si užívali a boli vďační za každý okamih života a nikam sa neponáhľali.

10. 10. Ráno balíme veci a máme v pláne zísť do Skopje. Prichádza však bača, že jeho synovi je veľmi zle. Prosi nás o odvoz do Gorného Jablочиšta, čo je dedina, odkiaľ sú. Idem ho teda odviezť, ostatní zatiaľ balia tábor. Peťo s Radom idú ešte do Duvy

zamerať stúpajúcu časť, podarí sa im aj dostať za úžinu, kde zastali chalani. Silvoš s Mišom idú ešte na Begovo pole. V Gornom Jablочиšti ma pohostia doma u baču. „Popijeme kafe“, poďa-

→
Lezenie k neznámemu otvoru v záverečnej stene domu na súčasnom dne jaskyne. Foto: J. Mišaný

Jakupica Duva

Objavili a vykopalí členovia Slovenskej Speleologickej Spoločnosti
OS Červené vrchy

Speleo Turiec

SK Malá Fatra

SK Cassovia

SK Drienka

SC Chočské vrchy

SK Nicolaus

SK Sariš

Jaskyniari Plavecké Podhradie

OS Liptovský Mikuláš

JS Arachnos

Speleo Bratislava

2000-2023

Dĺžka: 862 m

Prevýšenie: 378 m

Zamerali: Martin Konfala, Pavol Pokrievka, Peter Holúbek, Zdeno Jurík,
Juraj Mišaný, Miroslav Kudla 2019 – 2023

Kreslili: Patrik Herčút, Peter Holúbek, Pavol Pokrievka, Martin Sluka
2018 – 2024

kujem za pohostenie a vyrážam späť do tábora. Cesta mi trvá niečo vyše hodiny. Po návrate si s bačom vymieňame čiapky. Ak som to správne pochopil, tak je to na znak, aby sme sa ešte stretli. Ešte nám ďakuje a na rok nám sľubuje, že upečie jahňa. Do Skopje prichádzame až o deviatej večer. Rozprávame sa so Žežom a hodnotíme akciu. Ráno nás čaká lúčenie a cesta domov.

Jaskyňa Duva tento rok dosiahla hĺbku 378 m s dĺžkou 862 m. Vchod do tejto jaskyne sa nachádza v nadmorskej výške okolo 2150 m n. m. Podľa nášho predpokladu vody z tejto jaskyne odtekajú do 9,5 km vzdušnou čiarou vzdialenej vyvieracky v Gornej Belici, ktorá sa nachádza v nadmorskej výške 570 m n. m. Teoretické prevýšenie jaskyne je teda okolo 1500 m, pričom ešte nerátame s prevýšením do plusu. Je totižto pravdepodobné, že v hĺbke planiny sa budú pripájať aj vetvy, ktoré budú odvádzať vodu z vyšších priestorov. Tie môžu

stúpať do najvyšších vrcholkov planiny, ktoré dosahujú 2400 m n. m. Solúnska Glava dokonca až 2540 m n. m. Je len na odhodlaní jaskyniarov, koľko sa z tejto predpokladanej podzemnej cesty podarí objaviť. Na budúci rok budeme musieť už vybudovať bivak, lebo každodenný presun z tábora na dno a späť začína byť neefektívny. Miesto na bivak sme aj vytypovali. Prípadne ho bude možné postaviť ešte ďalej po dolezení a zdolaní okna do neznáma. Akciu by som vyhodnotil veľmi dobre, podarilo sa nám postúpiť o kus ďalej a nikomu sa chvalobohu nič nestalo. Nedá mi však nespomenúť, že akciu dosť poznačilo rôzne špekulovanie so skorším odchodom domov. Na ďalších akciách by sme mali všetci pôsobiť až do konca akcie, aby sme čas na prieskum využili čo najlepšie.

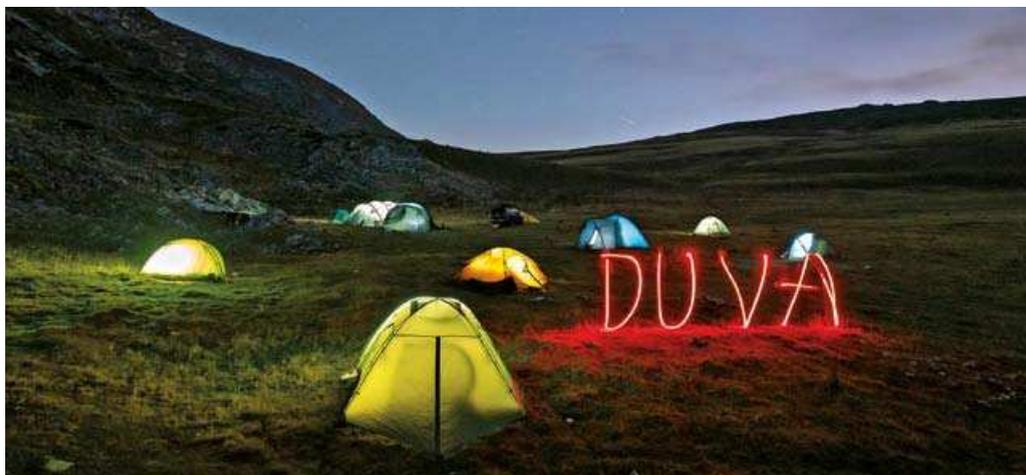
Na záver ďakujem všetkým zúčastneným za priloženú ruku k dielu a teším sa na ďalšie stretnutia, nielen v podzemí, priatelia.

Pred vchodom do Duvy. Foto: R. Dočolomanský

Radosť zo života na veselom stretnutí v Maďarsku cestou do Macedónska. Foto: R. Dočolomanský

„Večierka“ v tábore alebo pozdrav z tábora. Foto: V. Ruček

ODPAD V PRIEPASTIACH SILICKEJ PLANINY, 2023

Miroslav Šichula, Jaskyniarska skupina Arachnos – Slovenský kras

Podelím sa s vami o niekoľko skúseností s neblahým „využitím“ priepastí v Slovenskom krase.

Pri jednom povrchovom prieskume Silickej planiny som nazrel do Závoznjej priepasti 2. Vo svetle lampy som na dne v hĺbke asi 10 m zbadal množstvo odleskov. Bolo mi jasné, že je to niečo, čo tam nepatrí, zrejme nejaký odpad. Hneď o týždeň sme preto spravili prieskumnú-čistiacu akciu. Vybavili sme sa vhodným materiálom (staré hrubé igelitové tašky, šnúry, rukavice, zásoba karabín a slučiek), keďže sme nevedeli, čo nás dole čaká.

Po zostupe bolo hneď jasné, o čo ide. Nejaký blbec si z priepasti spravil odpadkový kontajner. Na dne ležalo roztrhnuté veľké igelitové čierne vreco (asi 120-litrové) so zviazaným hrdlom. V ňom i okolo neho množstvo plechoviek a iný odpad. Bolo jasné, že vreco sa roztrhlo po dopade a jeho obsah sa čiastočne rozletel po dne. Podľa stavu obsahu, a aj vzhľadom na skutočnosť, že od r. 2022 sa plechovky a plastové fľaše zálohujú, sa vek odpadu dá odhadnúť na 2 – 3 roky.

Ležalo tam aj ďalšie vreco, menšie, od nejakého krmiva Bonamix. Toto sa ale nachádzalo pod previsnutou stenkou, kam voľným pádom zhora dopadnúť nemohlo. Predpokladáme, že malo iného (asi skoršieho) pôvodcu, než čierne vreco. Môže byť, že bolo dnu hodené prázdne a „doplachtilo“ pod previs. Len nedáva veľmi

zmysel, prečo ho bolo treba prázdne hodiť do priepasti.

Všetok odpad z dna sme vyzbierali, zbalili, poviazali, vytiahli na povrch a odviezli. Pred likvidáciou sme zo zvedavosti spravili presnejšiu analýzu zloženia odpadu: 50 nápojových plechoviek, prevažne od piva, 12 väčších plechoviek od nejakých potravín, 6 zaváraninových pohárov, 1 fľaša od liehoviny, 4 plastové fľaše, 1 plechovka od farby a zopár iných drobností. Všetko sme to napokon umiestnili do kontajnerov na separovaný odpad v Rožňave.

Úvaha ohľadne pôvodu: Prvé čo mi napadlo, je osadenstvo neďalekej horárne, ale túto myšlienku som po chvíli uvažovania opustil, nakoľko mi napadlo niekoľko argumentov proti. Okrem iného, človek, ktorý žije v lone prírody, na samote, určite nebude taký barbar. Ďalším zdrojom by mohlo byť aj blízke odpočívadlo pri ceste, kde sa zastavujú motoristi i turisti. Podobné vreco na odpadky je tam inštalované. Ale je tiež niekoľko argumentov proti tejto verzii. Nuž najpravdepodobnejším pôvodcom je nejaký majiteľ alebo užívateľ chalupy či chaty v Silici alebo jej blízkom okolí, ktorý sa takto „elegantne“ zbavil toho, čo (asi s partiou spolukonzumentov) za niekoľko dní vyprodukoval. Je zrejme, že odpadkové vreco doviezol autom na odpočívadlo pri horárni, tam ho vyložil a odniesol asi 100 m v rukách, aby ho potom šmaril do malého nenápadného otvoru

priepasti. Je jasné že o nej musel vedieť, a teda to bol cielený počin. Čo si pomyslieť o takom idiotovi? Slušnejšie pomenovanie pre takého tvora nie je, iste vás však napadne viacero horších výrazov, spravidla nepublikovateľných.

Onedlho na to sme absolvovali ďalšiu čistiacu akciu. Pri prieskume Furianovskej priepasti sme na dne tiež našli nenáležité predmety, čo do jaskyne nepatria. Nie sice taký neporiadok, ako v predchádzajúcom prípade, ale predsa... Išlo o malé množstvo komunálneho odpadu (2 staré konzervy, kúsky skla zaváraninovej fľaše, 1 plechovka od piva, 1 plechovka od sardiniiek, kus fólie z plastovej

Furianovská priepasť. Odpad sústredený pred vytiahnutím.

fľaše) a železný šrot (2 hrdzavé plechy, kónská podkova a množstvo hrdzavých liatinových úlomkov). Železný šrot síce nie je vyložene znečisťujúcim faktorom v jaskyni, ale tiež tam nemá čo hľadať. Takže som opäť zorganizoval následnú akciu na jeho odstránenie. V priepasti je nepríjemne strmé a nestabilné dno, takže to nebolo úplne jednoduché. A rozumne i bezpečne zbalit' a naviazať kusy plechu a liatiny bolo tiež trochu náročnejšie. Ale podarilo sa a tak sme všetko úspešne vytiahli von. Pred likvidáciou sme odpad aj zväžili. Bolo toho 12 kg. Drobnosti sme zlikvidovali v nádobách na separovaný odpad, šrot skončil v „šrote“.

Pôvod? Komunálne odpadky tam určite pohádzali neporiadni turisti alebo obyvatelia z okolia, ktorí sa tam pohybujú. Hrdzavé plechy sa identifikovať vôbec nedali. Ale pokúsili sme sa určiť pôvod liatinových úlomkov. Prišli sme na to, že zrejme išlo o podstavec z nejakej starej piecky. Pravdepodobne ho tam už dávno (aj niekoľko desaťročí dozadu) ktosi hodil vcelku, pričom po dopade sa rozbil na fragmenty – liatina je pomerne krehká. Kdesi pod sutinou sa môžu nachádzať ešte ďalšie zvyšky.

Aby toho nebolo málo, nasledovala ďalšia čistiaca akcia. Množstvom málo podstatná, ale obsahom stojí za zmienku. V tomto prípade išlo o Szalajovu priepať, opäť na Silickej planine. Odpadom, okrem jedného rozbitého zaváraninového pohára, boli tri plastové vrecia s trochu netradičným obsahom. Prvé ležalo zavalené hneď vo vstupnom hrdle a boli v ňom zvieracie zvyšky – obidve sánky (už len kosti), kus laby a veľká gundža čiernej hmoty (ľahko si domyslieť, akého pôvodu). Bolo to staré niekoľko rokov, tá hmota už ani nesmrдела. Ďalšie vrece, presnejšie veľká igelitka z Hypernovy, ležala roztrhaná na dne, čiastočne zasypaná sedimentom a sutinou. Obsahovala tiež zvyšky akejsi tmavej hmoty, ale väčšina jej obsahu sa po dopade zrejme rozsypala po dne. Dodávam, že tam na dne v tesnej blízkosti sa nachádzalo viacero zvieracích kostí. Ich výskyt v priepastiach nie je síce žiadnou zvláštnosťou, ale tu ich bolo trochu viac a na jednom mieste. Tretie vrece z hrubého igelitu bolo hneď vedľa, už takmer celé zavalené sutinou a sedimentom a rokmi už značne rozpadnuté. Pozostatok hrdla vrecia bol pevne zviazaný šnúrkou. Jeho obsah už

nebol identifikovateľný, ale nie je ťažké sa to dovtípiť. Keďže žiadny iný odpad mimo spomínaných kostí sa tam nenachádzal (vyššie spomenutý zaváraninový pohár ležal celkom inde – na balkóne v polovici šachty), je jasné, čo v tých vreciach bolo – zvieracie zvyšky.

Znova k pôvodu: S najväčšou pravdepodobnosťou išlo o produkt pyliactva. Zviera sa vyvrhne, užitočné časti tela sa vezmú, a nepoužiteľného zvyšku sa treba bez stopy zbaviť. Asi najefektívnejšie je strčiť do vrecia a šup s tým do diery. Sprostáci si neuvedomujú, že kontaminujú zdroje pitnej vody, ktorú potom aj oni sami pijú.

Vrecia i sklo sme v starom transportáku, prinesenom pre tento účel, vytiahli von. Zvieracie zvyšky sme zahrabali a ostatné dali do separovaného odpadu.

Pred viacerými rokmi sme podobné pozostatky ťahali z Jablonovskej priepasti na Hornom vrchu, len obsah vrec bol podstatne čerstvejší, takže sa z nich po celej priepasti šírila „úžasná“ aróma.

Posledný prípad, ktorý tiež stojí za zmienku, je trochu odlišný. Keď som sa predieral ťažko schodným terénom časti Silickej planiny, kde

Dvojité smreková priepať. Čiastočný pohľad do zabádzanej priepasti.

Szalajova priepať. Vreca so zvieracími zvyškami.

Závozná 2. Časť odpadu na dne.

Závozná 2. Vreca s odpadom pred vyťahnutím.

mi presun okrem divokého porastu znepríjemňovalo veľké množstvo pozostatkov z lesnej ťažby (rozhádzané drevo, konáre a chrapaždina), prišiel som k peknej priepaťke (Dvojité smreková priepať), do ktorej sa však nedalo dostať. Pre spomínané zvyšky výrubu, prerastené

vysokým lúčnym porastom, bol už len pohyb okolo nej miestami skoro „o drážku“. Okraje diery sú zarastené lieskami, ale dnu v nej bolo značné množstvo dreva. Na spodku hrubé kladky, niekoľko dlhých tenkých kmeňov, v hornej časti hrubšie i tenšie konáre so zvyškami rozvetvenia a množstvo vetvičkovej drobotiny. Po útrpnej snahe sa mi podarilo z jednej strany sa prekliedniť a vstúpiť aspoň trochu do ústia, aby som vôbec videl, ako to tam vyzerá. Bola by to pekná diera, ale takto zatrepaná – bolo úplne zjavné, že to drevo sa tam nedostalo prirodzenou cestou.

Nedalo mi to pokoj a tak sme za krátku dobu zasa spáchali čistiacu akciu. Jej výsledkom bolo vytiahnutie spolu asi jeden a pol kubíka drevnej hmoty. Išlo prevažne o pílenné drevo z ťažby, ktoré bolo do priepať nahádzané, zjavne úmyselne. Zvláštne je, že tam bolo aj viacero kusov riadnej metrovice, ktorá sa dala využiť aj rozumnejšie, než takto. Ťažko povedať, či zo strany pôvodcov išlo len o zlomyseľnosť, prejav primitivizmu, alebo o cieleň prejav nenávisťi, či o čo. Samozrejme, z ekologického hľadiska nejde o znečistenie v pravom slova zmysle, keďže išlo o prírodné drevo. Ale i tak je to nepekňá devastácia prírodného útvaru. Podľa stavu dreva v priepaťi i v jej okolí odhadujem, že k ťažbe a devastácii priepaťi došlo približne pred 5 rokmi.

Abý sme zabránili opätovnému nahádzaniu dreva späť do priepaťky, po nafotení sme ho rozptýlili po blízkom okolí. I tak ho tam dookola bolo dosť, takže tento prírastok nebol nijak zvlášť markantný.

Týmito čistiacimi akciami sme nepriamo nadviazali na čistenie Jaskyne v ponore Jašteričieho jazierka, ktoré sme cielene zrealizovali v rámci dvoch náročných akcií v roku 2021 (pozn.: tam sú všetky akcie náročné).

Samozrejme, že drobné odpadky sme vynášali z priepaťí aj predtým, ale neplánovite a len v rámci možnosti, keďže odpad pre jeho vynesenie treba vhodne zabaliť, na čo nie sme pri bežných akciách pripravení. Po týchto skúsenostiach s tým už ale asi trochu počítať trochu budem, aby sme naše krásne jaskyne-priepaťi v rámci nášho pôsobenia zbavovali pozostatkov ľudskej bezohľadnosti, ľahostajnosti a hlúposti.

VÝZNAMNÉ POSTAVY SVETOVEJ SPELEOLÓGIE: Adolf Schmidl

Trevor Shaw

V slovenskej speleologickej literatúre chýbajú základné informácie o významných jaskyniaroch a ich prácach. V roku 1935 vyšla nákladom Múzea slovenského krasu kniha *Speleologia či jaskyňoveda vzhľadom na Slovensko*, kde je stručne opísaná história bádania v krase. V roku 1962 vydavateľstvo Mladé letá uviedlo na trh knihu vulkanológa H. Tazieffa *Zostup do priepasti*, kde je opísaný dramatický zostup do 750 m hlbkej priepasti Saint-Martin v Pyrenejach v roku 1951 a následne v rokoch 1952 a 1953. Okrajový prehľad o histórii svetových krásavých výskumov uvádza aj Vladimír Panoš vo svojej práci z roku 2001. Čiastočne túto medzeru zaplnil Jozef Psotka vo svojich článkoch o Františkovi Pošepnom z roku 2020 a významnom rumunskom jaskyniarovi svetového mena Emilovi Racovičoví. V budúcnosti by sa mohli v našom Spravodaji objavovať príspevky o živote a práci významných svetových jaskyniarov, ale aj osobností z okolitých krajín, ako boli Balthazar Hacquet (1739 – 1815), Émile Rivière (1835 – 1922), William Boyd Dawkins (1837 – 1929), Édouard-Alfred Martel (1859 – 1938), Jovan Cvijić (1865 – 1927), Alexander Alexandrovič Kruber (1871 – 1941), Alfred Grund (1875 – 1914), Ottokár Kadić (1876 – 1957), Karel Absolon (1877 – 1960), Norbert Casteret (1897 – 1987), Stefan Zwoliški (1900 – 1982), Alfred Bögli (1912 – 1998), László Jakucs (1926 – 2001) a samozrejme mnohí iní. V tomto čísle Spravodaja uverejňujeme prácu významného jaskyniara Trewora Shawa o Adolfovi Schmidlovi, publikovanú v českom prírodovedeckom časopise *Vesmír*. Za pomoc pri vyjdení tohto pozoruhodného príspevku patrí poďakovanie P. Bosákovi z Prahy, ktorý zabezpečil súhlas na publikovanie s redakciou časopisu *Vesmír* a komunikoval s dnes už 96-ročným autorom.

JERG, Z., 2021: Silicko-gombasecký jaskynný systém pred rokom 1951 (Na okraj 70. výročia objavenia Gombaseckej jaskyne). *Spravodaj SSS*, 52, 1, 56–68.

PANOŠ, V., 2001: Karsologická a speleologická terminologie. Knížné centrum, Žilina, 352 s.

PSOTKA, J., 2020: Poznatky o speleogenéze v prácach geológa Františka Pošepného. *Slovenský kras*, 58/2, 181–204.

PSOTKA, J., 2021: František Pošepný – priekopník krasovej geológie. *Spravodaj SSS*, 52, 4, 72–75.

PSOTKA, J., 2022: Pozoruhodný prírodovedec Emil Gheorge Racoviță a vznik prvého speleologického inštitútu na svete. *Spravodaj SSS*, 53, 3, 42–45.

SHAW, T., 1995: Adolf Schmidl, český geograf a otec speleológie. *Vesmír*, 74, 263–266.

Sz. Gy., 1858: Ledenicze, a sziliczei barlang. *Vársárnapi Újság*, 5, 26, (27. 6. 1858), 304–305.

VOLKO-STAROHORSKÝ, J., 1935: *Speleologia či jaskyňoveda vzhľadom na Slovensko*. Múzeum slovenského krasu, 156 s.

Peter Holúbek

ADOLF SCHMIDL, ČESKÝ GEOGRAF A OTEC SPELEOLOGIE

Trevor Shaw

Préstože se Adolf Schmidl (1802 – 1863) narodil v Čechách, většinu svého života strávil

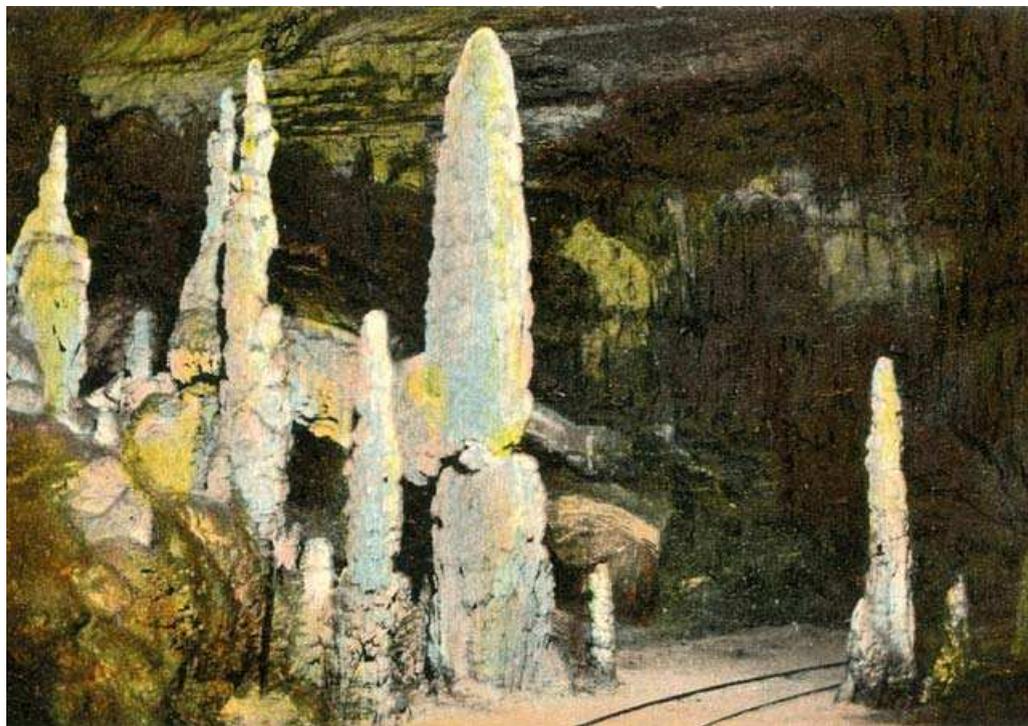
Adolf Schmidl 1802 – 1863, zdroj wikipédia

v nynějším Rakousku a Maďarsku. Učil ve Vídni a Budapešti a jeho popisné zeměpisné učebnice pokrývají také oblast Transylvánie, Slovinska a České republiky. Věnoval se většinou studiu jeskyní, podzemních řek a ostatních vápencových krasových útvarů a jeho práce v této oblasti zaujaly významné místo v rámci celé Rakousko-Uherské monarchie. Navzdory svému českému původu je Schmidl v Čechách překvapivě málo známý. Přesto je klíčovou postavou historie krasových objevů a v Evropě je jeho jméno dobře známo díky podzemním průzkumům a také díky knihám, které o jeskyních napsal.

Jeskynní výzkumy

Schmidlova důležitá práce v krasových oblastech a jejich jeskyních vznikla v průběhu několika málo let, kdy pobýval ve Vídni. Nejvíce publikací uveřejnil v letech 1850 – 1857. První část tohoto sedmiletého „krasového“ aktivního období (zhruba polovinu) zasvětil klasickým jeskynním oblastem Slovinska – klasickým nejen díky předešlým studiím ze 17. století, ale právě díky Schmidlovi vlast-

nímu příspěvní. Začal pracovat na přesné topografii jeskyní Slovinska. Zaznamenával jednak své vlastní údaje a použil i pozorování svého přítele Ivana Rudolfa. Zvláště stojí za pozornost, že nezamýšlel pouze rozšířit turistické jeskyně, ale ve své zprávě podal první přesné popisy jeskyní Postojenské soustavy – Predjamske jamy, Škocjanske jamy, Križne jamy a dalších. Nejdůležitější nálezy zveřejnil r. 1854 v knize *Die Grotten und Höhlen von Adelsberg, Lueg, Planina und Laas*. Kniha rovněž obsahovala diskusi o jeskynní fauně, jeskynní meteorologii i dalších hlediscích jeskynního průzkumu. Podle názoru Martela, známého francouzského speleologa konce minulého století, byla tato kniha „skutečným počátečním bodem speleologie“. Musí být považována za první svého druhu a její autor za opravdového původce speleologie a vědeckého zkoumání jeskyní. V největší slovinské jeskyni Postojenska jama byl hlavním Schmidlovým úspěchem objev skoro půlkilometrového úseku podzemní řeky Pivky. To bylo v srpnu r. 1850, kdy panovala velká sucha a nízká hladina vody umožnila

Postojenska jama, Stĺpová ulička, M. Šeba, Postojna, razítko 10. 8. 1912, zbierka SMOPaJ

projít pod nejnižší částí stropu. Nebezpečná je Pivka po bouři, kdy zablokuje některá místa a uzavře cestu ven. Jedna z bouří propukla právě ve zmíněné odpoledne r. 1850 a po osmi hodinách (v jednu hodinu ráno) byla hladina Pivky o tři metry výše (opadla až za několik hodin). Takto uvězněn v Postojenske jame obrátil Schmidl svou pozornost o 5 500 metrů dále, kde Pivka vytéká na povrch. Za pomoci I. Rudolfa a jeho plánů prozkoumal celkem šest kilometrů chodeb (475 m nahoru ke spojení, 2 865 m ve východní větvi a 2 660 m ve větvi západní). Používal speciálně vyrobenou dřevěnou kánoi. V západní větvi ji však musel vyložit a nejméně jedenáctkrát přenášet přes mělčiny. V jednom z míst musel kánoi dokonce rozebrat. Východní větev byla o něco splavnější i přesto, že tam jsou v jednom místě přejeje. Rozebrat loď musel i v místech, kde voda mizela pod kameny, a znovu ji sestavil až tam, kde se opět objevovala. V tom samém roce byla podobná loď, sestavená ze čtyř částí, vyrobená v Tripolisu. Expedice Heinricha Bartha ji přepravila přes Saharu a použila při výzkumech jezera Čad. Schmidl a Rudolf jako první použili novou techniku i v ostatních soustavách mezi Planinou a Postojnou. Zápisky o teplotě vody z mnoha míst podzemní řeky jim pomohly odhadnout vnitřní spojení různých jeskyní. V Črne jame našli okolo 250 m nových chodeb. V srpnu roku 1852 jako první zkoumali další otevřenou jeskyni (Plivku jamu) severně od Črne jame. Zde pak v následujícím roce našli a zmapovali 950 m nových chodeb i některé další menší prostory. Hodnotu Schmidlových výzkumů zvyšuje spolupráce s Ivanem Rudolfem (*1821), inženýrem a průvodcem ve ruťových podzemních chodbách Idrije. Publikovaná pozorování odhalují jeskynní systémy o celkové délce 5 850 m v Postojenske jame, 6 000 m v Planině, 493 v Črne jame a 1080 m v Predjamske jame. Plánek Postojenske jame byl také vytištěn barevně v menším měřítku na reliéfní podzemní mapě ve vztahu k topografickému povrchu jeskyně. Mnohé z 11 dalších jeskyní této oblasti zpracovaných Schmidlem musel zkoumat nebo alespoň měřit Rudolf. Celková délka chodeb byla 19 100 m. (Jde o údaje

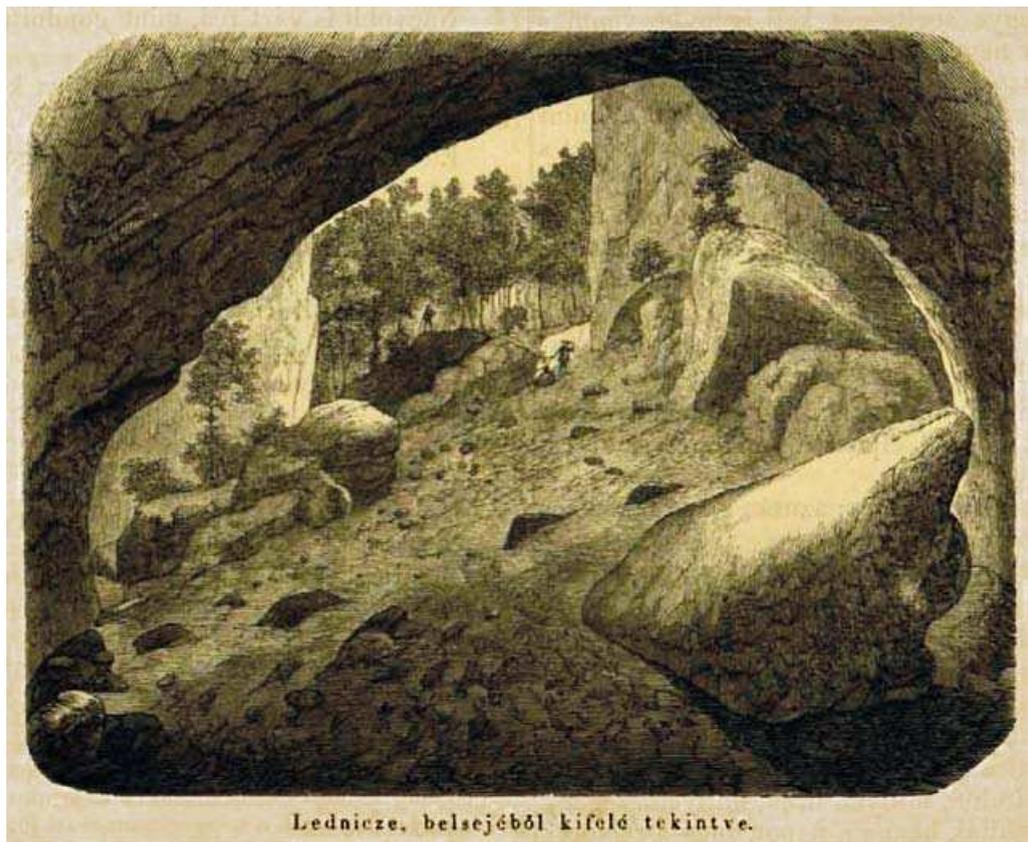
z konce r. 1852 a několik z nich bylo později opraveno díky dalším objevům.) V roce 1851 udělal Schmidl důležitý pokrok ve výzkumech extrémně obtížné jeskyně, Škocjanske jame, kde ponorná řeka Reka zaplavuje jeskyni a neustále je přerušována vodopády, takže loď je zde málo užitečná. Stěny v jeskyních jsou vysoké (i přes 100 m) a většinou kolmé. Schmidl mohl postupovat dále, až když našel okraj jedné ze stěn, tedy na místě, které je dnes nazýváno Schmidlova dvorana. Jde o samostatnou (i když s ostatními propojenou) jeskyni, která ústí do velké doliny Sv. Škocjana. Tato jeskyně je vlastně starším řečištěm. Tudy protékala Reka předtím, než se dostala do dnešního koryta o 80 m níže. Roku 1855 obrátil Schmidl svou pozornost na Rakousko. V srpnu částečně prozkoumal Gedloch a Ötscherhöhle a zveřejnil jejich plány. Jeho zpráva je velmi detailní a věnuje pozornost zejména teplotě a tlaku jako hlavním ukazatelům nadmořské výšky. V tomto článku poukázal i na Streinovy výzkumy jeskyní v 16. století. Poprvé zde také vydal Streinův rukopis v jeho plném znění. V srpnu následujícího roku prozkoumal Baradlovu jeskyni v Aggteleku v severním Maďarsku, která svou délkou 8,667 km byla až do roku 1893 nejdelší jeskyní v Evropě. (Pozdější nové průzkumy v Postojenske jame umožnily dojít k číslu 10 km.) Ani v tomto případě Schmidl neopomněl připojit tabulky naměřených teplot a poznámky o jeskynní fauně.

Další krasové výzkumy

Kromě výzkumů jeskyní, objevování nových chodeb a tvorby jejich plánů se Schmidl částečně zajímal o podzemní vody, ale také o praktický význam jeskynních výzkumů. Blízko Terstu se rozprostírá velká podzemní řeka. Byla objevena r. 1841 v jeskyni Trebiciano v hloubce 329 m a zjistilo se, že je zdrojem pitné vody pro město. Není jisté, zda Schmidl sám do jeskyně sestoupil, ale v každém případě použil data o hladině vody při sestavování tabulek. Na základě porovnání ze svých údajů o Škocjanske jame stanovil kolísání hladiny podzemní vody, její teplotu a rychlost toku, ale i použitelnost jako zdroje vody pro město. Zajímal se také o celkový systém odtoku vody ze sezónního

jezera v Cerknici ve Slovinsku. Voda z jezera dále odtéká do Planinske jamy. Schmidl měl také zájem o jeskyně jako o prostředí. O jeho měřeních teploty vody a vzduchu jsme se již zmínili. Tyto činitele bral v úvahu ve svých studiích jeskynní fauny. Později spolu s údaji o tlaku měřil i nadmořskou výšku. Začal se vlastně zabývat meteorologií jeskyní. Např. v Postojenske jame zaznamenával r. 1852 v hodinových intervalech hodnoty tlaku a teploty uvnitř jeskyně (po dobu 24 hodin, a srovnával je s podobnými údaji z tržiště v Postojné. Zanesl do tabulky údaje o teplotě vzduchu a vody, vlhkosti a tlaku v sedmi různých jeskyních a v jejich okolí a porovnával své vlastní údaje s údaji předešlých pozorovatelů. Jeho pozornost přitahovala zvláště Silická ľadnica na jižním Slovensku, nedaleko maďarských hranic. Proces vzniku a utváření jeskyní ho zřejmě příliš nezajímal, ale vyjádřil názor na původ prohlubní.

Ačkoliv většina údolí vzniká rozšiřováním puklin, ve Slovinském krasu jsou nápadné i jiné útvary (tzv. závrtvy), kdy prohlubeň vznikla propadením jeskyně. Schmidl nikdy nepochyboval o tom, že v oblasti, kterou tak dobře znal, jsou všechny prohlubně tohoto původu. Jeho zápisky působily přesvědčivě a Schmidl sám byl ctěn jako „the founder of the collapse theory“ (objevitel propadové teorie), ačkoliv zdaleka nebyl první, kdo na tuto možnost upozornil. Byl to právě Schmidl, kdo představil v literatuře slovinské názvy pro charakteristické krasové jevy, jako je „dolina“ a „ponor“, které byly později formálně ustanoveny jako oficiální mezinárodní termíny. Slovo Höhlenkunde čili „studium jeskyní“ použil r. 1850 jako první také Schmidl. Studium jeskynní fauny už bylo pro Schmidla velmi speciální záležitostí. Sám v tomto směru podnikl jen velmi málo výzkumů, ačkoliv některá svá měření teploty

Lednicze, belsejéböl kifelé tekintve.

Silická ľadnica publikovaná v periodiku Vasárnapi Ujság dňa 27. jún 1858, autor príspevku a ilustrácie nezistený

vody spojil se studiem macarátů jeskynních (Proteus anguineus). Tento živočich se mu zdál natolik pozoruhodný, že jej neváhal zařadit jako předmět studia speleologie. Jeho nejvýznamnější kniha o jeskyních oblasti Postojne zahrnuje důležité části od Schinera o jeskynní fauně a od Pokorného o jeskynní flóře. Zippe přispěl kapitolou o geologii a paleontologii. Je to právě Schmidlova šíře zájmů při studiu jeskyní, rozsáhlost jeho objevů a technická obtížnost, kterou překonal, jež ospravedlňují jeho pověst otce moderní speleologie. Význam Schmidlovy práce však nespočívá jen v jeho objevech, ale také ve vlivu, jaký měl na své následovníky. Všechny své výzkumy zaznamenával do nejmenších podrobností, s přesným popisem a správnými plány – tak jej viděli ostatní. Mnoho materiálů uveřejnil v periodikách sice dosažitelných, ale ne vynikajících. Nejvlivnější byla jeho kniha *Die Grotten und Höhlen von Adelsberg, Lueg, Planina und Laas*. Uceleně napsaný text zahrnuje souhrn předchozích prací a odděleně vydaný svazek většího formátu obsahuje plány a 11 litografií, jež Schmidl sám vytvořil. Původně knihu pojal jako první svazek rozsáhlejší monografie, a proto je proti titulní straně ještě název zamýšleného souboru *Zur Höhlenkunde des Karstes*. Záměr však Schmidl nikdy neuskutečnil vinou svých nových povinností v Budapešti po r. 1857. Jak již bylo řečeno – francouzskému průzkumníkovi jeskyní E. A. Martelovi (1859 – 1938) také říkali otec speleologie, a nejen ve Francii. Lze říci, že Schmidl s Martelem si byli rovni, přestože na vzestup moderního průzkumu jeskyní a krasu měli rozdílný vliv. Možná, že by bylo přesnější nazvat Martela otcem a Schmidla dědečkem. V každé vyvíjející se vědě staví pozdější badatelé na základech položených předchozí generací. Předchůdci však na druhou stranu začínají ve stadiu, kdy znalostí je méně a jsou „primitivní“, a proto mohou očekávat větší pokrok a významnější objevy. Za takových okolností by však ani jeden z badatelů nemohl být pokládán za významného. Některé výsledky práce obou mužů jsou srovnatelné: Schmidl byl s jeskyněmi aktivně spjat po dobu sedmi let, Martelovo období aktivních výzkumů trvalo 26 let (s „kabinetním“ studiem jeskyní

a psaním o nich pokračoval ještě následujících 23 let). Schmidlovy výzkumy byly omezeny na ucelené a přilehlé oblasti střední a jihovýchodní Evropy, kdežto Martel bádával chvíli ve Francii, chvíli v jiných částech Evropy, ale také v Rusku a Americe. Schmidlovy hlavní uveřejněné spisy o jeskyních čítají 3 knihy a několik desítek článků, zatímco Martel napsal 20 knih a 780 článků – mnoho z nich bylo přeloženo a vydáno v zahraničí. Speleologická společnost založená r. 1879 v Rakousku vyzdvihla Schmidlův význam; Martel založil r. 1895 svou společnost – Société de Spéléologie, která se stala významnou mezinárodní organizací. Kvůli tomu však nemůžeme říci, že Martel byl historicky důležitější než Schmidl. Přesto, že Martelovy objevy byly četnější, neboť byly výsledkem jeho velmi dlouhého aktivního období, spojeného navíc se skutečností, že speleologie již existovala jako uznávaná věda alespoň v německy mluvících částech jižní a střední Evropy. A to, že existovala, je nepochybně nutno přičíst Schmidlovi a předešlé generaci všeobecně. Martel sám Schmidla označil za zakladatele tohoto oboru. V každém případě byl Schmidl bezesporu prvním člověkem, který chápal speleologii jako jednotný celek – stal se zakladatelem speleologie jako vědního oboru.

(z angličtiny přeložila Magdalena Tichá)

Literatura

- Schmidl A., 1835: *Reisehandbuch durch das Königreich Ungarn mit den Nebenländern und Dalmatien, nach Serbien, Bukarest und Constantinopel*. Wien. C. Gerold. [Rudolph von Jenny's Handbuch für Reisende in dem Österreichischen Kaiserstaate, 2]
- Schmidl A., 1843: *Das Königreich Böhmen*. Stuttgart, J. Scheible [Das Kaiserthum Oesterreich, 2 Die Sudeten – und Karpathenländer (7)]
- Schmidl A., 1854: *Die Grotten und Höhlen von Adelsberg, Lueg, Planina und Laas*. Wien, W. Braumüller
- Schmidl A., 1857: *Die Höhlen des Ötscher*. Sber. Akad. Wiss. Wien, Mathnaturwissen Classe, 24(1):180 – 230
- Shaw T. R., 1978: *Adolf Schmidl (1802 – 1863) the father of modern speleology?* Internatio-

Život

A. Adolf Schmidl se narodil 18. 5. 1802 v Lázních Kynžvart nedaleko Mariánských Lázní. Jeho otec byl lékárníkem. V letech 1819 až 1825 studoval filozofii a právo ve Vídni, kde také r. 1844 obdržel doktorát. Po letech působení na vídeňské škole se stal učitelem ve šlechtické rodině Ferdinanda Lobkowitze. Začaly se u něj projevovat sklony k psaní a již r. 1831 mu vyšla první kniha – topografická studie Sněžky. V letech 1844 – 47 vydával „Österreichischen Blätter für Literatur und Kunst“ a poté 1847 – 1857 byl hlavním matrikářem nově založené Císařské akademie věd ve Vídni. Právě v tomto období vytvořil většinu prací o jeskyních. Toto období bohužel skončilo Schmidlovým přeložením do Budapešti, kde získal místo profesora historie, geografie a statistiky na polytechnice. Jeho přednášky v Budapešti, které vedl v německém jazyce, byly značně ovlivněny sklony ke geografii a historii průmyslu a obchodu – v kontrastu k dřívějším výzkumům ve fyzikální geografii krasových oblastí. Zdá se, že „statistická“ část jeho profesury byla statistikou průmyslu. Přednášel také německý pravopis, což bylo možná odrazem jeho zájmu o literaturu, neboť napsal i několik populárních her. Byl redaktorem Rakouského časopisu pro literaturu a umění ve 40. letech 19. století a sám byl schopný i jako umělec. Během svého života publikoval nejméně 37 knih a 20 vědeckých prací a kromě toho 56 novinových článků. Ty o jeskyních připomeneme později, neboť jim předcházelo mnoho, často velmi podstatných, příruček a učebnic krajinného a oblastního zeměpisu. A tak jeho šestisetstránkový „Reisenhandbuch durch das Königreich Ungarn...“ byl vydán až po 33 letech, r. 1835. Anglický cestovatel a později maďarský patriot John Paget o něm mluví jako o „prací velkého úsilí a báječné přesnosti“. Námětem podobných knih byly také Schmidlovy rodné Čechy a Morava. 20. listopadu 1863 zemřel v Budapešti. Byl mužem bouřlivých zájmů stejně tak jako občanem a studentem Rakouska-Uherska v nejširší podobě.

O autorovi

Trevor Shaw

Dr. Trevor Shaw (*1928) vystudoval školu v Exeteru, na konci 2. světové války vstoupil do Královského námořnictva a větší část svého života strávil ve funkci palubního inženýra na různých válečných lodích, včetně letadlových. Zabýval se výzkumem turbín, za který mu královna udělila vyznamenání „Officer of the British Empire“. Za další technické inovace získal několik významných britských vyznamenání. O jeskyně se zajímal od mládí a pobyt v britské vojenské základně na Gibraltaru tuto lásku prohloubil. Oč méně se na lodi mohl věnovat praktické speleologii, o to víc četl. Síť antikvářů od Středozeří přes Kapské Město, Indonézii a Austrálii jej zásobovala špatně dostupnou speleologickou literaturou. Postupně shromáždil jednu z několika největších sbírek speleologické literatury před rokem 1900 a obrovskou kolekci krasových pohlednic. Roku 1975 získal doktorát za monumentální Dějiny speleologie, které (vzhledem k důležité úloze Rakousko-Uherské monarchie i Čech samotných při speleologických výzkumech) pravděpodobně vyjdou i v českém překladu. Autor je čestným členem mnoha významných krasových institucí. Výsledky svého studia publikuje ve všech kontinentech kromě Antarktidy a Asie. Představuje tak pozoruhodný typ člověka, jakých za život potkáte jen několik, a je jedním z posledních živých exemplářů anglického „výstředního, venkovského gentlemana“.

Trevor Shaw, foto Andrej Mibevo

KONAL SA 31. ROČNÍK NÁŠHO SPELEOMÍTINGU

Petronela Ševčíková, Speleo Bratislava

Tohoročný Speleomíting sa uskutočnil 23. – 24. marca v priestoroch Slovenského múzea

ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši. Sobota bola tradične venovaná prednáškam jaskyniarov, a v nedeľu sme niektorí absolvovali pracovné či exkurzné akcie v liptovských jaskyniach.

Na Speleomíting bolo toho roku prihlásených spolu 23 príspevkov, kde prednášajúci mohli príspevky prihlásiť v šiestich rôznych kategóriách podľa témy ich príspevku. Z prihlásených diel tvorili 30,4 % prednášky alebo krátke filmy o postupoch a objavoch na Slovensku, 21,7 % prednášky o objavovaní v zahraničí, 34,7 % populárno-vedecké alebo náučné príspevky, 13 % mapové diela, a po 0 % mali príspevky z kategórií fotografie a prednášky na tému ochrany krasu a jaskýň. Z tejto malej štatistiky vieme povedať, že slovenskí jaskyniari sa okrem prieskumu a dokumentácie jaskýň na Slovensku veľmi intenzívne venujú aj odbor-

SPELEO MÍTING 2024

ným a vedeckým aktivitám, a aj zahraničné aktivity alebo zahraničná spolupráca jaskyniarov

má na našich aktivitách vysoký podiel.

Program Speleomítingu začal o 9:00 úvodným slovom Petra Holúbeka, a bol zodpovedajúco rozdelený do jednotlivých tematických blokov, s malými prestávkami a plánovanou dlhšou prestávkou na obed. Po prvýkrát bol na Speleomítingu ohraničený čas na jednu prednášku, kde si mohli autori pri registrácii príspevku vybrať 10-, 15-, alebo 20-minútové okno na ich prednášku. Pre väčšie množstvo príspevkov a z rešpektu k ostatným prednášajúcim a poslucháčom boli autori požiadaní časový limit aj dodržať, čo sa v mnohých prípadoch aj podarilo a veľmi oceňujeme všetkých autorov, ktorí túto požiadavku rešpektovali. Napriek tomu sme však nabrali čistý časový sklz približne 120 minút. Preto pre budúcnosť nebudeme stanovovať časový limit my, ale samotní autori budú požiadaní o informáciu, aké trvanie má ich príspevok, a tak bude

Účastníci Speleomítingu 2024.

príspevok zaradený do rozvrhu. Autori budú opäť požiadaní čas dodržať.

V nasledujúcom texte sú príspevky zoradené tematicky, ich časové zaradenie v rámci Speleomitingu 2024 sa mohlo líšiť.

V bloku Domácich objavov a postupov sme si mohli pozrieť krátke filmy alebo vypočuť zaujímavé prednášky o postupoch Speleoklubu Slovenský raj v Stratenskej jaskyni, o postupoch a objavoch Bystričanov v Ponickéj jaskyni a o ich nových technických riešeniach pre jednodlanovú techniku. Videli sme dokumentárny film o Strateneckej priepasti, prednášku o speleopotápačskom prieskume Brestovskej jaskyne a prehľad postupov v Demänovskej doline. S Bohušom a JK Strážovské vrchy sme si zaspomínali na jaskyniarčenie pred 30-tich rokov vo forme originálneho filmu. Dve prednášky tohto bloku boli ospravedlnené.

Nasledovali zahraničné postupy a objavy vrátane pozvanej prednášky o brazílskych jaskyniach, ktorú nám prišli odprednášať tamojší jaskyniari a pozvali nás na 19. medzinárodný speleologický kongres, ktorý sa bude konať v lete 2025 v brazílskom Bello Horizonte. Štefan Labuda navštívi Brazíliu odporúča a v rámci diskusie sa s nami podelil o niekoľko svojich vlastných spomienok a skúsenosti z brazílskych jaskýň. Z expedícií sme sa dozvedeli viac o sufózných jaskyniach Uzbe-

kistanu, nových postupoch v jaskyni Duva v Macedónsku a priebehu poslednej expedície, a tiež o netradičných jaskyniach, akými sú hypogénne sírové jaskyne Albánska, alebo zaujímavý a zraniteľný soľný kras v Katalánsku, kde sa dá jaskyniarčiť aj s deťmi. Speleopotápačská prednáška bola ospravedlnená kvôli úrazu.

Plynulý prechod k populárno-vedeckým prednáškam zabezpečil náučný príspevok o mapovaní jaskýň, odporúčaníach a dôležitosti stabilizovania bodov v jaskyni, i odporúčanej technike a postupoch. Záznam z tejto prednášky je trvale dostupný na stránkach SSS. Nasledovali prednášky komunikujúce výsledky výskumu realizovaného v jaskyniach, kde sme sa dozvedeli viac o klíme Silickej ľadnice a perspektívach jej teplotného vývoja, nových, zaujímavých výsledkoch archeológov a prikladnej spolupráci jaskyniarov pri archeologickom výskume či o hypogénných jaskyniach Tribeča a Malej Fatry.

Tradične na podujatí prebehlo udeľovanie cien speleológom za významné objavy, postupy alebo dokumentáciu v uplynulom roku. Toho roku boli udelené nasledovné ocenenia:

1. Za významný postup v Stratenskej jaskyni: Pavel Hovorka, Peter Hovorka, Tomáš Hovorka, Peter Schuster, Peter Smatana, Matouš Smatana, Branislav Tulis, Jozef Váš
2. OZ Plavecké Podhradie za postup na lokalite Starý plášť

Prednáška o soľnom krase Katalánska.

Oceňovanie najvýznamnejších speleologických počinov za rok 2023 (SK Slovenský raj a JK Plavecké Podhradie).

3. Zoltánovi Jergovi za spracovávanie histórie slovenského jaskyniarstva

4. Speleo Rožňava za pôsobenie na lokalite Sisma v talianskych Alpách

Jaskyniari prihlásili na Speleomíting i štyri mapové diela, ktoré boli počas podujatia hodnotené účastníkmi:

Karsten Gessert, Alena Gessert (UPJŠ Košice): Plán Zrútená jaskyňa (Portálová jaskyňa)

Pavol Cvacho (Jaskyniarsky klub Varín): Systém Medvedích jaskýň vo Vrátnej doline

Juraj Szunyog (Speleoclub Chočské vrchy): Mapa Prosieckej jaskyne

Patrik Herčút, Peter Holúbek, Pavol Pokrievka, Martin Sluka: Mapa jaskyne Duva, Jakupica, Macedónsko

Divácka cena za najlepšie mapové dielo bola udelená Jurajovi Szunyogovi za mapu Prosieckej jaskyne s počtom 69 hlasov z celkového počtu 77 odoslaných hlasov.

Podujatie bolo v závere vyhodnotené a na základe diváckeho hlasovania bola udelená cena za najlepší príspevok na Speleomítingu 2024 Marekovi Audymu za prednášku o hypogénnych jaskyniach Albánska, ktorý získal 9 hlasov. Víťazstvo tesne uniklo JK Varín za film „Stratenecký syndróm“ s počtom hlasov 8, a tretia sa umiestnila Alena Gessert s príspevkom o soľ-

nom krase v Katalánsku so siedmimi hlasmi. Spolu hlasovalo 50 účastníkov. Do súťaže o nové logo Speleomítingu sa prihlásili traja autori so štyrmi návrhmi, o ktorých účastníci hlasovali. Návrhy boli vystavené anonymne, aby sa hlasujúci sústredili výlučne na umelecké stvárnenie loga. Spolu hlasovalo 60 ľudí, logo A (autor: Ján Kasák) získalo 23 hlasov, logo B (autorka: Veronika Hidaši-Turiničová) získalo 19 hlasov, logo C (autor: Michal Danko + AI) získalo 14 hlasov a logo D (autor: Michal Danko + AI) získalo 4 hlasy. Ako víťaza sme vyhlásili Jána Kasáka a jeho logo bude odtiaľto používané v Spravodaji a na stránke SSS pri informovaní o podujatí. Logo B (po dohode

Cena pre najlepšie mapové dielo – krásna fotokniha o brazílskych jaskyniach venovaná brazílskymi jaskyniarmi, Zlva: Marcela Godoy, Julio Caughy a Angela Ampuero.

Exkurzia do jaskyne Okno v Demänovskej doline, Speleo Bratislava a kamaráti z Brazílie a Peru.

s autorkou a organizátormi) by mohlo byť používané na plagátoch podujatia Speleomíting, pretože farebnosťou sedí do dizajnu plagátov posledných rokov lepšie. Hlasovanie bolo toho roku realizované dvojako, za najlepší príspevok (prednášku alebo film) ste mohli hlasovať odovzdaním zelenej vstupenky, na ktorej zadnú stranu ste mohli svoj hlas napísať. Za najlepšie mapové dielo a nové logo Speleomítingu ste mohli hlasovať pomocou QR-kódov umiestnených v priestore. Alternatívne tí, ktorí nemohli, nevedeli alebo nechceli hlasovať QR-kódom, mohli svoj hlas povedať moderátorke alebo iným organizátorom. Spolu QR-kódmi zahlasovalo za logo viac ako polovica ľudí samostatne, a za mapové diela viac ako 75 % hlasujúcich samostatne. O asistenciu požiadalo asi 30 účastníkov, ostatní nehlasovali.

Po ukončení programu nasledovalo premietanie speleofilmu z dielne Pavla Barabáša.

Speleomítingu 2024 sa zúčastnilo spolu aspoň 134 účastníkov, z toho 21 dôchodcov, ktorí boli oslobodení od platby vstupného poplatku. Veľmi nás potešila účasť niektorých jaskyniarov aj so svojimi ratolesťami a pre budúci ročník sa pokúsime zabezpečiť aj nejaký program pre deti (napríklad v múzeu), aby Vás mohlo prísť s rodinami viacero. O úspešnosti tohto nápadu Vás budeme informovať na stránke, v predstihu, a určite prijímame dobrovoľníkov, ktorí by nám s tým chceli pomôcť.

Nedeľa 24. marca patrila exkurziám do jaskýň

a pracovným akciám, ktorých sa spolu zúčastnilo najmenej 19 ľudí. Najväčšiu účasť mala exkurzia do jaskyne Okno v Demänovskej doline, po ktorej účastníci stihli aj prehliadku Jaskyne slobody, čo bol s novým osvetlením naozaj krásny zážitok. Akciu do Okna viedli Lukáš Markovič a Peter Magdolen. V Demänovej bola nezávisle aj exkurzia do Štefanovej jaskyne pod vedením Juraja Jalového, ktorej sa zúčastnilo 8 ľudí. Pracovná akcia do Jaskyne mŕtvych netopierov sa zrejme zdala účastníkom príďaleko, no Stacha s Martinom a domácimi jaskyniarimi to neodradilo a v Eurotuneli pokračovali vo výkopových a technických prácach. Akcia s Holúbekom prebehla vo dvojici a navštívené boli dve lokality – Kujková a Hrad, na oboch bol zaznamenaný postup. V Prosieckej jaskyni sa uskutočnila akcia domácich jaskyniarov. Ostatné možnosti pracovných a exkurzných akcií do blízkych jaskýň zostali nevyužitú. Pre ďalší ročník budeme organizovať exkurzie výhradne na návrh z radov dobrovoľníkov (ako protiklad k aktuálnemu podujatiu, kde návrh vychádzal zo strany organizátorov, oslovovali sme kluby proaktívne), akciu môžu prihlásiť jaskyniari z blízkeho aj vzdialenejšieho okolia.

Speleomíting 2024 je úspešne za nami, chceli by sme sa srdečne poďakovať všetkým, ktorí strávili svoj čas a energiu prípravou krásnych prednášok, zaujímavých filmov a máp a vytvorili tak príjemné a zaujímavé podujatie pre všetkých. Tešíme sa na Vaše ďalšie postupy, ob-

javy, technické diela, mapy alebo zaujímavosti z výskumu. Na tomto mieste by sme chceli veľmi pekne poďakovať Speleoclubu Chočské vrchy za zabezpečenie občerstvenia, Mirke Devečkovej za moderovanie podujatia, Peťovi Holúbkovi a Mirke Strmenskej za prípravu a spoluprácu na organizovaní podujatia.

Zoznam prednášok

Peter Holúbek, predseda SSS: Otvorenie podujatia a privítanie
Ing. Ján Tulis: 60 rokov Speleologického klubu Slovenský raj (prednáška)
Marianna Cvachová, Pavol Cvacho: Stratenecký syndróm (krátky film)
Števo Mlynárik, Iveta Mlynáriková: Čo nové v Ponickéj jaskyni (prednáška)
Karsten Gessert: Cesta vody – The way of water (prednáška v AJ, prekladá: Alena Gessert)
Pavel Herich: Nové poznatky a objavy v Demänovej (prednáška)
Števo Mlynárik: Trenažér SRT v Medenej stene (prednáška)
Branislav Šmída, Miloš Hačo: Najnovšie objavy v Hačovej jaskyni, Veterlín, Malé Karpaty (prednáška)
Gabriel Lešínský: Sufózne jaskyne v masíve Žirakuduk, Uzbekistan (prednáška)
Radovan Dočolomanský: Expedícia DUVA 2023, Macedónsko (prednáška)

Marek Audy, Richard Bouda: Sulfur – hypogenní jeskyně na hranici Řecka a Albánie (prednáška)
Alena Gessert, Karsten Gessert, Victor Ferrer: Forat Micó Cardona – kráľovstvo soli v Katalánsku (prednáška)
Jaroslav Stankovič: Klíma Silickej ľadnice (prednáška)
Marcela Godoy, Julio Cauhy: Pozvanie na 19-ty medzinárodný speleologický kongres a prezentácia brazílskych jaskýň (prednáška v AJ, prekladá: Nela Ševčíková)
Bohuš Kortman: Na jaskyniarsku nôtu – pohľad do života jaskyniarov pred 30-tich rokov (krátky film)
Martina Dršková, Branislav Šmída: 30 rokov Speleoklubu Univerzity Komenského: éra objavov, 100 km jaskýň (prednáška)
Pavel Herich: O mapovaní jaskýň (prednáška)
Marián Soják: Speleoarcheologické výskumy v rokoch 2022–2023 a príkladná spolupráca archeológov s jaskyniarmi (prednáška)
Tomáš Lánzos, Alexander Lačný, Boris Blaškovič, Matej Rybár: Predbežné výsledky komplexného výskumu Jaskyne Dezidera Horváta (prednáška)
Petronela Ševčíková a kolektív: Príbeh Kryštálovej jaskyne pod Rozsutcom (prednáška)
Premietanie speleofilmu z dielne Pavla Barabáša

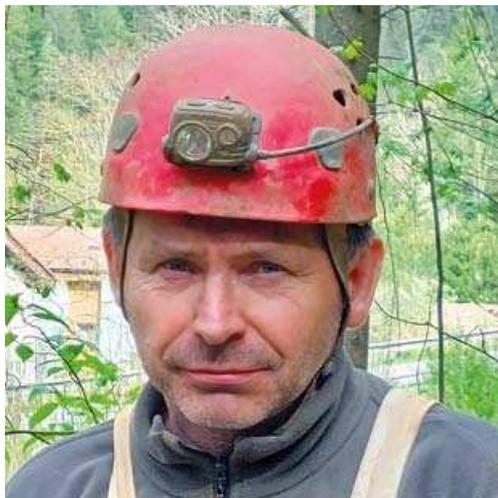
JÁN ŠMOLL ŠESŤDESIATNIKOM

Začiatkom mája sa náš jubilant Janko Šmoll dožil krásnych šesťdesiatych narodenín.

Narodil sa 6. 5. 1964 na Spiši v Levoči, kde prežil časť svojho detstva, ale ešte ako malý chlapec sa spolu s rodičmi presťahoval do Liptovského Mikuláša, do rodiska jeho otca.

Jeho prvé kroky do jaskýň viedli už na základnej škole na speleokružku v Liptovskom Mikuláši pod vedením Ivana Laučika. Pôsobili najmä v Demänovských jaskyniach a v Jánskej doline, spolu so Stanom Šrolom a Ferom Bernadovičom aj v Jaskyni zlomisk.

Od r. 1979 začal pôsobiť v Demänovskej doline spolu s Vladom Žikešom, s ktorým tu podnikal aj prvé horolezecké aktivity na skale či v jaskyniach, až do osudného skonu jeho „jaskyniarskeho učiteľa“. Bezpochyby to bol pre neho veľký človek. V r. 1981 spolu s P. Staroňom objavili Au-

gustovú jaskyňu v Mošnickej doline, ktorá bola impulzom k založeniu JK Demänovská dolina.

Spolu s bratom Dušanom objavil aj Demänovskú medvediu jaskyňu v Demänovskej doline.

Vyliezol desiatky jaskynných komínov – najvyšší Veľký dóm v Demänovskej jaskyni slobody (+ 115 m), v jaskyni Javorinka, v Jaskyni mŕtvych netopierov, ale aj v zahraničí. P. Mitter to v r. 1986 sformuloval ako speleoalpinizmus. Liezol v Tatrách, Alpách, Andách, Nórsku (stena Trollveggen)... Aktivít v tej dobe mal nespočetne veľa. Napr. aj ťažký zimný 9-dňový prechod rumunského pohoria Fagaraš, ktorého sa zúčastnil aj dnes už nebohý Erik Kapucian.

V rokoch 1984 – 2000 bol aj aktívnym členom jaskynnej záchranej služby.

Nezabudnuteľné sú jeho zahraničné expedície, ktoré organizoval a zúčastnil sa ich od r. 1990 a bolo ich vyše 40 – do podzemia v Kosovo, Macedónsku, Albánsku, Čiernej Hore, Slovinsku, kde boli objavené rozsiahle jaskynné systémy, či už je to Velika Klisura, Slovačka jama na Karadžici, ČEKI 2 a mnoho iných. A dnes v jeho začatých expedíciách pokračujú ďalší jaskyniari.

Pre neho zaujímavá a pamätná je aj dvojmesačná expedícia v Brazílii v jaskyni Toca da Boa Vista.

Napokon v r. 1991 založil Speleoklub Červené vrchy a dodnes je jeho predsedom a aktívnym jaskyniarom. V Červených vrchoch objavil s R. Staroňom a P. Holúbekom jaskyňu Nová

Kresanica s hĺbkou takmer 200 m a pokračovanie priepasti Zadný Úplaz a v jaskyni Piu (Tichá). Unikátny projekt bolo aj čerpanie sífónov v Občasnej vyvieracke v Rozpadlej doline a vybudovanie bivaku v podzemí Novej Kresanice. Na poľskej strane v jaskyniach Studnia v Kazalnici či Grótká Zwolinskiego a i., kde v r. 2002 – 2012 bol aj členom klubu Zakopané.

Aj keď prieskumu Červených vrchov sa už dnes nevenuje, zato od r. 2014 aktívne skúma okolie v okolí dediny Malužiná. A práve tu sa mu na prelome r. 2015 – 2016 spolu s G. Majerníčkovou a M. Šušelom podaril naozaj parádny objav – unikátna Modrá jaskyňa. No nezostalo to len pri nej. O tom svedčia aj objavené iné menšie jaskyne a začaté práce na ďalších... V Podtatranskej oblasti sme objavili Žabiu studňu a zopár menších jaskýň, v Hybskej tiesňave predĺžili Visutú jaskyňu.

Okolie Malužinej sa mu tak zapáčilo, že od r. 2018 spolu so svojimi dvomi spoločníkmi (G. Majerníčková, D. Medla) buduje Speleocamp Malužiná a v r. 2022 sme sprístupnili pre verejnosť starú baňu – štôľňu Zubaustollen.

Tak nech ti to nadšenie, pevné zdravie a jaskyniarsky zápal či už v horách, ale aj v podzemí, milý Janko, vydrží čo najdlhšie... veď čože je to 60-tka...? A snáď sa podarí aj ďalšia jaskyňa...

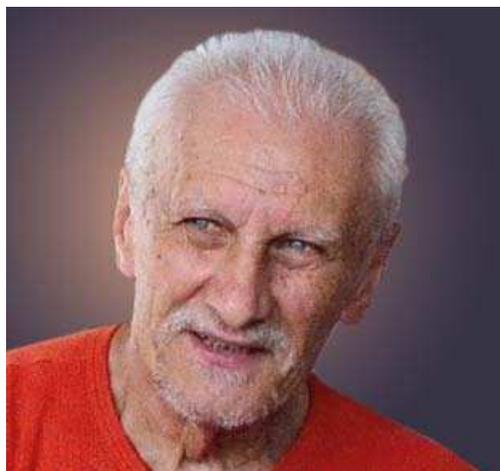
Za SK Červené vrchy Gabriela Majerníčková

JUBILANTI V JK STRÁŽOVSKÉ VRCHY

Jaskyniarsky klub Strážovské vrchy vznikol pred štvrtstoročím na ustanovujúcej členskej schôdzi vo februári 1999, a to po rozdelení JK Dubnica nad Váhom na dva samostatné kluby Slovenskej speleologickej spoločnosti. Činnosť nášho JK za 25 rokov jeho existencie zhrnieme v ďalšom čísle Spravodaja SSS, tu spomenieme okružle jubileá, ktorých sa roku 2024 dožili členovia klubu do uzávierky tohto čísla.

Sedemdesiatku zavŕšil 14. júla t. r. **Tibor Zábojník**, rodák z Považskej Teplej. V SSS je od roku 2012, ale na akciách JK sa zúčastňoval aktívne už predtým, ako sme ho prijali za nášho člena. Dlhší čas sa venuje najmä krasu Manínskeho bradla, kde sa jeho „srdcovkou“ stala Jaskyňa pod Černokňažníkom, ktorá i jeho zásluhou čoskoro pribudne do zoznamu verejnosti voľne prístupných jaskýň SR; okrem iných si ju mohli prezrieť účastníci Jaskyniarskeho týždňa

SSS Strážovské vrchy 2018. V ostatnom čase sa Tibor zapája aj do pracovných akcií v Temných jaskyniach.

Tibor Zábojník

Medzi šesťdesiatnikov sa v tomto roku zaradil **Vladimír Lieskovec**, ktorý sa narodil 4. apríla 1964 v Topoľčanoch. Členom JK Strážovské vrchy SSS sa stal roku 2005 a úspešne pôsobil najmä na viacerých krasových lokalitách v Považskom Inovci (napr. Beňovská priepasť, jaskyne Opálená skala, Džimova spása), ale pričínal sa aj o objavy v jaskyniach Demänovskej doliny (v J. mieru, Dóm vetra v Štefanovej a i.). Ako jaskyniar je naďalej aktívny a príležitostne sa venuje jaskyniarskej osвете.

Vladimír Lieskovec

Ladislav Drábik sa narodil 31. marca 1974 v Ilave, od roku 1989 žije s krátkou prestávkou v Púchove. Po prvých návštevách jaskýň na Mojtiáne (1994) sa mu ako 25-ročnému podarilo objaviť so spoločníkom neďaleko Otcovej jaskyne priepasť, ktorú nazvali Vandráčka jaskyňa (terajší názov Priepasť v Sietnej), a svoj objav oznámili predsedovi JK Strážovské vrchy. Už o tri roky sa stal čakateľom a v roku 2005

členom tohto jaskyniarskeho klubu a SSS. Od roku 2012 je Laco členom výboru nášho JK. Za sebou má viaceré objavov v známych jaskyniach, ale aj nových jaskýň v Strážovských a Súľovských vrchoch, Javorníkoch a inde na Slovensku vrátane najväčšej a najhlbšej, resp. v súčasnosti asi najkrajšej jaskyne Strážovských vrchov – Četníkovej svadby, Beňovej medvedej a Kamenného dažďa. Roku 2011 sa zúčastnil na zahraničnej výprave do slovinskej jaskyne Skalarjevo brezno v Julských Alpách, kde zostupom do –560 m dosiahol osobný a zároveň klubový hĺbkový rekord. Laco je šťastným otcom 5-ročného syna Ondříka a ako SZČO sa živí výškovými prácami u nás i v ČR.

Všetkým trom našim jubilantom želáme do ďalších rokov života v jaskyniach i mimo nich zdravie, šťastie a ešte veľa úspechov.

*Za ostatných z JK Strážovské vrchy
B. Kortman*

Ladislav Drábik

ZA MIROM KOVÁČIKOM (1953 – 2024)

Keď sme sa v septembri minulého roku tešili z jeho sedemdesiatky, tak sme ešte spolu mali veľa plánov. No bohužiaľ osud to zariadil inak. Na nášho kamaráta Mira Kováčika už ostali bohužiaľ iba spomienky. Do jaskyne začal chodiť až tesne pred štyridsiatkou. Jeho prvou pracovnou akciou bola meračská a prieskumná akcia do Novej Kresanice v Červených vrchoch v decembri roku 1990. Azda sa mu drsné vysokohorské prostredie zapáčilo a vymenil horole-

zectvo sa speleológii. Asi urobil dobre, pretože bol vždy platným členom pri riešení problémov pod zemou. Napríklad Miro mal auto, čím výrazne posunul hranice našich možností. Ako technik tepelného hospodárstva na Bytovom podniku mal veľa kontaktov a napríklad získal strategický merkaptán pre neho nebol žiadny problém. Miro mal technické myslenie a štíhlu postavu, čo je ideálna jaskyniarska kombinácia. Po útlme v prieskume Červených vrchov sme sa zamerali na Prosiecku dolinu. Poctivo

sme preštudovali všetky dostupné materiály a spolu prepísali rukopis Pavla Andaházyho, ktorý sa nachádzal v archíve múzea. V rukopise však bolo niekoľko sporných vecí a tak sme sa zamerali na vyriešenie tohto problému. Navštívili sme v Prosieku viac pamätníkov na predvojnové časy, no nič sme sa nedozvedeli. Až mlynár Kulina nám dlho rozprával, ako kopával v jaskyni O-3, ako horelo drevené premostenie Prosieckou dolinou a kadečo iné.

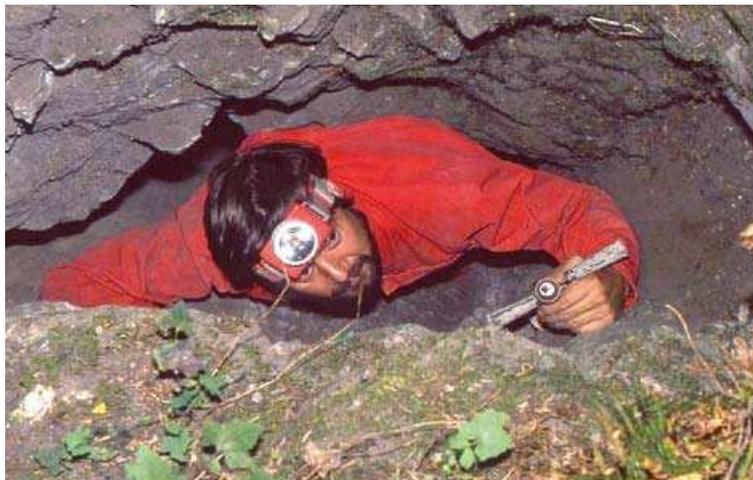
No problém sme nevyriešili ani s Ondrejom Uhríkom z Pavčinej Lehoty, ktorý so Stanom Šrolom a Ivanom Pivkom chodieval kopávať do Prosieckej doliny. Samozrejme, že hlavnou činnosťou bolo pôsobenie v jaskyni O-3, kde nás lákal tajomný hukot na konci. S pomocou materiálu od Petra Magdolena sa nám tu podarilo rozšíriť úžinu a postúpiť ďalej. Hučanie sa však posunulo dopredu. Miro sa snažil dostať ďalej a dolu hlavou zhrňal pravou rukou hlinu do voľného priestoru. V nepríjemnej polohe sa trápil a jediný výsledok bol taký, že potom ho roky bolievalo rameno, no nakoniec sa to vyliečilo. V roku 1993 sme presunuli aktivitu do Brtkovičnej doliny, kde sme začali výkopové práce v Jaskyni spiacieho plcha. Boli to príjemné akcie, keď sa kopala a ťahala hlina z rúrovej chodby. Pri jednej akcii bola aj malá Mirova dcéra Janka s rovesníkom Chrtom. Začalo pršať a z hlíny sa stalo nepríjemné blato. Deti okamžite vycítili šancu na niečo netradičné a spúšťali sa po vykopanej hline. Samozrejme že za chvíľu boli totálne zablatené a mokré. Vtedy Miro zažíval ťažké chvíle a dlhé roky sme na to samozrejme s humorom spomínali. Práce sa aj tu skomplikovali a sondovanie sa zastavilo. Miro bol aj na objavných akciách v roku 1994, keď sme našli vchod do Svidovskej jaskyne č. 2, Zápoľnej a Prieprasti v Grúni. Potom prišiel pamätný rok 1996, keď sme v spolupráci so Z. Hochmuthom a V. Ďurčekom vyčerpali

Miro Kováčik na Podbanskom v októbri roku 1993 pri evakuácii lán zo Snežnej priepasti v Poľsku.

si sifón v Jaskyni zlomísk a zmerali rozsiahle chodby. Následne sa tu v Decembrovej sieni uskutočnili veľké objavy, kde sa Miro podieľal na všetkých potrebných prácach súvisiacich s prieskumom a dokumentáciou. Nezabudnuteľná akcia bola na jar v roku 1996, keď sa topil sneh a hladina Štiavnice začala prudko stúpať. Vtedy sme akurát dokumentovali klesajúce chodby vedúce k sifónu Tichá tóna. Okolo nás boli konáre, ktoré svedčili o zaplavovaní tohto priestoru. Ja som bol z očakávania najhoršieho v strese a iba vďaka Mirovej rozvahe sme to vtedy zdokumentovali. Miro sa zúčastnil výkopov v Pustej jaskyni, Hrozienuku, Netopierej jaskyni, Kanálovej jaskyni, priepasti Zuzana v Slovenskom krase, Malej a Novej Stanišovskej jaskyni, na novom vchode do Prosieckej jaskyne, na Slepých mostoch, Samovej diere, Podhlavišti a mnohých ďalších lokalitách. Značný počet akcií sme mali spolu v Občasnej vyvieracke v Čiernej dolinke pod Starým hradom. Miro sa vždy staral o technické veci. Keď nepočúvala centrála, vedel ju opraviť a spojzdniť. Prvý väčší objav tu uskutočnil práve Miro. Cez tesnú dieru sa predral do nových priestorov, kde objavil väčšiu sieň ukončenú vodným sifónom. No naspäť to už nešlo. V strese sme rozširovali priedez, aby sa dostal von, pretože na povrchu bol odmäk, topil sa sneh a jaskyňu mohlo zatopiť. Som rád, že v roku 2022 bol za extrémneho sucha pri objave nových priestorov

v tejto pozoruhodnej lokalite. V posledných rokoch strávil veľa času s J. Vajsom, s ktorým plánovali aj stretnutie jaskynných seniorov v Jánskej doline, no bohužiaľ už to nestihli. Bol dušou výkopových prác v jaskyni Pivnica pri Stanišovskej jaskyni. Aj napriek ťažkej pľúcnej chorobe nám v júli minulého roku bol ešte ukázať vchod do Račkovej jaskyne, ktorá sa nachádza vysoko nad Škopovou jaskyňou v Jánskej doline. Tu pracovali spolu s J. Vajsom a verili, že sa im ešte podarí objaviť priestory, ktoré by mohli súvisieť aj so Samovou dierou. Miro pôsobil aj v jaskyniach v zahraničí. V roku 1991 sa zúčastnil výpravy do Slovinska, kde sa pôsobilo na planine Canin a boli tu objavené priestory, z ktorých sa neskoršie stala najhlbšia priepasť Slovinska Ceci 2. Počas tejto cesty Miro vyliezol s J. Šmollom, J. Vykoupilom a B. Šmolovou v Dolomitoch za nie ideálneho počasiu klasickú cestu Dibo-

Miro Kováčik po prieskume a dokumentácii Priepesti v Pravnáči v auguste roku 1993.

novou hranou na Cimú Ovest. V jeseni roku 1993 Miro veľmi pomohol pri odstrojovaní Sniežnej priepasti v Poľsku, keď nám v nej do hĺbky 500 m ostali zavesené naše laná. Krásne chvíle sme spolu zažili v roku 1994 pri hľadaní jaskyne v severnom Mongolsku. Miro nám bude veľmi, veľmi chýbať. Teda nielen nám, ale aj jeho rodine, sprievodcom v Stanišovskej jaskyni a mnohým iným...

*Za priateľov z podzemia si na Mira spomenul
Peter Holúbek*

ADRESÁR

Slovenskej speleologickej spoločnosti na rok 2024

Oficiálna adresa SSS: Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš, www.sss.sk
sekretariát: 044/552 45 56, 0908 931 034 (M. Strmenská), speleo.sss@gmail.com, speleo@sss.sk
úradné hodiny: pondelok, utorok, piatok 8.00 – 13.00 hod.

Výbor SSS

Meno	funkcia	telefón	e-mail
Ing. Peter Holúbek	predseda	044/552 20 61, 044/552 51 74 044/432 77 08, 0904 333 613	peter.holubek@smopaj.sk
Bc. Pavel Herich	člen	0944 108 618	herich@speleodd.sk
Mgr. Karol Kýška	člen	0948 693 191	mgr.kyska@airtrend.sk
Mgr. Bohuslav Kortman	člen	0905 488 028	bohuslav.kortman@speleostrazov.sk
RNDr. Martin Budaj, PhD.	člen	0910 615 053	m.b@speleo.sk

Výbor SSS			
Meno	funkcia	telefón	e-mail
Doc. RNDr. Peter Magdolen, PhD.	člen	02/602 96 603 0904 141 186	peter.magdolen@uniba.sk magdolen@fns.uniba.sk
Mgr. Pavol Pokrievka ml.	člen	0902 263 520	palopokrievka@gmail.com
Ing. Ján Tulis	čestný predseda	053/446 33 04 0903 811 687	speleorajsk@gmail.com

Kontrolná komisia			
Meno	funkcia	telefón	e-mail
RNDr. Alexander Lačný, PhD.	predseda	0908 895 769	sasol@speleott.sk
Michaela Pancuráková	členka	0907 101 132	kosc@zladiera.sk
Miroslav Zverka	člen	0902 852 502	zverka@ovsiste.sk

Jaskyniarske skupiny/kluby			
Názov	predseda	telefón	e-mail, www
Jaskyniarska skupina Adama Vallu	Tomáš Hampl	0948 392 752	tomashampl@azet.sk
Adonis Ten	Attila Dobos	0903 656 664	dobosati007@gmail.com
Jaskyniarska skupina Aragonit	Eduard Piovarči	0904 800 011	aragonit7@azet.sk
Jaskyniarska skupina Arachnos – Slovenský kras	Ladislav Juhász	0911 226 472	vizy18@gmail.com
Speleoklub Badizer Ardovo	Alexander Skokan	0910 502 457	skokan.alexander@gmail.com
Speleoklub Banská Bystrica	Ing. Štefan Mlynárik	0903 514 704	stevo.mlynarik@gmail.com www.speleo.sk
Speleo Bratislava	Peter Ševčík	0908 983 646	petersevo@gmail.sk www.speleobratislava.webnode.sk
Speleo Brezno	Lubomír Múka	0905 269 845	speleobrezno@gmail.com, https://osbr.sss.sk/
Speleoklub Cassovia	Ing. Jozef Thuróczy	0905 515 979	thuroczyjozef@gmail.com https://cassovia.sss.sk/
Oblastná skupina Čachtice	Lukáš Kubičina	0914 230 387	oscachtice@gmail.com
Speleologický klub Červené vrchy Slovakia	Ján Šmoll	0903 512 283	jansmoll1@gmail.com www.cervenevrchy-speleo.sk
Jaskyniarsky klub Demänovská Dolina	Bc. Pavel Herich	0944 108 618	herich@speleodd.sk www.speleodd.sk
Speleo-Detva	Elena Hipmanová	0910 993 703	ehipmanova@gmail.com, https://speleodetva.sss.sk/

Jaskyniarske skupiny/kluby			
Názov	predseda	telefón	e-mail, www
Speleoklub Drienka Košice	Ing. Jozef Psotka	0904 338 683	jozef.psotka@gmail.com, www.drienka.netkosice.sk
Jaskyniarsky klub Dubnica nad Váhom	Peter Medzihradský	0905 380 671	pmedzihradsky@gmail.com www.dubnica.sss.sk
Speleoklub Ďumbier	Mgr. Stacho Mudrák	0919 225 273 0905 135 535	s.m@speleo.sk www.jmn.sk
Meander – Hájsky klub športovej speleológie	Tomáš Fussgänger	0944 592 831	hufihu@seznam.cz www.hkss.sss.sk
Jaskyniarsky klub Handlová	Peter Strečanský	046/547 36 81 0908 642 970	peter.strecansky@gmail.com www.jkhandlova.webnode.sk
Speleoclub Chočské vrchy	Ing. Juraj Szunyog	0910 555 654	juraj.szunyog@mondigroup.com www.schv.sk
Oblasťná skupina Inovec	Ing. Ivan Demovič	0908 420 545	ivan.demovic1@gmail.com
Oblasťná skupina Jána Majku	MVDr. Zbyněk Valenta	0948 383 178	zvcave@email.cz www.osjm.sk
Oblasťná skupina Liptovská Teplička	Vlastimil Knapp	0908 903 798	knapp.vl@gmail.com
Oblasťná skupina Liptovský Mikuláš	Mgr. Ľubica Luhová Mareková, PhD.	0908 447 205	lub.luhova@gmail.com
Jaskyniarsky klub Liptovský Trnovec	Martin Vrabec	0902 827 348	vrabecma@gmail.com
Speleoklub Malá Fatra	Ing. Pavol Pokrievka st.	043/422 37 01 0908 964 754	pavolpokrievka@zoznam.sk http://speleomalafatra.webnode.sk/
Speleoklub Minotaurus	RNDr. Jaroslav Stankovič	058/734 34 26 0905 412 048	stankov@ke.psg.sk www.krasnohorska-jaskyna.sk
Speleoklub Muránska planina	Milan Poprocký	0905 743 148	speleomp@gmail.com
Speleoklub Nicolaus	Ing. Peter Holúbek	044/552 20 61 044/552 51 74 0904 333 613	peter.holubek@smopaj.sk https://nicolaus.sss.sk/
Oblasťná skupina Orava	Štefan Poláčik	0903 950 231	speleo.orava@gmail.com stp.supran@gmail.com
Jaskyniari Plavecké Podhradie	JUDr. Marián Grúz	0918 432 640	marian.gruz@gmail.com mariangruz@speleopp.sk www.speleopp.sk
Oblasťná skupina Prešov	Rudolf Košč	0905 237 565	kosc@zladiera.sk www.zladiera.sk
Oblasťná speleologická skupina Rimavská Sobota	Stanislav Scholtz	0908 714 306 0904 862 248 (Igor Balciar)	ossrs@jaskyne.info www.jaskyne.info
Speleoklub Rokoš	Ľubomír Kubíček	0948 879 898	lubomir.kubicek@gmail.com

Jaskyniarske skupiny/kluby			
Názov	predseda	telefón	e-mail, www
Speleo Rožňava	Mikuláš Repaszký	0925 756 833	mikulas.repaszky@gmail.com www.speleoroznava.webnode.sk
Oblasťná skupina Ružomberok	Bc. Miroslav Jurečka	0905 793 351 0907 041 625	jurecka@rknet.sk www.speleork.sk
Speleologický klub Slovenský raj	Ing. Ján Tulis	053/446 33 04 0903 811 687	speleorajsk@gmail.com www.speleoraj.sk
Sekcia speleopotápania	Peter Kubička	0905 108 699	kubi@kubi.sk www.kubi.sk
Speleodiver	Mgr. Karol Kýška	0948 693 191	mgr.kyska@airtrend.sk
Jaskyniarska skupina Spišská Belá	Eubomír Plučinský	0944 214 107	lplucinsky@gmail.com
Jaskyniarsky klub Strážovské vrchy	Mgr. Bohuslav Kortman	0905 488 028	bohuslav.kortman@speleostrazov.sk www.speleostrazov.sk
Speleoklub Šariš	Ing. Peter Hurný	0907 955 243	hurny.peter@condornet.sk, speleosaris@gmail.com www.speleosaris.estranky.cz
Speleoklub Tisovec	Ing. Dušan Hutka	0908 914 017	hutkatisovec@gmail.com
Trenčiansky speleoklub	Miroslav Sova	0918 602 869	sovamiro@gmail.com
Speleoklub Tribeč	Mgr. Vladimír Prutkay	0902 949 921	pqq@post.sk
Speleoklub Trnava	RNDr. Alexander Lačný, PhD.	0908 895 769	sasol@speleott.sk www.speleott.sk
Jaskyniarsky klub Speleo Turiec	Mgr. Pavel Pokrievka ml.	0902 263 520	palopokrievka@gmail.com www.speleoturiec.sk
Oblasťná skupina Uhrovec	Jozef Kováčik	038/760 70 38 0903 273 475	jzfkvck@gmail.com
Speleoklub Univerzity P. J. Šafárika, Košice	Doc. RNDr. Zdenko Hochmuth, CSc.	051/774 72 55 0908 977 594	zdenko.hochmuth@upjs.sk www.speleoupjs.sk
Jaskyniarsky klub Varín	Pavol Cvacho	0905 365 688 (Pavol Cvacho)	jkvarin@centrum.sk, cvachopalo2@gmail.com https://speleovarín.sss.sk/
Oblasťná skupina Veľká Fatra	Zuzana Hric	0910 198 325	zuzuvackova@gmail.com
Žilinský jaskyniarsky klub	Tibor Pajtina	0903 772 579	jaskyniari@gmail.com www.jaskyniari.sk
CUC Bratislava	Miroslav Zverka	0902 852 502	zverka@ovsiste.sk
Speleoklub Nitra	Doc. Mgr. Tomáš Lánczos, PhD.	0911 260 644	tlanczos@gmail.com Boris Blaškovič: 0918 533 492, felidae@felidae.sk Mário Sadecký: 0949 269 221, mariosadecky90@gmail.com

Contents

• Peter Holúbek: Annual Assembly of Club Chairs in 2024	3
<i>Presentation of the results from the Slovak Speleological Society's Club Chairs meeting in 2024 by its chairman.</i>	
• Tibor Maté: Results of Speleoarchaeological Survey in the Eastern Part of Jasovská Plateau	4
<i>Description of discovered caves and the course of the caving survey in the eastern part of Jasovská Plateau near the village of Debrád, where the total length of discovered and documented caves reaches almost 1 km.</i>	
• Matúš Matejka: Hronecká Cave	15
<i>Description of the little-known Hronecká Cave in the Vepor Mountains, including a story of its exploration and discovery.</i>	
• Alexander Lačný: Mníchove Diery Caves as One of the Phenomena of Smolenický Karst	19
<i>Detailed presentation and description of the five Mníchove Diery Caves in the Smolenický Karst, whose names are often confused.</i>	
• Zoltán Jerg: Results of Speleological Survey of Koniarska Plateau. Part 3 – Peripheral Areas of the Plateau	25
<i>Detailed presentation of the survey results in the peripheral areas of Koniarska Plateau, focusing on the history of caving activities at this site.</i>	
• Zdenko Hochmuth: Koreňová Chamber: 10 Years in Domica	34
<i>Presentation of the mapping and discovery of previously unexplored or new spaces in Domica Cave, with a focus on describing Koreňová Chamber.</i>	
• Pavol Pokrievka: Another Expedition to the Underground of Jakupica in Northern Macedonia	37
<i>Presentation of the results and course of the expedition of Slovak cavers to the Jakupica Plateau in Macedonia, focusing mainly on Duva Cave, where significant progress was achieved.</i>	
• Miroslav Šichula: Waste in the Pits of Silická Plateau, 2023	43
<i>Detailed description of cleaning the caves of Silická Plateau from human-disposed waste and wood.</i>	
• Trewor Shaw: Notable Figures in World Speleology – Adolf Schmidl	46
<i>An article by British cave historian Trewor Shaw about Czech geographer and speleology pioneer Adolf Schmidl, focusing on his caving research activities.</i>	
• SOCIAL NEWS	52
<i>Petronela Ševčíková: The 31st Annual Speleomíting Took Place</i>	
<i>The course, content of lectures, and awards for speakers at the traditional annual event of the Slovak Speleological Society.</i>	
Ján Šmoll Turned Sixty	56
Anniversaries in the Strážovské Vrchy Caving Club	57
In Memory of Miro Kováčik (1953 – 2024)	58
Directory of the Slovak Speleological Society for the year 2024	60

Cover Photos

Front cover: Lower part of the massive Eighty in the Macedonian Duva Cave. Photo: V. Ruček

Inside front: Historical inscription from July 31, 1788, in Beníková Cave. Photo: P. Herich

Title page: Banner of Jasovská Cave from the Fifties. Collection of SMOPaJ

Inside back: Postcard of Gajdov Hall in Jasovská Cave, published by Foto Fon Praha, 1924. The cave was opened to the public between 1919 and 1924 by enthusiasts from the Section for the Exploration of Eastern Slovak Karst in Košice. Collection of SMOPaJ

Back cover: Second boat ride in Domica Cave. Photo: P. Staník

---

Editorial board: Igor Balciar, Martin Budaj, Michal Danko, Zdenko Hochmuth, Peter Holúbek, Ján Kasák, Bohuslav Kortman, Miroslav Kudla, Alexander Lačný, Nela Ševčíková, Ján Tulis

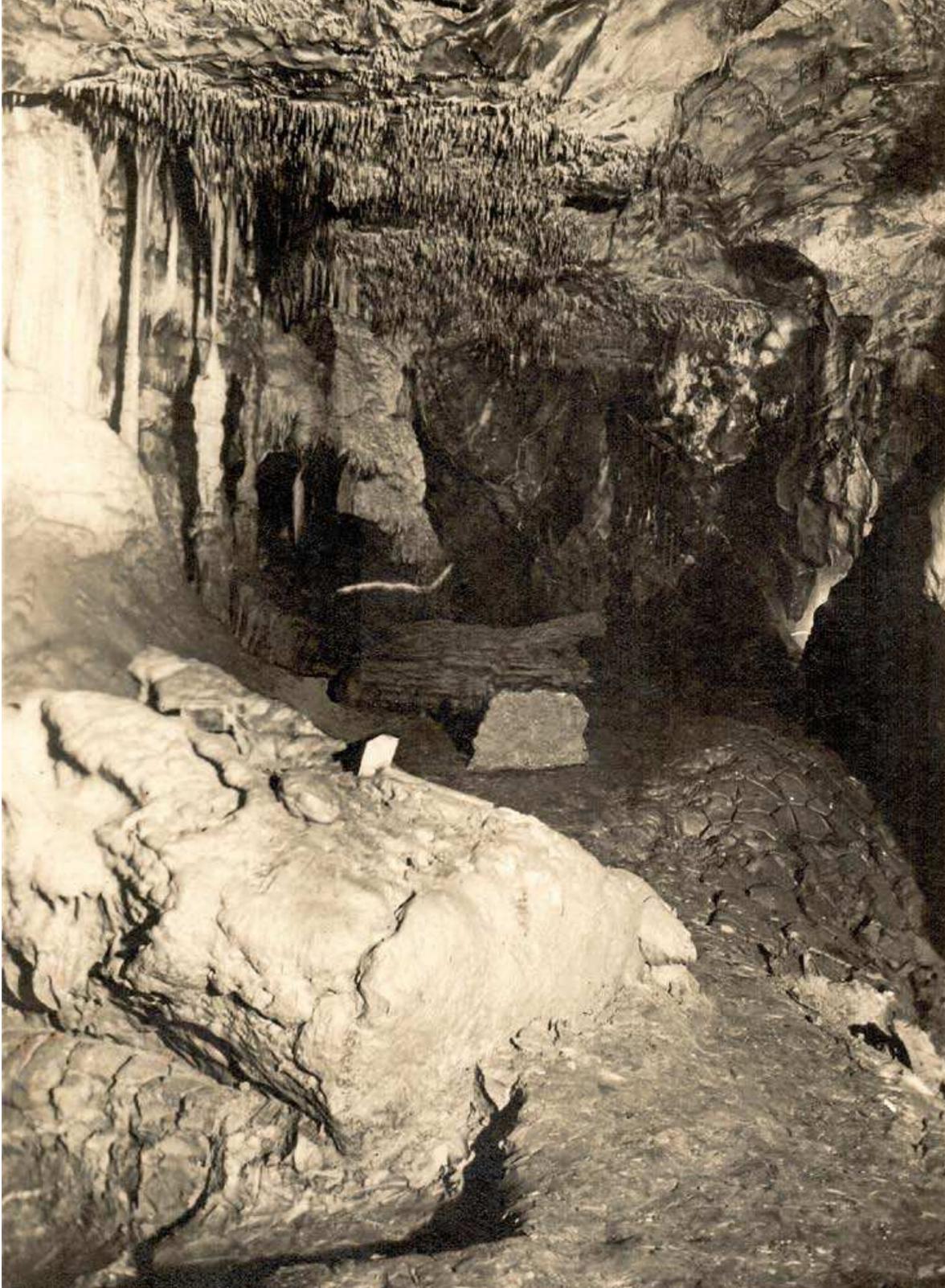
Compiled by: Miroslav Kudla, e-mail: miro.kudla52@gmail.com

English texts: ChatGPT

Layout: Juraj Kačjak, e-mail: j.kacjak@kniharstvoeorg.sk

Publisher: Slovak Speleological Society, Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš, Slovak Republic, e-mail: speleo@sss.sk

Printed by: Juraj Štefuň – GEORG, Žilina

Jasovské jeskyně: Gajdův dóm.

